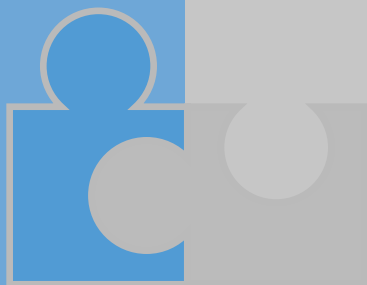

Begroting 2004

Begroting 2004

Gedeputeerde staten van Drenthe
September 2003

Colofon

Productie:
Grafische verzorging:

Stafgroep Financiën en Control
Docucentrum provincie Drenthe

Voorwoord

Voor u ligt de begroting voor het jaar 2004. Dit is de eerste begroting voor de nieuwe staten in een nieuwe bestuursperiode in een nieuw - duaal - stelsel. Het is ook de eerste begroting in een nieuwe opzet die aansluit bij dat duale bestel en daarnaast ook voldoet aan de nieuwe rijksvoorschriften. Kortom, er komt veel nieuws op ons af.

De Wet dualisering provinciebestuur, die in maart 2003 in werking is getreden, is van invloed op de begrotings- en rekeningscyclus. Onderdeel van het duale systeem is dat de begroting bij uitstek het document is waarin de kaderstellende rol van de staten vorm kan krijgen. Dit is ook ons uitgangspunt geweest bij de opzet en de productie van de begroting 2004 die nu voor u ligt.

Wij hebben in deze nieuwe begroting aansluiting gezocht bij de wensen die uw staten in het voorjaar van 2003 hebben geuit naar aanleiding van de Notitie dualisering provinciale begroting. Ook is de begroting opgesteld met de nieuwe voorschriften in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) voortdurend binnen handbereik.

Toch is de nieuwe begroting tot op zekere hoogte ook nog experimenteel. Men zou kunnen zeggen: "The proof of the pudding is in the eating". Dat zullen wij dit najaar gaan doen bij de behandeling van de begroting 2004 in uw staten.

In de begroting 2004 doen wij voorstellen voor nieuw beleid. Deze voorstellen zijn bij de in de begroting gepresenteerde programma's terug te vinden onder de rubriek prioriteiten. Daarnaast zullen wij nog met aanvullende voorstellen komen voor keuzes ter uitvoering van het collegeprogramma.

Wij vertrouwen erop dat de nieuwe begroting u de nodige informatie biedt voor de uitoefening van uw kaderstellende en controlerende taak en u daarnaast ook inspiratie geeft voor de algemene beschouwingen van dit najaar. Wij zien de debatten in de eerste duale begrotingsbehandeling met belangstelling tegemoet!

Het college van gedeputeerde staten van Drenthe.

Inhoud

	Voorwoord	3
	Inleiding	7
I.	Beleidsbegroting	9
I.1.	Programmaplan	10
Programma 1.0.	Provinciale staten	10
Programma 1.1.	Bestuurlijke aangelegenheden	12
Programma 1.2.	Interprovinciale samenwerking	17
Programma 2.0.	Openbare orde en veiligheid	18
Programma 3.0.	Verkeer	21
Programma 3.1.	Beheer en onderhoud	26
Programma 3.2.	Vervoer	32
Programma 4.0.	Waterhuishouding	35
Programma 5.0.	Milieu algemeen	42
Programma 5.1.	Bodem	47
Programma 5.2.	Vergunningverlening en handhaving milieubeheer	51
Programma 6.0.	Landelijk gebied	60
Programma 6.1.	Natuur	64
Programma 6.2.	Plattelandsbeleid	69
Programma 7.0.	Economie	74
Programma 7.1.	Toerisme en recreatie	79
Programma 7.2.	Landbouw	81
Programma 8.0.	Welzijn	82
Programma 8.1.	Onderwijs en sport	87
Programma 8.2.	Cultuur	90
Programma 8.3.	Zorg	93
Programma 8.4.	Jeugdzorg	97
Programma 9.0.	Ruimtelijke ordening	98
Programma 9.1.	Volkshuisvesting/stedelijke vernieuwing	105
Programma 0.0.	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	107
	Geraamd resultaat voor en na bestemming	111
I.2.	Paragrafen	113
Paragraaf 2.1.	Lokale heffingen	113
Paragraaf 2.1.	Weerstandsvermogen	118
Paragraaf 2.3.	Onderhoud kapitaalgoederen	128
Paragraaf 2.4.	Financiering	131
Paragraaf 2.5.	Bedrijfsvoering	135
Paragraaf 2.6.	Verbonden partijen	140

II.	Financiële begroting	147
II.1.	Overzicht baten en lasten	148
II.2.	Verklaring aanmerkelijke verschillen	151
II.3.	Incidentele baten en lasten	152
II.4.	Financiële positie en toelichting	153
Overzicht 4.1.	Nieuw beleid per programma	153
Overzicht 4.2.	Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	154
Overzicht 4.3.	Investeringen naar nut	155
Overzicht 4.4.	Financiering	156
Overzicht 4.5.	Stand en verloop van reserves	156
Overzicht 4.6.	Stand en verloop van voorzieningen	158
II.5.	Toelichting op belangrijke ontwikkelingen	160
II.6.	Meerjarenraming	161
	Afkortingenwijzer	164

Inleiding

Met ingang van het begrotingsjaar 2004 is de provinciale begroting in een nieuwe vorm gegoten. Deze vorm voldoet aan de nieuwe voorschriften voor de opzet en de inrichting van de begroting en de jaarstukken voor gemeenten en provincies. Deze voorschriften zijn vervat in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) provincies en gemeenten van 17 januari 2003. De nieuwe voorschriften hangen voor een belangrijk deel samen met de invoering van het nieuwe duale systeem.

In het BBV is aangegeven dat de begroting en de jaarstukken belangrijke stukken zijn voor provinciale staten (PS) om invulling te geven aan de kaderstellende en controlerende functie. In artikel 7 van het BBV wordt uitgewerkt uit welke onderdelen de nieuwe begroting voor de staten bestaat.

De begroting is in de nieuwe opzet onderverdeeld in de beleidsbegroting en de financiële begroting.

De beleidsbegroting bestaat uit:

- het programmaplan
- de paragrafen

De financiële begroting bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten en de toelichting
- de uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

In de Notitie dualisering provinciale begroting (statenstuk 54 van 2003) is uitgewerkt op welke wijze wij in Drenthe vormgeven aan de begroting in de nieuwe duale opzet.

Hieronder beschrijven wij kort de vier onderdelen van de begroting.

Het programmaplan

In het programmaplan wordt per programma expliciet ingegaan op de maatschappelijke effecten en de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te verwezenlijken. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende drie vragen: Wat willen we? Wat gaan we ervoor doen? Wat gaat het kosten?

Een programma wordt gedefinieerd als een cluster van samenhangende provinciale doelstellingen.

Die samenhang bestaat in de politieke relevantie van de doelstellingen en het zijn van een sturings-element voor PS.

De paragrafen

In de paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de provincie. De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen en vallen daarom onder de beleidsbegroting. De paragrafen betreffen: onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen, financiering, bedrijfsvoering, weerstandsvermogen en lokale heffingen.

Het overzicht van baten en lasten

Via vaststelling van de begroting autoriseren de staten het college tot het doen van uitgaven. Gezien het belang van een goed inzicht in de baten en de lasten worden de baten en de lasten per programma weer-

---

gegeven in een afzonderlijk overzicht. Dit overzicht is integraal, dat wil zeggen dat het alle baten en lasten bevat, zoals opgenomen in het programmaplan.

De uiteenzetting van de financiële positie

Inzicht in de financiële positie is van belang, mede met het oog op de continuïteit van de provincie. Daarom besteden wij afzonderlijk aandacht aan de financiële positie. Dit gebeurt ook in een meerjarig perspectief. Speciale aandacht geven wij aan investeringen, financiering, reserves en voorzieningen. Samen met het overzicht van baten en lasten is de uiteenzetting van de financiële positie het deel van de begroting dat de basis vormt voor de controle van de rechtmatigheid en het oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening door de accountant.

Van de verschillende onderdelen behoeft het programmaplan enige nadere toelichting. Het programmaplan bestaat per programma uit de volgende onderdelen:

- mission statement
- programmadoelstellingen
- prioriteiten
- financieel totaaloverzicht

Mission statement

In het programmadeel van de nieuwe begroting begint de beschrijving van elk programma met een "mission statement", waarin in het algemeen de maatschappelijke effecten worden beschreven waaraan het programma een bijdrage beoogt te leveren. Het mission statement is bedoeld om een antwoord te geven op de vraag: "Waar gaat het uiteindelijk om?"

Programmadoelstellingen

De beschrijvingen van de programmadoelstellingen beantwoorden de vragen:

- wat willen wij bereiken?
- wat gaan wij daarvoor doen?
- hoe stellen wij vast of dat gaat lukken?

Ter beantwoording van deze vragen worden de doelstellingen beschreven en van indicatoren voorzien. Deze indicatoren worden nog nader "doorontwikkeld" en kunnen op dit moment nog het best gezien worden als een nadere toelichting op de programmadoelstellingen. Verder wordt in de nieuwe duale begroting als onderdeel van de beschrijving van de programma's per doelstelling een beschrijving gegeven van de concrete beleidsvoornemens van het provinciebestuur.

Prioriteiten

Als afzonderlijk onderdeel van de programmabeschrijving wordt aandacht besteed aan zogenoemde prioriteiten. Dit zijn zaken die de bijzondere aandacht van de staten hebben. In de begroting 2004 gaat het hierbij met name om nieuw beleid. Van elk voorstel voor nieuw beleid wordt een korte beschrijving gegeven. Per programma worden in een afzonderlijk overzicht de financiële gevolgen van gekozen/voorgestelde prioriteiten gepresenteerd.

Financieel totaaloverzicht

Per programma wordt een meerjarig overzicht gegeven van de lasten en de baten die met de verschillende doelstellingen verbonden zijn. Per doelstelling wordt bij de lasten ook aangegeven in hoeverre het gaat om programmakosten en in hoeverre het gaat om apparaatskosten. Het overzicht is meerjarig, maar kijkt niet terug naar de lopende begroting en de rekening van het afgelopen dienstjaar. Die informatie is niet te vinden in het programmadeel van de begroting voor de staten, maar in het meer specifieke financiële deel. Het te autoriseren deel van het overzicht bestaat per programma uit de totale lasten, de totale baten en het uiteindelijke saldo, met inbegrip van de voorgestelde prioriteiten.

I. **Beleidsbegroting**

I.1. Programmmaplan

Programma 1.0. Provinciale staten

Missie

Het Drents beleid ten aanzien van provinciale staten (PS) heeft als missie: het zo optimaal en zichtbaar mogelijk laten functioneren van de gekozen volksvertegenwoordiging van de provincie Drenthe, door randvoorwaarden te scheppen in de vorm van budgetten en faciliteiten, alsmede door ondersteuning en begeleiding op diverse terreinen.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 31001

Omschrijving doelstelling

Bijdragen aan de kwaliteit van het functioneren van PS en van de staten-commissies, rekening houdend met de kwaliteitseisen, zoals neergelegd in de door de staten in juni 1997 vastgelegde Standaard van Zeegse, (het verbeteren van de rol en het functioneren van PS) en de Reglementen van orde voor de vergaderingen van PS en van de staten-commissies, alsmede rekening houdend met de eisen die in het nieuwe duale stelsel aan de gekozen volksvertegenwoordiging worden gesteld op grond van de nieuwe Provinciewet (Wet dualisering provinciebestuur) en zoals geformuleerd in de adviezen van de Werkgroep Drenthe Duaal.

>

Provinciale staten

Portefeuillehouder de heer J.H. Schaap
Contactpersoon mevrouw I.M. Rozema (toestel 5795)

Beleidsvoornemens 2004

Op 12 maart 2003 is de Wet dualisering provinciebestuur in werking getreden. Deze wet heeft geregeld, dat er een dualistisch bestuursmodel in de provincie tot stand is gekomen. Dat betekent, dat PS (de volksvertegenwoordiging) en gedeputeerde staten (GS) (het dagelijks, uitvoerend bestuur van de provincie) los van elkaar zijn komen te staan en dat hun respectievelijke verantwoordelijkheden zijn ontvlochten. PS zijn volksvertegenwoordigers, stellen de kaders voor het beleid en controleren dat beleid. GS bereiden beleidsbeslissingen voor, voeren ze uit en leggen daarover verantwoording af aan de staten. In het jaar 2003 zijn de voorwaarden geschapen voor een veranderde manier van werken, door allerlei structuurmaatregelen te treffen en door afspraken te maken over andere werkwijzen en procedures. Er is tevens een Statengriffie opgericht, die ten dienste staat van PS en hen in het duale werken ondersteunt. De fracties hebben meer armslag gekregen voor realisering van hun eigen fractieondersteuning.

In het jaar 2004 zullen de eerste tekenen van een cultuuromslag in de praktijk zichtbaar moeten worden. PS zullen zich tot de hoofdlijnen van beleid moeten beperken en moeten abstraheren van concrete uitvoeringszaken, het politieke debat in de staten zal meer aansprekend moeten worden en de volksvertegenwoordiging herkenbaarder en zichtbaarder voor haar burgers. Burgers zullen intensiever bij agenda-vorming en beleidsontwikkeling worden betrokken. Er zullen door PS

Indicatoren voor doelrealisatie

Kwaliteitseisen volgens de Standaard van Zeege, de Reglementen van orde, de Wet dualisering provinciebestuur en de adviezen van de Werkgroep Drenthe Duaal. Deze worden in de loop van 2004 nader ontwikkeld.

vaker ontmoetingen en bijeenkomsten worden georganiseerd “in de regio”, met groepen burgers en maatschappelijke instellingen.

GS zullen bewust en gericht omgaan met de informatieverstrekking aan de staten en zullen de staten ruimte geven prioriteiten en kaders te stellen. Regelmatige voortgangs- en evaluatierapportages geven vorm aan de verantwoording die GS afleggen en de controle die PS daarop uitoefenen.

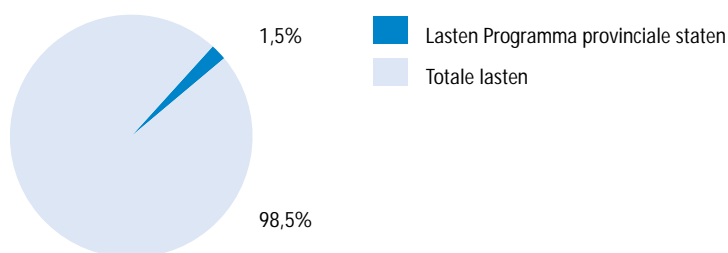
Door middel van trainingen, experimenten, het organiseren van discussies en themabijeenkomsten, maar vooral door er in de dagelijkse praktijk veel aandacht aan te besteden, zal de provinciale organisatie bijdragen leveren aan deze beoogde cultuuromslag.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
31001 Provinciale staten				
Programmakosten	591.759	604.678	616.764	629.060
Apparaatskosten	1.657.393	1.685.978	1.720.892	1.751.356
Totaal lasten	2.249.152	2.290.656	2.337.656	2.380.416
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	2.249.152	2.290.656	2.337.656	2.380.416

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	2.249.152	2.290.656	2.337.656	2.380.416
Baten	-	-	-	-
Saldo	2.249.152	2.290.656	2.337.656	2.380.416

Lasten Programma provinciale staten in relatie tot totale lasten

Programma 1.1. Bestuurlijke aangelegenheden

Missie

Het Drents beleid inzake bestuurlijke aangelegenheden heeft als missie: Een democratisch bestuur dat effectief, efficiënt en transparant functioneert. Daarbij wordt specifiek ingezet op:

- een slagvaardig provinciaal beleid en organisatie met betrekking tot strategische beleidsonderwerpen in overleg met medeoverheden;
- heldere communicatie met de samenleving;
- financieel gezonde gemeenten;
- een goede rechtsbescherming.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 31101

Gedeputeerde staten

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer E.A. Martens (toestel 5414)

Omschrijving doelstelling

Bijdragen aan de kwaliteit van de besluitvorming door GS, door toepassing van de daarvoor geformuleerde kwaliteitseisen en rekening houdend met het Reglement van orde.

Beleidsvoornemens 2004

Deze doelstelling richt zich op de kwaliteit van de besluitvorming van het college van GS. Evenals in voorgaande jaren heeft de kwaliteit van de besluitvorming ook in 2004 permanente aandacht.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Kwaliteitseisen GS- en PS-stukken (nader te ontwikkelen).
- Evaluaties kwaliteit GS- en PS-stukken.

Doelstelling 31201

Kwaliteit openbaar bestuur

Portefeuillehouder: de heer A.L. ter Beek

Contactpersoon: de heer J. Post (toestel 5810)

Omschrijving doelstelling

- Drenthe wordt adequaat gerepresenteerd.
- Binnen de grenzen van de ambtsinstructie van de Commissaris van de Koningen (CvdK) zijn optimale waarden gerealiseerd voor een kwalitatief goed lokaal bestuur.

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Indicatoren voor doelrealisatie

Mate waarin beroep wordt gedaan op de ombudsfunctie van de CvdK.

Doelstelling 31301

Omschrijving doelstelling

Een samenhangend strategisch beleid op het gebied van bestuurlijke organisatie, waarbij het bestuur kan inspelen op kansen en bedreigingen.

Indicatoren voor doelrealisatie

Mening van medeoverheden over knelpunten en de oplossingen daarvan.

Bestuurlijke organisatie

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer E.A. Martens (toestel 5414)

Beleidsvoornemens 2004

Wij streven naar verbetering van de communicatie en de samenwerking met de Drentse gemeenten. Een proactieve opstelling en synergie zijn daarbij sleutelwoorden. In 2003 is een begin gemaakt met de uitvoering van de praktische en toekomstgerichte aanbevelingen die uit de rapportages van het onderzoek naar de Drentse gemeentelijke herindeling naar voren komen. De aanbevelingen pakken wij op in overleg met de Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG). Op deze manier wordt een nadere invulling worden gegeven aan de bestuurlijke verhoudingen in de provincie Drenthe.

Doelstelling 31401

Omschrijving doelstelling

Voorkomen - binnen de mogelijkheden van de provincie - dat gemeenten in een uitzichtloze financiële positie geraken en daardoor een extra beroep moeten doen op de collectieve middelen van gemeenten (Gemeentefonds).

Indicatoren voor doelrealisatie

Gemeentebegrotingen en meerjarenramingen voldoen aan de wettelijke voorschriften, blijkend uit repressief toezicht door de provincie. In 2002 vielen alle gemeenten en gemeenschappelijke regelingen in Drenthe onder het repressief toezicht (nulmeting).

Financieel toezicht gemeenten

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer H. Wensing (toestel 5875)

Beleidsvoornemens 2004

In het kader van het toezicht op de provincies is door de minister van binnenlandse zaken in antwoord op vragen van de Tweede Kamer (Ceteco-affaire) gesproken over de bevordering van de kwaliteit van het toezicht op de provincies. De minister heeft aangegeven dat hij voornemens is een operationale audit uit te voeren op de uitvoering van het financieel toezicht op de provincies om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het toezicht. De provincies gaan naar analogie hiervan eveneens bezien in hoeverre de kwaliteit van het eigen toezicht op gemeenten aan een onderzoek kan worden onderworpen. De audit zal niet alleen worden gebruikt als spiegel waarmee het eigen functioneren kan worden verbeterd, maar zal tevens moeten leiden om tot een betere toezichtspraktijk te komen.

Naast de uitkomsten van de audit zullen de gevolgen van het duale stelsel/duale begroting verwerkt worden in het Beleidskader voor het financieel toezicht op de gemeenten en de gemeenschappelijke regelingen in de provincie Drenthe.

In het bestuurlijk overleg tussen de provincies en de minister van binnenlandse zaken is besloten om jaarlijks een gezamenlijk toezicht-thema te kiezen. Voor 2004 is gekozen voor het onderwerp Wet Toezicht Europese Subsidies en de paragraaf grondbeleid.

Doelstelling 31602**Omschrijving doelstelling**

- Helderheid voor externe partijen (medeoverheden, maatschappelijke organisatie, bedrijfsleven en burgers) en voor organen van de provincie Drenthe over de rolverdeling tussen PS, GS en ambtelijke organisatie.
- Waar mogelijk en nodig interactieve totstandkoming van beleid en communicatie van de provincie met de samenleving.

Indicatoren voor doelrealisatie

Kwaliteitseisen volgens:

- de Standaard van Zeegse;
- het Reglement van orde voor vergaderingen van GS, PS en de statencommissies;
- de Provinciewet;
- Drenthe Duaal, politiek aantrekkelijk, advies van de Werkgroep Drenthe Duaal/Interprovinciaal Overleg (IPO)/het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)-pilotproject Duale provincies;
- het Communicatiebeleidsplan;
- het Bestuursprogramma.

Doelstelling 31603**Omschrijving doelstelling**

Onder meer in het kader van reorganisaties en ombuigingstrajecten worden maatregelen genomen ten aanzien van de uitstroom - op termijn - van personeel. Bij deze doelstelling worden de kosten die gepaard gaan met dergelijke maatregelen begroot.

Indicatoren voor doelrealisatie

Niet van toepassing. Nulmeting: in 2002 omvatte de 55+-regeling een capaciteitsbeslag van 27,2 fte.

Bestuurlijke vernieuwing

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer E.A. Martens (toestel 5414)

Beleidsvoornemens 2004

Bij aanvang van de nieuwe bestuursperiode in 2003 is het duale bestuursmodel bij de provincies ingevoerd. Wij hebben in het aanvangsjaar 2003 de effecten van het duale stelsel nauwkeurig gevolgd. De effecten zullen worden geëvalueerd. Waar nodig worden de reeds gewijzigde organisatieverordeningen bijgesteld. Tevens zullen wij ons inzetten om een ieder voldoende bekend te maken met de gewijzigde de rollen van GS en PS.

In het vergroten van de herkenbaarheid van het provinciebestuur en de kwaliteit van de dienstverlening heeft (ook) het college van GS een taak. Hierbij staat voorop dat een ieder in de provincie het recht heeft op juiste, toegankelijke en volledige informatie. Actieve openbaarmaking van aanvaard en voorgenomen beleid is het uitgangspunt. In 2004 zal het aanbod van de producten via het Internet verder verbeterd worden. In 2004 zal ook nader gestalte gegeven worden aan interactieve beleidsontwikkeling, onder meer via Internet.

Voormalig personeel

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer J. Post (toestel 5810)

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Doelstelling 31604**Omschrijving doelstelling**

Onderbouwing van provinciaal beleid door middel van bestuurlijk onderzoek en kennisoverdracht.

Beleidsindicatoren**Bestuurlijk onderzoek**

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer E.A. Martens (toestel 5414)

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Doelstelling 31605**Omschrijving doelstelling**

Een goede en adequate rechtsbescherming bieden aan van belanghebbenden, die betrokken zijn bij provinciale besluitvorming.

Indicatoren voor doelrealisatie

Kwantitatief: aantallen beroepsprocedures.

Kwalitatief: oordeel rechter, tevredenheidsonderzoek belanghebbenden (in- en extern), tijdigheid van de afdoening van bezwaren en klachten.

Rechtsbescherming

Portefeuillehouder: de heer J. H. Schaap

Contactpersoon: de heer E.A. Martens (toestel 5414)

Beleidsvoornemens 2004

Uitgangspunt is en blijft ook de komende jaren dat de rechtsbescherming die belanghebbenden geboden wordt klantvriendelijk, tijdig, laagdrempelig en onafhankelijk is. De behandeling van bezwaar- en klachtschriften door twee onafhankelijke externe commissies (de Algemene wet bestuursrecht(Awb)-commissie en de commissie voor personele aangelegenheden) staat hier mede garant voor. Tijdigheid heeft in 2004 prioriteit evenals in eerdere jaren.

Financieel totaaloverzicht programma

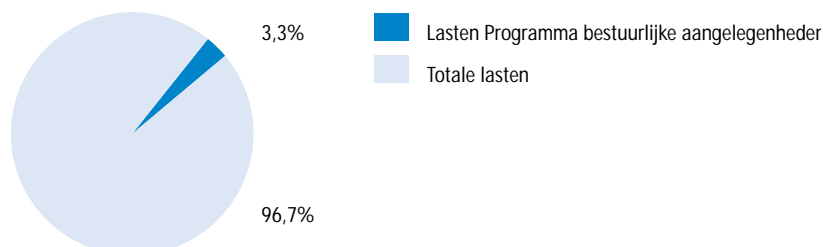
Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
31101 Gedeputeerde staten				
Programmakosten	164.760	168.730	183.810	174.890
Apparaatskosten	2.209.325	2.247.429	2.293.969	2.334.578
Totaal lasten	2.374.085	2.416.159	2.477.779	2.509.468
Totaal baten	6.800	6.800	6.800	6.800
Saldo	2.367.285	2.409.359	2.470.979	2.502.668
31201 Kwaliteit openbaar bestuur				
Programmakosten	58.689	59.389	60.289	61.189
Apparaatskosten	940.825	957.051	976.870	994.163
Totaal lasten	999.514	1.016.440	1.037.159	1.055.352
Totaal baten	3.200	3.200	3.200	3.200
Saldo	996.314	1.013.240	1.033.959	1.052.152

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
31301 Bestuurlijke organisatie				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	197.238	200.640	204.795	208.420
Totaal lasten	197.238	200.640	204.795	208.420
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	197.238	200.640	204.795	208.420
31401 Financieel toezicht				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	215.876	219.599	224.147	228.115
Totaal lasten	215.876	219.599	224.147	228.115
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	215.876	219.599	224.147	228.115
31602 Bestuurlijke vernieuwing				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	27.890	28.371	28.959	29.471
Totaal lasten	27.890	28.371	28.959	29.471
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	27.890	28.371	28.959	29.471
31603 Voormalig personeel				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	710.044	722.290	737.247	750.299
Totaal lasten	710.044	722.290	737.247	750.299
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	710.044	722.290	737.247	750.299
31604 Bestuurlijk onderzoek				
Programmakosten	31.012	31.512	32.112	32.712
Apparaatskosten	-	-	-	-
Totaal lasten	31.012	31.512	32.112	32.712
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	31.012	31.512	32.112	32.712
31605 Rechtsbescherming				
Programmakosten	26.000	26.000	27.000	27.600
Apparaatskosten	368.807	375.168	382.937	389.716
Totaal lasten	394.807	401.168	409.937	417.316
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	394.807	401.168	409.937	417.316

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	4.950.466	5.036.179	5.152.135	5.231.153
Baten	10.000	10.000	10.000	10.000
Saldo	4.940.466	5.026.179	5.142.135	5.221.153

Lasten Programma bestuurlijke aangelegenheden in relatie tot totale lasten

Programma 1.2. Interprovinciale samenwerking

Missie

Het Drents beleid inzake interprovinciale samenwerking heeft als missie: door interprovinciale samenwerking een slagvaardige provinciale organisatie.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 31601

Omschrijving doelstelling

Bevordering van een goede positionering van de provincie via interprovinciale samenwerking zoals in IPO- en Samenwerkingsverband Noord-Nederland(SNN)-verband.

Indicatoren voor doelrealisatie

Slagvaardigheid aan de hand van verslagen en de mate van succes hierin.

Interprovinciaal Overleg

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer E.A. Martens (toestel 5414)

Beleidsvoornemens 2004

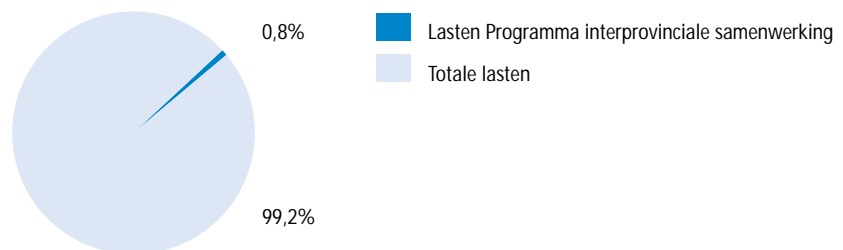
Het IPO heeft in 2003 een nieuwe structuur gekregen. In 2004 zal dit verder ingevuld worden waardoor het IPO slagvaardiger kan handelen. Het in 2003 opgestelde IPO-ambitiedocument geldt als aanbod van de provincies aan het Rijk. In 2004 zal dit verder uitgewerkt worden. In 2004 continueren wij de samenwerking met andere provincies. Daarbij intensiveren wij de contacten met buurprovincie Overijssel. Dit gebeurt onder andere door bestuurlijk en ambtelijk overleg. Hierdoor kan een goede afstemming plaatsvinden over strategische onderwerpen.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
31601 Interprovinciaal Overleg				
Programmakosten	708.178	722.339	736.791	751.565
Apparaatskosten	521.928	530.930	541.924	551.518
Totaal lasten	1.230.106	1.253.269	1.278.715	1.303.083
Totaal baten	207.924	213.142	218.516	224.051
Saldo	1.022.182	1.040.127	1.060.199	1.079.032

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	1.230.106	1.253.269	1.278.715	1.303.083
Baten	207.924	213.142	218.516	224.051
Saldo	1.022.182	1.040.127	1.060.199	1.079.032

Lasten Programma interprovinciale samenwerking in relatie tot totale lasten

Programma 2.0. Openbare orde en veiligheid

Missie

Het Drents beleid inzake openbare orde en veiligheid heeft als missie: een veilig Drenthe.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 32001

Handhaving openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouder: de heer A.L. ter Beek

Contactpersoon: de heer J. Post (toestel 5810)

Omschrijving doelstelling

- Goede politiezorg in de provincie Drenthe.

>

Beleidsvoornemens 2004

- Netwerk veilig Drenthe

In 2004 blijft het netwerk veilig Drenthe (NVD) inspelen op de actualiteit. De activiteiten zijn te volgen op de website.

- Voldoende politie bij (grootschalige) evenementen.
- Adequate kwaliteit van het crisismanagement.
- Goede samenwerking tussen de overheden en tussen de overheden en het bedrijfsleven.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Minder criminaliteit.
- Minder onveiligheidsgevoelens.

Doelstelling 32101

Omschrijving doelstelling

- Integraal provinciaal veiligheidsbeleid.
- Goede samenwerking met betrekking tot hulpverlening.
- Adequate aanpak bij calamiteiten, rampen en crises.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Gemeentelijke rampenplannen up-to-date.
- Goedlopende (bestuurlijke) oefeningen.
- Up-to-date Risicokaart Drenthe.

Doelstelling 32201

Omschrijving doelstelling

Behoud van de Drentse bossen in een staat die zich kenmerkt door het niet-beschadigd zijn door bosbranden.

Indicatoren voor doelrealisatie

Het in enig jaar aantal door brand beschadigde ha bosperceel. Nulmeting: in 2002 0 ha.

- **Regionaal Platform Criminaliteitsbeheersing (RPC)**

Het RPC Drenthe is op 20 januari 2003 opgericht. De CvdK is voorzitter. De leden bestaan uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en van de overheid. De inzet is dat door middel van op te starten projecten de criminaliteit in Drenthe wordt teruggedrongen. De deelnemers aan het RPC geven aan waar de prioriteit dient te liggen.

- **Integriteit**

In 2004 geven wij met gemeenten en waterschappen een vervolg aan de in 2003 gemaakte afspraken.

Rampenbestrijding en crisisbeheersing

Portefeuillehouder: de heer A.L. ter Beek

Contactpersoon: de heer J. Post (toestel 5810)

Beleidsvoornemens 2004

- **Risicokaart**

In september zijn de stuur- en projectgroep Risicomanagement van start gegaan met het verder ontwikkelen van de Risicokaart Drenthe tot een risico-informatiesysteem (RIS). Er is landelijk enige vertraging opgetreden. Het RIS zal daardoor medio 2004 operationeel worden.

- **Gemeentelijke rampenplannen en rampenbestrijdingsplannen en het regionaal beheersplan**

In IPO-verband wordt op dit moment gewerkt aan het ontwikkelen van een provinciaal toetsingskader voor de gemeentelijke rampenplannen, de gemeentelijke rampenbestrijdingsplannen en het regionaal beheersplan. De verwachting is dat deze toetsingskaders eind 2003 c.q. medio 2004 gereed zullen zijn. De toetsingskaders zijn gebaseerd op de Wet kwaliteitsbevordering rampenbestrijding, die vermoedelijk op 1 januari 2004 van kracht wordt.

- **Oefeningen**

In het najaar van 2004 zal de vierde (van een serie van vier) bestuurlijke oefening plaatsvinden.

Bestrijding bosbranden

Portefeuillehouder: de heer A.L. ter Beek

Contactpersoon: de heer J. Post (toestel 5810)

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Financieel totaaloverzicht programma

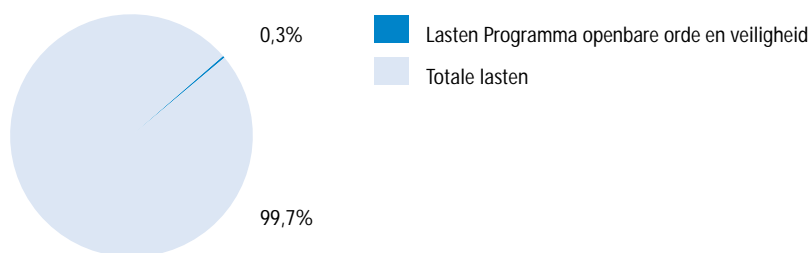
Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
32001 Handhaving openbare orde en veiligheid				
Programmakosten	30.531	30.531	30.531	30.531
Apparaatskosten	273.034	277.743	283.495	288.513
Totaal lasten	303.565	308.274	314.026	319.044
Totaal baten	450	450	450	450
Saldo	303.115	307.824	313.576	318.594

32101 Rampenbestrijding en crisisbeheersing				
Programmakosten	114.171	114.772	115.384	117.085
Apparaatskosten	1.884	1.916	1.956	1.991
Totaal lasten	116.055	116.688	117.340	119.076
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	116.055	116.688	117.340	119.076

32201 Bestrijding bosbranden				
Programmakosten	1.620	1.650	1.690	1.730
Apparaatskosten	-	-	-	-
Totaal lasten	1.620	1.650	1.690	1.730
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	1.620	1.650	1.690	1.730

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	421.240	426.612	433.056	439.850
Baten	450	450	450	450
Saldo	420.790	426.162	432.606	439.400

Lasten Programma openbare orde en veiligheid in relatie tot totale lasten

Programma 3.0. Verkeer

Missie

Het Drents Verkeersbeleid heeft als missie: "Mobiliteit mogelijk maken". Wij zorgen voor een netwerk van (water)wegen en openbaar vervoer in de provincie Drenthe. Wij werken aan een veilig en doelmatig, comfortabel en aantrekkelijk netwerk, dat wij goed onderhouden en steeds verbeteren. Wij zoeken daarbij altijd naar een evenwicht tussen mobiliteit, bereikbaarheid en leefbaarheid. Dit onder het motto: "Verkeer en vervoer, daar kom je mee thuis."

Programmadoelstellingen

Doelstelling 33002

Opstellen en uitdragen provinciaal beleid verkeer en vervoer

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer F.G.A.M. Cox (toestel 5621)

Omschrijving doelstelling

- Vierjaarlijks beleidskader POP II- uitvoeringsplan verkeer en vervoer, dat is afgestemd met het VVBD en is vastgesteld door PS.
- Beïnvloeden van de beleidsvorming en -uitvoering van het Rijk, de gemeenten en de nabuurprovincies, onder andere via IPO, SNN, en VVBD.
- MUP-VV 2005-2008.
- Visie op een verantwoord investerings- en exploitatiebeleid verkeer en vervoer.
- Monitoring van de uitvoering en van de effecten van beleid.

Beleidsvoornemens 2004

In 2004 wordt het nieuwe Nationaal verkeers- en vervoersplan (NVVP) vastgesteld. Wij zullen in de voorbereiding van het NVVP en in landsdeeloverleggen met de minister de Drentse inbreng leveren. Het Provinciaal verkeers- en vervoersplan (PVVP) moet uiterlijk anderhalf jaar na vaststelling van het NVVP worden vastgesteld door de PS. Vooruitlopend op het nieuwe NVVP zijn wij in 2002 gestart met het opstellen van het Provinciaal omgevingsplan (POP) II. Verkeer en vervoer is, in samenwerking met milieu, ruimte en economie, een van de hoofdpeilers van dit omgevingsbeleid. In 2003 zijn wij gestart met de POP II-uitwerkingsnota verkeer en vervoer (VV). De nota Provinciaal investeringsbeleid VV tot 2010 wordt in samenhang met de uitwerkingsnota VV geactualiseerd en in verband met de verdergaande decentralisatie herijkt. Genoemde nota's worden in 2004 ter vaststelling aan PS voorgelegd.

Er is overeenstemming over met het Rijk dat de beslissingen over het regionale verkeer en vervoer en de inzet van middelen dichter bij elkaar moeten komen. Dat leidt tot een voortgaande decentralisatie van verantwoordelijkheden en middelen. Rijk, provincies en gemeenten werken aan een brede, ontschotte, gebundelde doelluitkering (GDU) voor regionaal verkeers- en vervoersbeleid aan de provincie voor bereikbaarheid, verkeersveiligheid en openbaar vervoer. De middelen zijn voor Drenthe uiterst beperkt. Uitgangspunt is dat de decentrale overheden hier 50% aan toevoegen. Bekostiging van rijks-, regionale en lokale infrastructuur moet plaatsvinden uit eigen middelen van het Rijk, provincie en gemeenten en uit de GDU. Betere samenwerking tussen overheden en publieke en private partijen en gebiedsgerichte uitwerking is van groot belang. Het accent ligt op verbetering van stedelijke knelpunten, die gebiedsgericht worden aangepakt. De geactualiseerde Regiovisie Groningen-Assen wordt naar verwachting in 2004 uitgevoerd. Met de gemeenten en het Rijk werken wij toe naar

meerjarige afspraken over doelgerichte interventies en investeringen, ongeacht de beheerssituatie van netwerken.

- Grote infrastructuurprojecten

In het kader van het Langman/Kompas-akkoord zijn afspraken gemaakt voor de infrastructuurprojecten die de besluitvorming van het landelijke Meerjarenprogramma infrastructuur en transport (MIT) moeten doorlopen. Het in 2001 vastgestelde Bereikbaarheidsprofiel Noord-Nederland is leidraad voor oplossing van de knelpunten bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Ingezet wordt op een hoofdstructuur van verbindingen die Drenthe goed aansluit op de (inter)nationale vervoersassen en die de economische kernzones onderling goed bereikbaar maakt. In 2004 zetten wij de in 2003 in SNN verband met Rijkswaterstaat gestarte gezamenlijke infrastrategie van netwerken verkeer en vervoer in Noord-Nederland voort. Mogelijkheden tot provinciale voorfinanciering van onderdelen van de rijksinfrastructuur worden in 2004 onderzocht.

De aansluitprojecten van Noord-Nederland zijn:

- een snelle Zuiderzeelijn;
- hoogwaardig stadsgewestelijk openbaar vervoer (KOLIBRI) in het stedelijke netwerk Groningen-Assen;
- A28 capaciteitsuitbreiding en kortsluiting A28/A32;
- N31 "Haak" om Leeuwarden;
- Spoorlijn Zwolle - Emmen/Coevorden.

Eind 2002 hebben wij met de minister van verkeer en waterstaat (VW) afspraken gemaakt over het MIT vóór en na 2010. Binnen het zoekgebied van het Bereikbaarheidsprofiel Noord-Nederland is naast de Zuiderzeelijn prioriteit gelegd bij de aansluitprojecten, mede op basis van de beoordelingsresultaten van de planbureaus in het kader van de voorbereiding van de Interdepartementale Commissie Economische Structuurversterking-periode 2003-2006. Wij gaan ervan uit dat de realisering wordt ingepland in de periode 2010-2014 dan wel eerder zodra extra middelen beschikbaar komen. Daartoe zijn in overleg met het Rijk en gemeenten in 2003 de noodzakelijke planstudies en overige planvoorbereidingen gestart. Dit geldt ten aanzien van de volgende projecten:

- A28 capaciteitsuitbreiding traject A50 - Zwolle - Meppel en kortsluiting A28/A32;
- N31 "Haak" om Leeuwarden;
- KOLIBRI Groningen - Assen;
- N33 verbeteringsmaatregelen traject Assen - Veendam - A7.

Met het Rijk wordt overlegd over aanpak van de knelpunten in de spoorsector en over mogelijke decentralisatie van de N34. Deze werkzaamheden worden in 2004 doorgezet.

In 2004 stellen wij het Meerjarenuitvoeringsprogramma verkeer en vervoer (MUP-VV) 2005-2008 op dat uitvoering geeft aan het PVVP. In het MUP staan de projecten bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid die in voorbereiding en in uitvoering zijn. De doelstellingen,

indicatoren en prestaties van de begroting werken door in het MUP. Het MUP wordt in samenwerking met Rijk, en gemeenten stapsgewijs opgezet als breed uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer voor Drenthe. In 2004 wordt aan PS verslag gedaan over het MUP 2003. In 2004 brengen wij de beleidseffect-rapportage (BER) uit. De komende jaren wordt de monitoring en beleidseffectmeting afgestemd op de beleidsdoelstellingen van het NVVP en PVVP. Naast algemene monitoring wordt de aandacht gericht op gebiedsgerichte monitoring.

In het Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe (VVBD) worden de planvorming en -uitvoering ten aanzien van projecten, openbaar vervoer en verkeersveiligheid tussen de provincie, de gemeenten en Rijkswaterstaat, Directie Noord-Nederland, op elkaar afgestemd. Het VVBD heeft de status van provinciale commissie met eigen gedelegeerde taken en bevoegdheden en budget. Met de gemeenten Emmen, Assen, Groningen en Leeuwarden wordt in het SNN-verband ook periodiek afstemmingsoverleg gevoerd over het gezamenlijke verkeers- en vervoersbeleid.

- Luchthaven Groningen Airport Eelde (GAE)

De nieuwe Wet Luchtvaart zal naar verwachting medio 2004 klaar zijn. Daarin is opgenomen de decentralisatie van de luchtvaarttaken van regionale en kleine luchthavens naar de provincie. De feitelijke overdracht van taken en bevoegdheden kan in 2005 plaatsvinden. In 2004 zullen wij in overleg met het Rijk de noodzakelijke voorbereidingen treffen op de nieuwe taken.

Wij verwachten dat de grenzen die het Rijk stelt aan de regionale luchthavens wat betreft milieu en geluid niet verder gaan dan de al gestelde grenzen in het Aanwijzingsbesluit van 2001. Binnen deze grenzen is ons doel dat GAE bedrijfseconomisch gezond kan functioneren. De in 2005 te verwachten realisatie van de baanverlenging speelt daar een grote rol in. Ook de ontwikkeling van het bedrijventerrein bij GAE draagt hieraan bij. Door de decentralisatie moeten wij in 2005 zelf de vergunningen ten aanzien van ruimtelijke ordening, milieu en luchtvaartterrein opstellen. De randvoorwaarden ten aanzien van milieu- en natuuraspecten en het reguleren/beperken van geluidshinder spelen een belangrijke rol in de balans tussen enerzijds groei van luchtvaartactiviteiten en anderzijds de kwaliteit van de leefomgeving.

Het Rijk heeft de financiële relatie met GAE beëindigd. De aandelen van het Rijk (80% van het totaal) komen in 2004 in bezit van de huidige aandeelhouders, de provincies Groningen en Drenthe en de gemeenten Assen, Groningen, Noordenveld en Tynaarlo. Het aandelenbezit en de structuur hiervan mag niet leiden tot belangenverstremming met de nieuwe taken. Wij zullen ons in 2004 daarover beraden.

Doelstelling 33003

Omschrijving doelstelling

1. Instandhouden van "de basiskwaliteit afwikkeling verkeer" op de wegen in Drenthe.
2. Realiseren basiskwaliteit bereikbaarheid voor de kernzones en de stedelijke criteria daarbinnen.
3. Verhogen van de verkeersveiligheid.
4. Verbeteren verkeersveilig gedrag van de verkeersdeelnemers.
5. Minder geluidhinder door verkeer en vervoer in stedelijk en landelijk gebied.
6. Verminderen van het aantal knelpunten tussen infrastructuur en ecologische (hoofd)structuur.

Indicatoren voor doelrealisatie

1. De stroomwegen zijn auto(snel)-wegen met een goede afwikkeling en een kleine kans op oponthoud ($i/c < 0,8$), de capaciteit van het overige regionale wegennet geeft geen oponthoud.
2. De stedelijke centra zijn in 2010 vanuit de omliggende kernen in een straal van 15 km op alle tijdstippen van de dag gemotoriseerd bereikbaar binnen 30 minuten.
3. De verkeersonveiligheid is in 2010 ten opzichte van 1998 teruggedrongen met 30% dodelijke slachtoffers en 25% gewonden met ziekenhuisopname.
4. De inrichting van erftoegangswegen wordt met de directe gebruikers vormgegeven zodanig dat draagvlak en eigen verantwoordelijkheid voor verkeersveilig gedrag toenemen.
5. Geen toename van door geluid belast gebied in 2010 ten opzichte van basisjaar 2000 (grenswaarde 55 dBA).
6. Barrièrewerking van infrastructuur in de zones 4 tot en met 6 van het POP en de milieubeschermingsgebieden is in 2015 met 50% verminderd.

Veilige bereikbaarheid in leefbaar Drenthe

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer F.G.A.M. Cox (toestel 5621)

Beleidsvoornemens 2004

Het terugdringen van de groei van het autoverkeer hebben wij als doelstelling verlaten. Bereikbaarheid en toegankelijkheid is het uitgangspunt van het POP II. Het ondersteunen van autogebruik of openbaar vervoer en fietsgebruik hangt samen met de mogelijkheden vanuit de omgeving. Bereikbaarheid van economische kernzones en stedelijke gebieden staat voorop, met de toegankelijkheid van verkeer in kwetsbare gebieden wordt terughoudendheid betracht.

De in het NVVP opgenomen verkeersveiligheidsdoelstelling (maximaal 750 doden per jaar en maximaal 14.000 ziekenhuisgewonden per jaar in 2010) is niet haalbaar met de beschikbare middelen. In het nieuwe NVVP wordt de doelstelling verkeersveiligheid nader bepaald; gedacht wordt aan maximaal 950 verkeersdoden en 17.500 ziekenhuisgewonden in 2010. De landelijke middelen voor Duurzaam Veilig fase II, in de periode 2004 tot en met 2006 jaarlijks € 20 miljoen en in 2007 tot en met 2010 jaarlijks € 70 miljoen, worden verdeeld in de GDU. Voor de oorspronkelijke doelstelling is becijferd dat in Drenthe in totaal € 400 miljoen voor alle wegbeheerders voor de periode tot 2010 nodig is voor infrastructuur en gedragsbeïnvloeding.

In het Werkplan 2004 van het Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe worden de doelstellingen in concrete gedragsbeïnvloedende projecten vertaald. Naast maatregelen aan de infrastructuur is gedragsverandering van de weggebruiker noodzakelijk, waarvoor de instrumenten op het terrein van educatie, communicatie en handhaving worden ingezet. Een gedeelte van de uitvoering wordt gekoppeld aan een budget, overgelaten aan de gemeenten. Voor effectieve inzet wordt gewerkt met de thema's kinderen van 0 tot en met 12 jaar, beginnende bestuurders van 16 tot en met 35 jaar en ouderen (60+), die op basis van ongevalcijfers worden gekozen.

Wij geven een nieuwe impuls aan het verkeers- en vervoersbeleid door onze inzet op de mensgerichte benadering. De gedachte is dat enerzijds de overheid een bepaald bereikbaarheids- en verkeersveiligheidsniveau aanbiedt, en anderzijds dat de gebruiker dan ook meer op zijn eigen verantwoordelijkheid kan worden aangesproken. In de jaren 2003 tot en met 2006 voeren wij een samenhangend programma van tenminste 3 pilots per jaar uit, dat is afgestemd op het POP II.

Prioriteiten 2004 en latere jaren

Knelpunten infrastructuur en de ecologische hoofdstructuur (EHS)

Regelmatig blijkt dat de uitvoering van infrastructurele werken knelpunten oplevert voor de realisatie van de EHS. Veelal zijn er geen financiële middelen om die knelpunten aan te pakken. Gedacht moet worden aan bijvoorbeeld de aanleg van faunapassages. Om op korte termijn iets te doen aan het oplossen van die knelpunten stellen wij u voor eenmalig een bedrag van € 500.000,— beschikbaar te stellen. Voor de langere termijn zal voor het oplossen van dergelijke knelpunten rekening moeten worden gehouden bij de investering van een infrastructureel werk.

Prioriteiten Verkeer	2004	2005	2006	2007
Knelpunten infrastructuur en EHS	500.000			
Totaal	500.000			

Financieel totaaloverzicht programma

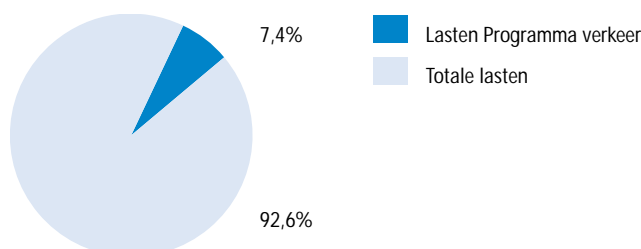
Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
33002 Opstellen en uitdragen provinciaal beleid verkeer en vervoer				
Programmakosten	207.000	208.000	209.000	210.000
Apparaatskosten	790.054	803.680	820.323	834.845
Totaal lasten	997.054	1.011.680	1.029.323	1.044.845
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	997.054	1.011.680	1.029.323	1.044.845

33003 Veilig bereikbaarheid in leefbaar Drenthe

Programmakosten	8.494.850	8.179.734	8.452.087	8.599.601
Apparaatskosten	1.627.269	1.655.335	1.689.614	1.719.524
Totaal lasten	10.122.119	9.835.069	10.141.701	10.319.125
Totaal baten	3.430.050	3.430.050	3.430.050	3.430.050
Saldo	6.692.069	6.405.019	6.711.651	6.889.075

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	11.119.173	10.846.749	11.171.024	11.363.970
Baten	3.430.050	3.430.050	3.430.050	3.430.050
Saldo	7.689.123	7.416.699	7.740.974	7.933.920

Lasten Programma verkeer in relatie tot totale lasten

Programma 3.1. Beheer en onderhoud

Missie

Het Drents beleid op het gebied van beheer en onderhoud heeft de volgende missie. Het provinciaal wegenbeheer is erop gericht in samenspraak met partners een optimale balans te bereiken tussen veiligheid, bereikbaarheid, milieu (inclusief duurzaamheid), leefbaarheid en kosten. Veiligheid staat daarbij voorop.

Het provinciaal vaarwegenbeheer is erop gericht in samenspraak met partners een optimale balans te bereiken tussen veiligheid, bereikbaarheid (van “natte” bestemmingen), milieu (inclusief duurzaamheid), leefbaarheid (inclusief cultuur) en kosten. Het provinciaal beleid is erop gericht de bestaande vaarwegen (thans 154 km) voor de scheepvaart beschikbaar te houden en aantrekkelijker te maken. Voor de recreatievaart is het streven de ontbrekende schakels Zuidlaardermeer - Stadskanaal en Erica/Klazienaveen - Ter Apel als vaarweg te herstellen.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 33103

Beleid duurzaam beheer provinciaal wegennet

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer T. Woestenburg (toestel 5740)

Omschrijving doelstelling

Inhoudelijk voorbereiden van het beleid (“waarom”) dat ten grondslag ligt aan het wegenbeheer.

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Indicatoren voor doelrealisatie

Door GS vastgesteld Beleidsplan wegbeheer (besluit per hoofdstuk = onderwerp). Beleidsplan wegbeheer gereed 1 april 2003.

Doelstelling 33104

Wegennet (wegenbeheer)

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer J.F. Meek (toestel 5348)

Omschrijving doelstelling

- Reductie verkeersslachtoffers/doden = verbeteren verkeersveiligheid. In 2010 25% minder verkeersslachtoffers en 30% minder verkeersdoden ten opzichte van basis(jik)jaar 1998.
- Reductie faunaslachtoffers ten opzichte van telcijfer 1998.
- Wegnemen knelpunten in ons wegennet voor de ecologie.

Beleidsvoornemens 2004

De grootonderhoudswerkzaamheden aan de wegen voeren wij zoveel mogelijk uit conform de richtlijnen van het concept-Duurzaam Veilig in Noord-Nederland, alsmede het Handboek Wegontwerp (HWO) van de Stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Wegen Waterbouw (CROW), het overlegplatform van alle infrastructuurinstanties in Nederland, waaronder IPO, alsmede het in wording zijnde Document Essentiële (Herkenbaarheids-) Kenmerken, eveneens van CROW-IPO. Hierbij nemen wij de verkeersveiligheidsverhogende

- Optimale bereikbaarheid (doorstroming) realiseren en daardoor:
- Verbetering regionale economie (voorwaardenscheppend).
- Ecologische basiskwaliteit in de bermen realiseren.
- Hoeveelheden beplanting langs de wegen laten toenemen ten opzichte van het aantal in 1998.
- Instandhouden van een file- en stremmingsvrij provinciaal wegennet behoudens calamiteiten en groot onderhoud.

maatregelen die in het MUP staan mee. Daarnaast worden bij de wegen- en de kanalenprojecten binnen de EHS faunapassages en natuurtechnische voorzieningen aangelegd om verdere versnippering van de EHS te voorkomen. Ook wordt rekening gehouden met de cultuurhistorische en culturele waarde van onze infrastructuur.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal verkeersdoden en ziekenhuisgewonden per jaar op onze wegen (2 parameters).
- Aantal faunadoden (som 6 relevante soorten, namelijk das, fazant, marter, vos, slang en ree) per jaar. In 2002: 499 slachtoffers geregistreerd.
- Aantal aangelegde faunatunnels sinds 1996 plus toename in betreffende begrotingsjaar; er wordt minstens 1 knelpunt in ons wegennet per jaar vereffend
- Monitoringskwalificatie Ecologisch Wegbermbeheer (Bureau Bakker). In 2002 was monitoringskwalificatie: voldoende.
- Aantal bomen langs de provinciale wegen plus de toename sinds jaar 1998.

N.B.

- Diverse indicatoren lopen via de BER van VV.
- Aantal files is nihil en wordt niet gemonitord.

Doelstelling 33304**Omschrijving doelstelling**

- Reductie verkeersslachtoffers/-doden (via verschuiving modal split naar vaarwegen).
- Reductie faunaslachtoffers.
- Optimale bereikbaarheid "natte" bestemmingen realiseren en daarvoor:
  - verbetering recreatief product/recreatief gebruik;
  - verbetering regionale economie (voorwaardenscheppend).
- Ecologische basiskwaliteit in de bermen realiseren.
- Toename hoeveelheid beplanting.
- Verbetering culturele/cultuurhistorische kwaliteit eigen "vaarwegmonumenten" (inclusief artistieke kunst).

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal verkeersdoden in de scheepvaart per jaar op de vaarweg Meppel - De Punt. In 2002: geen.
- Aantal faunadoden per jaar in onze vaarwegen (som 6 relevante soorten, te weten das, fazant, marter, vos, slang en ree). In 2002 4 slachtoffers geregistreerd.
- Monitoringskwalificatie ecologisch kanaalbermbeheer (vanuit rapportage Bureau Bakker). In 2002 was monitoringskwalificatie: voldoende.
- Aantal bomen langs de provinciale vaarweg Meppel - De Punt plus de toename sinds 1998.
- Scheepvaart aantallen en verscheepte tonnages per jaar op de vaarweg Meppel - De Punt. In 2002 5.080 passages in Meppelerdiep.
- Aantal gerenoveerde cultuurhistorische eigen vaarwegobjecten op de vaarweg Meppel - De Punt.

Vaarweg Meppel - De Punt (VAMP)

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer W. Paas (toestel 5331)

Beleidsvoornemens 2004

Voor de voorziening van de sluizen en bruggen bekijken wij bij de vervanging van de (verouderde) elektrische installaties steeds nadrukkelijk of overschakeling op automatische bediening of afstandsbediening in combinatie met meerdere objecten economisch gezien haalbaar is.

Doelstelling 33305

Omschrijving doelstelling

- Reductie verkeersslachtoffers/-doden (via verschillende naar vaarwegen).
- Reductie faunaslachtoffers.
- Optimale bereikbaarheid "natte" bestemmingen realiseren en daarvoor:
  - verbetering recreatief product/recreatief gebruik;
  - verbetering regionale economie (voorwaardenscheppend).
- Ecologische basiskwaliteit in de bermen realiseren.
- Toename hoeveelheid beplanting.
- Verbetering culturele/cultuurhistorische kwaliteit eigen "vaarwegmonumenten" (inclusief kunst).

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal verkeersdoden in de scheepvaart per jaar op zuidelijke vaarwegen. In 2002: geen.
- Aantal faunadoden (som 6 relevante soorten, te weten das, fazant, marter, vos, slang en ree) per jaar op de zuidelijke vaarwegen. In 2002 46 slachtoffers geregistreerd.
- Monitoringskwalificatie ecologisch kanaalbermbeheer. In 2002 was monitoringskwalificatie: voldoende.
- Aantal bomen langs de provinciale zuidelijke vaarwegen, plus de toename sinds 1998.
- Scheepvaart aantallen en verscheepte tonnages, per jaar op de zuidelijke vaarwegen. In 2002 2.750 passages door Hoogeveensche Vaart.
- Aantal gerenoveerde cultuurhistorische eigen vaarwegobjecten op de zuidelijke vaarwegen.

Zuidelijk vaarwegennet

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer W. Paas (toestel 5331)

Beleidsvoornemens 2004

Voor de voorziening van de sluizen en bruggen bekijken wij bij de vervanging van de (verouderde) elektrische installaties steeds nadrukkelijk of overschakeling op automatische bediening of afstandsbediening in combinatie met meerdere objecten economisch gezien haalbaar is.

Doelstelling 33306**Beleid duurzaam beheerd provinciaal vaarwegennet**

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer T. Woestenburg (toestel 5740)

Omschrijving doelstelling

Inhoudelijk voorbereiden van het beleid ("waarom") dat ten grondslag ligt aan het vaarwegenbeheer.

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Indicatoren voor doelrealisatie

Door GS vastgesteld Beleidsplan vaarwegbeheer (Besluit per hoofdstuk = onderwerp).

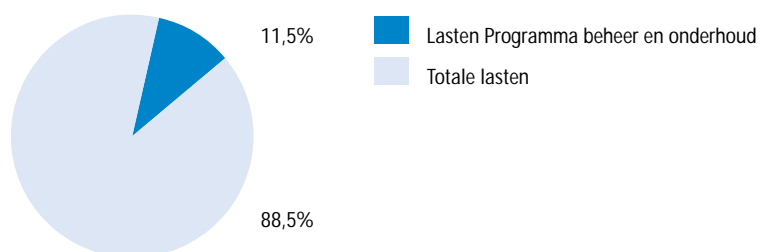
Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
33103 Beleid duurzaam beheer provinciaal wegennet				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	18.565	18.885	19.276	19.618
Totaal lasten	18.565	18.885	19.276	19.618
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	18.565	18.885	19.276	19.618
33104 Wegennet (wegenbeheer)				
Programmakosten	7.948.317	8.271.678	8.592.613	8.930.357
Apparaatskosten	2.926.371	2.976.842	3.038.487	3.092.275
Totaal lasten	10.874.688	11.248.520	11.631.100	12.022.632
Totaal baten	34.487	34.487	34.487	34.487
Saldo	10.840.201	11.214.033	11.596.613	11.988.145
33304 Vaarweg Meppel - de Punt				
Programmakosten	2.034.539	2.080.269	2.122.365	2.169.445
Apparaatskosten	1.320.464	1.343.238	1.371.054	1.395.325
Totaal lasten	3.355.003	3.423.507	3.493.419	3.564.770
Totaal baten	3.319.404	3.386.199	3.454.047	3.252.418
Saldo	35.599	37.308	39.372	312.352
33305 Zuidelijk vaarwegennet				
Programmakosten	1.964.275	2.014.734	2.062.179	2.114.530
Apparaatskosten	1.212.181	1.233.088	1.258.623	1.280.903
Totaal lasten	3.176.456	3.247.822	3.320.802	3.395.433
Totaal baten	1.035.616	1.056.527	1.077.874	1.099.681
Saldo	2.140.840	2.191.295	2.242.928	2.295.752

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
33306 Beleid duurzaam beheer provinciaal vaarwegennet				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	13.123	13.349	13.626	13.867
Totaal lasten	13.123	13.349	13.626	13.867
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	13.123	13.349	13.626	13.867

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	17.437.835	17.952.083	18.478.223	19.016.320
Baten	4.389.507	4.477.213	4.566.408	4.386.586
Saldo	13.048.328	13.474.870	13.911.815	14.629.734

Lasten Programma beheer en onderhoud in relatie tot totale lasten

Programma 3.2. Vervoer

Missie

Het Drents vervoerbeleid heeft als missie: we zorgen voor een netwerk van (water)wegen en openbaar vervoer in de provincie Drenthe. We werken aan een veilig en doelmatig, comfortabel en aantrekkelijk netwerk, dat we goed onderhouden en steeds verbeteren. We zoeken daarbij altijd naar een evenwicht tussen mobiliteit, bereikbaarheid en leefbaarheid. Een en ander onder het motto: "Verkeer en Vervoer, daar kom je mee thuis".

Programmadoelstellingen

Doelstelling 33402

Verbeteren infrastructuur voor het goederenvervoer

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer F.G.A.M. Cox (toestel 5621)

Omschrijving doelstelling

- Goede aansluiting op (inter)nationale transportassen en goede onderlinge bereikbaarheid van de kernzones en de stedelijke centra daarin.
- Duurzaam bovenregionaal locatiebeleid.
- Uitbouwen van (logistieke en infrastructurele) netwerken.
- Modal shift en transportefficiency en transportbesparing.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Opheffen knelpunten infrastructuur weg, water en rail uit het Bereikbaarheidsprofiel Noord-Nederland.
- Goede bereikbaarheid bedrijventerreinen, routing voor gevaarlijk en zwaar transport, systemen voor stadsdistributie.
- Verbeteren bereikbaarheid luchthaven GAE, de startbaan van de luchthaven is verlengd in 2005.
- Basiskwaliteit goederenvervoer, zoals aangegeven in de SNN-visie, goederenvervoer realiseren.

Beleidsvoornemens 2004

In 2003 is de SNN-Beleidsvisie en het noordelijk Actieplan goederenvervoer opgesteld. Wij geven meer aandacht aan doelstellingen als efficiënter wegvervoer, geluidsoverlast, onveiligheid en stedelijke distributie. De verwachting is dat de omvang van het goederenvervoer in Noord-Nederland aanzienlijk zal stijgen. De visie op het goederenvervoer is ingepast in het POP II en uitvoeringsprogramma VV. Wij voeren de visie en het Actieprogramma goederenvervoer in 2004 uit. Het NVVP vraagt een meer samenhangende aanpak van het goederenvervoer en betere afstemming op het regionale verkeers- en vervoersbeleid. Tot nu toe was het goederenvervoer met name specifiek gericht op afzonderlijke sectoren en thema's (vaarwegen, binnenvaart, bereikbaarheid en economie). In het Kompas-programma zijn maatregelen in uitvoering ten aanzien van vestigingsvoorwaarden en versterking marktsector. Het Actieplan goederenvervoer is opgebouwd rondom een zestal hoofdlijnen:

- duurzame bovenregionaal locatiebeleid;
- uitbouwen van (logistieke en infrastructurele) netwerken;
- modal shift en transportefficiency en transportbesparing;
- regionale bereikbaarheid;
- verbeteren verkeersveiligheid en externe veiligheid;
- versterken van de transportsector in Noord-Nederland.

Voor de hoofdvaarweg Meppel - Ramspol voeren wij een planstudie uit voor verbetering van de vaarweg (sluis bij Zwartsluis), gericht op uitvoering vóór 2009. De gewenste uitbouw van de vaarweg Almelo - Coevorden wordt afhankelijk gesteld van de daadwerkelijke ontwikkeling van het aantal vaarbewegingen op de vaarweg. In overleg met provincie Groningen en met betrokken gemeenten leveren wij een afgestemde inbreng bij de ontwikkelingen rond GAE, gericht op een veilige luchthaven met ontwikkelingsmogelijkheden, waarbij veel aandacht geldt voor de leefomgeving. Invulling van het nieuwe locatiebeleid is van belang voor de ontwikkeling van een visie op bedrijfslocatie.

Doelstelling 33403

Omschrijving doelstelling

- Hoogwaardig collectief personenvervoer op de hoofdverbindingen dat concurrerend is met de auto.
- Openbaar vervoer in de landelijke gebieden.
- De concessies ex Wet personenvervoer voor het verbindend net en de ontsluitende netten verlenen.
- Het provinciaal en het gemeentelijke openbaar vervoer zijn op elkaar afgestemd.
- Verbeteren van alle knooppunten en haltes op het verbindend net.
- Verhogen kostendekkingsgraad openbaar vervoer.

Indicatoren voor doelrealisatie

1. Er wordt een Convenant eisen hoogwaardig openbaar vervoer opgesteld, alle verbindende lijnen moeten daaraan gaan voldoen.
2. Elke locatie waar voldoende vraag bestaat is ontsloten met een daarop afgestemde vorm van openbaar vervoer.
3. Voor alle verbindende en aanvullende lijnen zijn de concessies uiterlijk in 2005 verleend.
4. De spelregels die in de concessies zijn opgenomen voor het samenspel van provinciaal en gemeentelijk vervoer zorgen voor de afstemming van het openbaar vervoer met het gehandicapten- en leerlingenvervoer.
5. Knooppunten van het verbindend net zijn vóór 2005 in uitvoering, de resterende knooppunten c.q. haltevoorzieningen zijn, zoveel mogelijk in samenwerking met groot onderhoud, vóór 2010 in uitvoering.
6. De algehele kostendekkingsgraad van het provinciaal openbaar vervoer is tenminste 40% in 2005.

Beschikbaarheid collectief personenvervoer voor de inwoners en bezoekers van Drenthe

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer F.G.A.M. Cox (toestel 5621)

Beleidsvoornemens 2004

De Bestuursovereenkomst Zuiderzeelijn (2003) regelt de samenwerking tussen het Rijk en de regio tijdens de planstudiefase en de realisatie van het project. Wij leveren een actieve bijdrage aan de regionale bestuurlijke en ambtelijke projectorganisatie.

Wij hebben de planning voor de aanbesteding van het openbaar vervoer aangepast. Wij besteden eerst het gehele verbindend net aan, inclusief het aanvullend vervoer Noord-Drenthe, samen met het openbaar vervoer in de provincie en de stad Groningen. De concessiegebieden met het aanvullend vervoer in Zuidoost-Drenthe en Zuidwest-Drenthe worden daarna aangesloten op het verbindend net. Deze aanpak levert een kwalitatief beter geïntegreerd netwerk op. Het verbindend en aanvullend net Noord-Drenthe zal medio 2004 van start gaan, het aanvullend net Zuidoost-Drenthe per 2005 en het aanvullend net Zuidwest-Drenthe medio 2005. Hiermee voldoen wij aan de afspraken zoals gemaakt met het Rijk omtrent het aanbesteden van al het openbaar vervoer vóór 1 januari 2005.

Voorts zetten wij in op infrastructurele verbeteringen. In 2003 is een halteplan opgesteld dat er voor moet zorgen dat er de komende jaren een kwaliteitsslag wordt gemaakt in het haltebestand van zowel de provincie als de gemeenten. Tegelijk wordt de verbetering van de statische reizigersinformatie opgezet en zullen wij actief op de landelijke ontwikkeling op het gebied van de dynamische reizigersinformatie inspelen.

• KOLIBRI-OV-netwerk

De ontwikkeling van een integraal maatregelenpakket voor de bereikbaarheid van de regio Assen - Groningen in het kader van de verkenningstudie MIT is begin 2003 afgerond. Het KOLIBRI levert hoogwaardige vervoersverbindingen in de regio Groningen - Assen. Er is gekozen voor een ondeelbaar pakket KOLIBRI-OV-netwerk, dat gefaseerd wordt uitgevoerd. In de eerste fase hebben de railverbindingen de hoofdrol. De prioriteiten sluiten aan bij de zwaarste ruimtelijke ontwikkelingsassen binnen deze regio; de T-structuur met de noord-zuid as tussen Assen en Groningen en de Oost-weststructuur tussen Roden/Leek en Hoogezand met Groningen als centrum. De samenwerking met particuliere instanties (publiek-private samenwerking(PPS)-constructies) wordt benut. In de geactualiseerde Regiovisie Groningen - Assen zal naar verwachting een koppeling van ruimtelijke keuzes worden gemaakt aan investeringen in het KOLIBRI-OV-netwerk. Verdere ontwikkeling en uitvoering van het KOLIBRI-pakket betekent voor de komende 20 jaar een grote krachtsinspanning voor de regio met eigen investeringen.

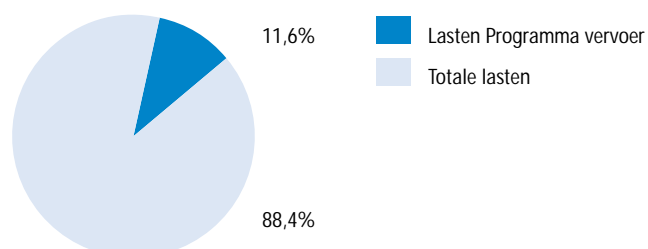
Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
33402 Verbeteren infrastructuur voor het goederenvervoer				
Programmakosten	628.390	608.217	588.863	569.510
Apparaatskosten	9.764	9.932	10.138	10.318
Totaal lasten	638.154	618.149	599.001	579.828
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	638.154	618.149	599.001	579.828

33403 Beschikbaarheid collectief personenvervoer inwoners en bezoekers van Drenthe				
Programmakosten	16.302.509	16.268.475	16.268.475	16.268.475
Apparaatskosten	646.540	657.691	671.310	683.194
Totaal lasten	16.949.049	16.926.166	16.939.785	16.951.669
Totaal baten	16.302.509	16.268.475	16.268.475	16.268.475
Saldo	646.540	657.691	671.310	683.194

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	17.587.203	17.544.315	17.538.786	17.531.497
Baten	16.302.509	16.268.475	16.268.475	16.268.475
Saldo	1.284.694	1.275.840	1.270.311	1.263.022

Lasten Programma vervoer in relatie tot totale lasten

Programma 4.0. Waterhuishouding

Missie

Het Drents beleid met betrekking tot de waterhuishouding heeft als missie: het bereiken en behouden van gezonde en veerkrachtige watersystemen, die ordenend zijn voor de inrichting van de fysieke leefomgeving. Speerpunten daarbij zijn:

- bescherming tegen wateroverlast;
- tegengaan van verdroging; zuinig gebruik van grondwater;
- het voorkomen van schade aan waterkeringen en landbouw gewassen.

Om de gewenste waterhuishoudkundige situatie overeenkomstig het POP en tegen acceptabele kosten te bereiken wordt ingezet op een doorzichtige bestuurlijke organisatie voor de waterhuishouding, met een goed financieel en bestuurlijk draagvlak.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 34001

Waterhuishouding algemeen

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer H.F.M.J. van den Eerenbeemt (toestel 5871)

Omschrijving doelstelling

- Door stimulering, afstemming en overleg realiseren van de gewenste waterhuishouding binnen de kaders van het POP.
- Bereiken van de algemene milieu-kwaliteit, zoals vastgelegd in landelijke normen, voor alle wateren en een extra goede kwaliteit voor aangeduide wateren.
- Beperken van de kans op wateroverlast (normen afhankelijk van bestemming).
- Een voor de functie van het gebied gewenste grond- en oppervlakte-waterregiem (GGOR).
- Voldoende oppervlaktewater beschikbaar in droge perioden.
- Verminderen van verdroging (in 2010 40% van het gebied op de "kaart met verdroogde gebieden").

Beleidsvoornemens 2004

Er zijn drie waterakkoorden (Drenthe, Overijsselsche Vecht/Meppelerdiep en Twentekanal) die, wisselend op de aanvoer, afvoer en hoogwatersituaties betrekking hebben. Een waterakkoord geeft de afspraken weer tussen de beheerders om te komen tot een goede uitvoering van het waterhuishoudkundig beleid. In deze waterakkoorden zijn ook meetafspraken vastgelegd. Deze worden bij de uitvoering van het beheer van de kanalen meegenomen. De coördinatiecommissies zorgen voor de controle van de uitvoering. Voor het Waterakkoord Drenthe wordt gekeken of dit op termijn moet worden herzien.

Verder zijn er diverse ad-hocoverleggen om in te spelen op diverse situaties. Voor het Vecht-stroomgebied is er een vaste overlegstructuur met alle betrokken waterbeheerders, inclusief de Duitse betrokkenen.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

- De indicatoren uit de watersysteem-rapportage.
- Aantal ha verdroogd gebied.
- Hoeveelheden onttrokken grondwater voor de verschillende gebruiksdoelen.

Doelstelling 34002**Omschrijving doelstelling**

Beschikbaarheid van gegevens over de toestand van de regionale watersystemen voor:

- eenduidige kennis van het totale waterhuishoudkundige systeem;
- gebruik bij beleid en beheer;
- signaleren van ontwikkelingen;
- zichtbaarheid resultaten van beleid.

Doelstelling 34003**Omschrijving doelstelling**

Realiseren van de GGOR-situatie, afgestemd op de functies van gebieden en gericht op het verminderen van verdroging (in 2010 40% van het gebied op de "kaart van verdroogde gebieden").

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

- De indicatoren uit de watersysteemrapportage.
- Aantal ha verdroogd gebied.
- Hoeveelheden onttrokken grondwater voor verschillende gebruiksdoelen.

Beleidsmonitoring

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer E. Blom (toestel 5899)

Beleidsvoornemens 2004

Beleidsmonitoring gebeurt ter ondersteuning van het waterhuishoudkundige beleid. In de komende jaren gaan wij in het kader van de regionale watersysteemrapportage steeds meer gerichte informatie verzamelen, vooral bij en in overleg met de waterschappen. Op deze manier willen wij komen tot een goed inzicht in de verwezenlijking van het beleid. Dit alles binnen de landelijk afgesproken systematiek. Dit wordt straks ook gebruikt in de toestandbeschrijving, die gemaakt moet worden voor de Kaderrichtlijn Water.

Daarnaast zorgen wij ervoor dat onze kennis omtrent de ondergrond en het grondwater beter wordt en dat de gegevens daarover in informatiesystemen worden vastgelegd.

Realisatie gewenste grond- en oppervlaktewaterregiem en verdrogingsbestrijding

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer R. van Veen (toestel 5893)

Beleidsvoornemens 2004

De gebiedsgerichte aanpak van de verdroging blijft een belangrijk instrument bij het oplossen van de verdroging. Het bestaande beleid, waarbij een verdrogingsreductie van 40% in het jaar 2010 wordt beoogd, zetten wij voort. De maatschappelijke acceptatie van maatregelen blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt. Financiering vindt met name plaats vanuit de Subsidieregeling gebiedsgericht beleid (SGB). Daarnaast wordt een beroep gedaan op Europese middelen en zet de provincie het Grondwaterfonds in als cofinanciering.

Door middel van het project GGOR zullen wij in staat zijn om meer duidelijkheid te geven over te realiseren gewenste grondwaterafhankelijke natuurdoeltypen. Het GGOR wordt in 2004 gebiedsgericht opgesteld door de waterschappen, waarbij het POP de randvoorwaarden aangeeft. Door de huidige situatie te vergelijken met de gewenste situatie komen de knelpunten in beeld.

Van rijkswege, maar ook vanuit maatschappelijke organisaties, komt de vraag naar voren in hoeverre het ingezette beleid succes heeft. Een evaluatie van uitgevoerde projecten moet hier invulling aan geven. De resultaten van deze evaluatie, die opgenomen worden in de verdrogingskaart (situatie 2004), geven inzicht in de mate van herstel van de verdroging. Daarnaast willen wij voor de toekomstige projecten meer eenheid krijgen in monitoringsactiviteiten. Daartoe willen wij in samenwerking met terreinbeheerders en waterschappen een afspraak maken over de wijze waarop de monitoring moet worden ingevuld. Met de waterschappen zullen wij afspraken maken over de termijn waarbinnen de knelpunten worden aangepakt.

Doelstelling 34004

Omschrijving doelstelling

- Bereiken van de algemene milieukwaliteit, zoals vastgelegd in landelijke normen, voor alle wateren en een extra goede kwaliteit voor aangeduide wateren.
- Beperken van de kans op wateroverlast (normen afhankelijk van bestemming).
- Het grondgebruik past bij de mogelijkheden van het watersysteem.
- Geen afwenteling van waterproblemen op stroomafwaarts gelegen gebieden.
- Een voor de functie van het gebied GGOR.
- Voldoende oppervlaktewater beschikbaar in droge perioden.
- Verminderen verdroging (in 2010 40% van het gebied op de "kaart met verdroogde gebieden").

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

- De indicatoren uit de watersysteemrapportage.
- Aantal ha verdroogd gebied.
- Hoeveelheden onttrokken grondwater voor de verschillende gebruiksdoelen.

Doelstelling 34101

Omschrijving doelstelling

- Vaststellen van de waterschapsorganisatie.
- Door afstemming, overleg en inzet van instrumenten goed contact houden met en toezicht houden op waterschappen.

>

Waterhuishoudkundige inrichting

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer H.F.M.J. van den Eerenbeemt (toestel 5871)

Beleidsvoornemens 2004

Het beleidsveld waterhuishouding staat momenteel geheel in het teken van de uitvoering van de Startovereenkomst waterbeheer 21ste eeuw. In 2002 zijn voor de 17 deelstroomgebieden die in Nederland worden onderscheiden stroomgebiedsvisies opgesteld. Drenthe is betrokken bij de deelstroomgebiedsvisies voor Vecht - Zwartewater, Groningen-Noord - Drenthe-Oost en Groningen-Noord - Drenthe-West. De laatste twee zijn overigens in hetzelfde proces, als een geheel opgesteld. Op basis van de 17 stroomgebiedsvisies is in 2003 een nationaal bestuursakkoord water afgesloten. Hierin is aangegeven wat de inzet zal zijn voor het waterbeleid voor de komende jaren en welke bijdrage de verschillende partners zullen leveren. Ook regionaal zullen bestuursakkoorden worden afgesloten.

In de deelstroomgebiedsvisies is aangegeven wat er moet gebeuren om de watersystemen voldoende veerkracht te geven, zodat extreme neerslag en droogte voldoende kunnen worden opgevangen. Daarbij is nadrukkelijk de relatie met de ruimtelijke ordening en dus het grondgebruik aan de orde. De komende jaren zullen in het teken staan van het doorvertalen van deze beleidsuitgangspunten in het reguliere beleid van waterschappen, gemeenten en provincies. Concreet betekent dit dat in het herziene POP ruimte zal worden gereserveerd voor het bergen en vasthouden van water. Ook het conserveren van water blijft een belangrijk punt. Waar nodig wordt ook aandacht besteed aan de waterkwaliteit. Dit laatste aspect zal de komende jaren meer aandacht krijgen bij het implementeren van de Europese kaderrichtlijn water. De implementatie van de kaderrichtlijn zal de komende jaren veel invloed hebben op de agenda vorming in het waterbeleid. De eerste producten moeten al in 2004 klaar zijn. De totale implementatie zal echter nog ruim 10 jaar duren.

Waterschappen

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer J. Kuiper (toestel 5895)

Beleidsvoornemens 2004

De beheersplannen van de vier waterschappen zijn inmiddels goedgekeurd en met diverse uitvoeringsmaatregelen is een begin gemaakt. In 2003/2004 zal het waterschap Velt en Vecht beginnen met de actualisatie en de herziening van het beheersplan. Na de standpuntbepaling door het kabinet zal de Waterschapswet op de onderdelen financiering en bestuurssamenstelling worden gewijzigd. Dit zal ook zijn weerslag hebben op de provinciale reglementen voor de waterschappen. Deze worden samen met Overijssel en Groningen en in voorkomende gevallen ook met de provincie Fryslân herzien.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

- De indicatoren uit de watersysteem-rapportage.
- Ontwikkeling van tarieven bij de waterschappen.

Ons beleid is gericht op het ontwikkelen van gezamenlijke standpunten en komt tot uitdrukking in jaarlijks te houden provinciaal bestuurlijk en ambtelijk overleg met de waterschappen.

Zaken die alleen betrekking hebben op de eigen provincie komen aan de orde in het ad hoc bestuurlijk en ambtelijk overleg per waterschap en in het werkbezoek dat om het andere jaar aan elk waterschap wordt gebracht.

Doelstelling 34201**Omschrijving doelstelling**

Het beperken van de omvang van de muskusrattenpopulatie. Norm hierbij is dat een gebied onder controle is als er minder dan 0,25 rat per velduur gevangen wordt.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicator

- Aantal schademeldingen.

Muskusrattenbestrijding

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer J. Kuiper (toestel 5895)

Beleidsvoornemens 2004

De muskusrattenbestrijding is per 1 september 2002 overgegaan naar de waterschappen.

De doelstelling zal dezelfde blijven: het beperken van schade aan waterstaatswerken en landbouwgewassen en het terugbrengen van de populatie tot minder dan 0,25 gevangen muskusrat per velduur. Ook na de overdracht wordt de muskusrattenbestrijding als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de provincies Drenthe en Overijssel en van de waterschappen gezien. Financieel blijft de provincie eveneens betrokken. Beide zaken zijn geregeld in een meerpartijenovereenkomst. Na de overdracht is de begroting hieraan aangepast.

In 2004 zal een evaluatierapport opgesteld worden.

In IPO-verband zijn afspraken gemaakt over de bestrijding van de beverrat. Deze begint naast de muskusrat in toenemende mate een probleem te vormen.

Doelstelling 34301**Omschrijving doelstelling**

- Handhaving waterstanden volgens peilbuizen.
- Maximaal 10% van de tijd meer dan 10 cm afwijking.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Maximaal aantal schriftelijke klachten over het peil op de provinciale kanalen.
- Mate van verminderen verdroging (via BER en Productgroep Ruimte en Water).

Optimaal beheerde waterpeilen op de provinciale kanalen

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer W. Paas (toestel 5331)

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Doelstelling 34401**Grondwaterwet**

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: mevrouw J.H.W. Hof (toestel 5759)

Omschrijving doelstelling

- Beschikbaarheid van het openbaar register.
- Adviezen laten opstellen bij schadekwesties.
- Binnen het kader van het POP stimuleren van duurzaam en efficiënt gebruik van grondwater door:
  - het stimuleren van hergebruik van onttrokken water en waterbesparing;
  - het beschikbaar stellen van goed grondwater voor doelen die een hoge kwaliteit eisen.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicator

- Aantallen bezwaren tegen opgelegde grondwaterheffing.
- Hoeveelheid onttrokken grondwater per doelgroep.
- Gerealiseerde waterbesparing.

Beleidsvoornemens 2004

Wij verwachten dat het grondwatergebruik de komende jaren licht zal dalen. De bedrijven worden onderzocht op het doelmatig gebruik van grondwater.

De effecten van een grondwaterwinning op de toename van de verdroging worden nader bekeken. Een aspect dat de aandacht krijgt is de totale milieubelasting van een maatregel om het grondwatergebruik terug te dringen. Het beleid zal als zodanig geen grote wijziging ondergaan. Het effectief en efficiënt grondwatergebruik blijft voorop staan. Er worden geen nieuwe grote vergunningaanvragen verwacht. De industriële grondwaterwinningen die geen adequate vergunning meer hebben zullen worden herzien. De vergunningen worden afgestemd op de huidige eisen van efficiënt en effectief watergebruik. Wij zetten het in 1999 ingezette beleid voort. Dit betekent dat maatregelen gericht op het reduceren van het winnen van grondwater in aanmerking kunnen komen voor een bijdrage uit het Grondwaterfonds.

Prioriteiten 2004 en latere jaren*Versterking regiefunctie waterhuishouding*

De provincie voert de regie in het waterhuishoudkundige beleid. Daarvoor is veel samenwerking noodzakelijk met de noordelijke provincies, de waterschappen en in toenemende mate ook met gemeenten. Om het bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak voor het waterbeleid te vergroten worden regelmatig kleine projecten gezamenlijk uitgevoerd. Van de provincie Drenthe wordt dan een substantiële bijdrage verwacht. Het krediet dat hiervoor beschikbaar is bedraagt € 19.000,— en is niet toereikend. Het voorstel is om voor de jaren 2004 en 2005 het krediet met € 60.000,— te verhogen.

Informatiedesk standaarden water

De provincies hebben met het Ministerie van VW, de Unie van Waterschappen, het Milieu- en Natuurplanbureau van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de “Informatiedesk standaarden Water” opgericht. Het doel hiervan is om standaarden te ontwikkelen en beheren, die nodig zijn bij de informatievoorziening en informatie-uitwisseling op het gebied van het waterbeheer en waterbeleid.

Voor de bijdrage van de provincie Drenthe aan het instandhouden van de desk, is met ingang van 2004 structureel een bedrag van € 6.050,— aan de orde.

Prioriteiten waterhuishouding	2004	2005	2006	2007
Versterking regiefunctie waterhuishouding	60.000	60.000		
Informatiedesk standaarden Water	6.050	6.300	6.600	6.900
Totaal	66.050	66.300	6.600	6.900

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
34001 Waterhuishouding algemeen				
Programmakosten	83.740	84.240	24.640	25.240
Apparaatskosten	373.894	380.343	388.219	395.091
Totaal lasten	457.634	464.583	412.859	420.331
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	457.634	464.583	412.859	420.331
34002 Beleidsmonitoring				
Programmakosten	13.350	13.600	13.900	14.400
Apparaatskosten	194.058	197.405	201.493	205.060
Totaal lasten	207.408	211.005	215.393	219.460
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	207.408	211.005	215.393	219.460
34003 Realisatie gewenst grond- en oppervlaktewaterregiem en verdrogingsbestrijding				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	144.558	147.051	150.096	152.753
Totaal lasten	144.558	147.051	150.096	152.753
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	144.558	147.051	150.096	152.753
34004 Waterhuishoudkundige inrichting				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	372.370	378.792	386.636	393.481
Totaal lasten	372.370	378.792	386.636	393.481
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	372.370	378.792	386.636	393.481
34101 Waterschappen				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	184.737	187.923	191.815	195.210
Totaal lasten	184.737	187.923	191.815	195.210
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	184.737	187.923	191.815	195.210
34201 Muskusrattenbestrijding				
Programmakosten	794.510	816.510	838.510	861.510
Apparaatskosten	8.992	9.147	9.337	9.502
Totaal lasten	803.502	825.657	847.847	871.012
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	803.502	825.657	847.847	871.012

34301 Optimaal beheer waterpeilen op provinciale kanalen

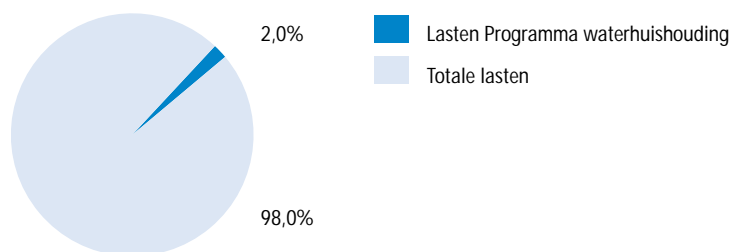
Programmakosten	138.359	136.446	134.533	132.622
Apparaatskosten	71.257	72.486	73.987	75.297
Totaal lasten	209.616	208.932	208.520	207.919
Totaal baten	64.800	64.800	64.800	64.800
Saldo	144.816	144.132	143.720	143.119

34401 Grondwaterwet

Programmakosten	590.800	590.800	590.900	591.000
Apparaatskosten	45.639	46.426	47.388	48.226
Totaal lasten	636.439	637.226	638.288	639.226
Totaal baten	714.750	714.750	714.750	714.750
Saldo	78.311-	77.524-	76.462-	75.524-

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	3.016.264	3.061.169	3.051.454	3.099.392
Baten	779.550	779.550	779.550	779.550
Saldo	2.236.714	2.281.619	2.271.904	2.319.842

Lasten Programma waterhuishouding in relatie tot totale lasten

Programma 5.0. Milieu algemeen

Missie

Het Drents milieubeleid heeft als missie:

- binnen het kader van duurzame ontwikkeling realiseren van de gewenste milieukwaliteit in Drenthe, rekening houdend met de huidige milieukwaliteit;
- het bevorderen van duurzame ontwikkeling (en daardoor verminderen van de milieubelasting) bij burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden met bijzondere aandacht voor externe integratie van milieubeleid. Energie en preventieaspecten spelen hierbij een belangrijke rol.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 35001

Provinciale milieuverordening

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer J. Kramer (toestel 5822)

Omschrijving doelstelling

Schoon krijgen en houden van het milieu op die terreinen, waarbij de regelgeving van de rijksoverheid ruimte geeft voor provinciaal beleid en provinciale regelgeving.

Indicatoren voor doelrealisatie

Beperking aantal overtredingen in relatie met handhavingsintensiteit.

Beleidsvoornemens 2004

In december 2001 hebben wij besloten de herziening van het beleid (POP II) en de herziening van de regelgeving voor de fysieke leefomgeving procedureel en inhoudelijk te koppelen. Deze koppeling heeft tot gevolg dat rond de zomer van 2004 een herziene versie van de Provinciale milieuverordening (PMV) aan de staten zal worden voorgelegd.

Voor wat betreft de aanpassing van de PMV hebben wij aangegeven dat het "Advies evaluatie PMV" het uitgangspunt is. Het voorontwerp van de herziene PMV is, gelijk met de herziene versie van het POP, in 2003 vrijgegeven voor de informele inspraak. De inspraakreacties hebben wij verwerkt in het ontwerp van de PMV. Dit ontwerp is vervolgens in het najaar van 2003 de formele inspraak ingegaan. Vaststelling van de herziene PMV wordt rond de zomer van 2004 verwacht. Een integrale versie van de regelgeving voor de fysieke leefomgeving (POV), waarvan de PMV deel uitmaakt, komt kort na vaststelling door de staten beschikbaar.

Doelstelling 35003

Milieubeleidsplanning

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer J. Akse (toestel 5833)

Omschrijving doelstelling

Beschikbaarheid van een milieubeleidsplan in het kader van een POP en van programma's.

>

Beleidsvoornemens 2004

Medio 2001 heeft het Rijk als kabinetsstandpunt het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP)-4 uitgebracht. Centraal in dit plan staan de vier overkoepelende beleidsopgaven.

1. Geloofwaardige bijdrage leveren aan het mondiaal waarborgen van biodiversiteit.

Prestatie-indicator

- Vaststellen POP
- Vaststellen Voor- en Najaars-programma NMP
- Totstandkomen parkmanagement-organisaties

2. Het beheersen van de onzekerheid over gezondheidsrisico's.
3. Het tot stand brengen van een hoogwaardige leefomgeving en een duurzame landbouw in harmonie met natuur en biodiversiteit.
4. Het duurzaam voorzien in de energie- en mobiliteitsbehoefte.

De doorvertaling van het NMP-4 heeft geïntegreerd plaatsgevonden in het herziene POP.

In het provinciaal beleid zullen wij ons vooral richten op uitvoering van de laatste twee beleidsopgaven: duurzaamheid en energie. Ook bij de ontwikkeling van Kompas-projecten wordt blijvend aandacht en tijd besteed aan de "duurzaamheidsinbreng".

Doelstelling 35004**Omschrijving doelstelling**

Het verkrijgen van draagvlak bij de bevolking, ondernemingen en organisaties voor het provinciale milieubeleid. De samenleving op de hoogte stellen van het provinciale milieubeleid in een interactief proces. Het ondersteunen van milieuorganisaties mede ten behoeve van uitvoering van provinciale projecten.

Indicatoren voor doelrealisatie**Milieuecommunicatie**

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer J. Kramer (toestel 5822)

Beleidsvoornemens 2004

De evaluatie van drie "groene" instellingen te weten Milieufederatie (MF) Drenthe, IVN Consulentenschap Natuur- en Milieueducatie Drenthe en Landschapsbeheer Drenthe is afgerond. Op basis van deze evaluatie zijn in 2003 voorstellen gedaan omtrent de subsidiering voor het resterende deel van de budgetperiode 2001-2004. In 2004 komt het voorstel voor de volgende budgetperiode aan de orde. Dit kan leiden tot bijstelling van werkprocessen en instrumentarium en een verduidelijking van de rol van de provincie en de MF Drenthe ten opzichte van elkaar.

Doelstelling 35005**Omschrijving doelstelling**

Het bevorderen van duurzame ontwikkeling (en daardoor verminderen van de milieubelasting) door het stimuleren en (doen) uitvoeren van projecten op dit gebied.

Indicatoren voor doelrealisatie

Afgeronde projecten bij bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Duurzame projectontwikkeling

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer J. Kramer (toestel 5822)

Beleidsvoornemens 2004

- Duurzame ontwikkeling

Het centraal uitgangspunt voor het provinciaal beleid is en blijft het streven naar een duurzame ontwikkeling. Het vertrekpunt voor een duurzame ontwikkeling is het bestaan van een ecologisch, een economisch en een sociaal kapitaal in de provincie Drenthe dat wordt beschermd en verbeterd.

Het is van belang dat duurzaamheid in het beginstadium van een plan of project wordt ingebracht.

Naast het uitvoeren van concrete projecten bevat het POP de beleidsmatige grondslagen van duurzaamheid.

Bij duurzame ontwikkeling ligt de nadruk op:

- de Kompas-thema's Bedrijfsomgeving, Werkgelegenheid, Stedelijke vernieuwing, Landbouw, Kernuitbreidingen en Recreatie;

- de projecten ten aanzien van duurzame bedrijfsterrinen, duurzame energie, wonen en rond biologische landbouw.

- Duurzaam bouwen

Een van de hoofdlijnen van het collegeprogramma 2003-2007 is het ontwikkelen van het stedelijke gebied door kwalitatief hoogwaardig duurzaam stedelijk bouwen. Door deelname aan het Platform Duurzaam Bouwen en het uitvoeren van het Convenant duurzaam bouwen Drenthe 2001 wordt getracht de principes van duurzaam bouwen door diverse partijen integraal te laten toepassen. Momenteel is een brede mobilisatie van de vraag door de consument noodzakelijk. Door een serie korte tv-programma's op de regionale tv - in samenwerking met bouwers, architecten, gemeenten en dergelijke - zal de burger worden gewezen op de individuele voordelen van duurzaam bouwen en zullen ervaringen van huidige gebruikers worden getoond als ook praktische "doe-het-zelf"-voorbeelden.

- Bedrijfsinterne milieuzorg

In 2002 is een Uitvoeringsprogramma afvalpreventie en energiebesparing gereedgekomen die gebaseerd is op een tweetal scans in het provinciehuis. Rekening houdend met de voorbeeldfunctie van de provincie Drenthe en de verschillende convenanten en beleidsnotities die zijn verschenen zijn wij met voorstellen gekomen om maatregelen in te voeren. De maatregelen omvatten op energiegebied technische aspecten omtrent energiebesparing. Hierbij valt te denken aan de installatie van aanwezigheidsdetectie gekoppeld aan de verlichting tot aan opwekking van duurzame energie door middel van windturbines. Op het gebied van afvalpreventie ligt het accent sterk op verbetering van de administratie van verbruiksgegevens en het terugdringen van de hoeveelheid papierafval. Invoering van de maatregelen wordt begeleid door interne projectgroepen. Op deze manier wordt de betrokkenheid vanuit de organisatie vergroot. Door middel van "eco-teams" worden daarnaast ideeën meegenomen vanuit de organisatie zelf en bewustwording onder de medewerkers vergroot.

Het door het IPO vastgestelde programma Met preventie naar duurzaam ondernemen "verplicht" tot het hebben van een gecertificeerd bedrijfsintern milieuzorgsysteem in de provinciale organisatie per 1 januari 2005. In 2003 is een begin worden gemaakt met de invoering van dit milieuzorgsysteem. In 2004 wordt dit afgerond.

- Duurzame bedrijventerreinen

Het Collegeprogramma 2003-2007 geeft voor bedrijventerreinen als opdracht aan: het revitaliseren en intensiveren van bestaande (oude) bedrijventerreinen, een multifunctioneel gebruik en duurzame inrichting en parkmanagement. In 2004 wordt het opzetten van diverse parkmanagementorganisaties op de regionale bedrijventerreinen in Drenthe afgerond. Bekeken moet worden hoe wij bij kunnen dragen aan een verdere professionalisering van de inmiddels opgerichte parkmanagementorganisaties. De inschakeling van externe ondersteuning ter voorbereiding en

uitvoering van de daadwerkelijke taken op het gebied van parkmanagement in Drenthe biedt hiertoe goede kansen. Het Drentse concept van het creëren van duurzame kwaliteit op vorenstaande terreinen is uniek in Nederland. Gezamenlijk met de diverse partners zal de mogelijkheid worden onderzocht om hierover in 2004 een symposium te organiseren. In Hoogeveen wordt Buitenvaart II aangelegd. In Assen is men inmiddels bezig met het ontwikkelen van Messchenveld. Beide locaties bieden uitstekende perspectieven om duurzaam ontwikkeld te worden. Vanuit de provincie zal de inzet er op gericht zijn beide processen optimaal te faciliteren.

- **Klimaatbeleid**

Conform het Activiteitenprogramma 2002-2005 worden op diverse terreinen activiteiten ontplooid ten aanzien van het klimaatbeleid. In 2004 zal daarbij de nadruk liggen op “Energie in de bouw” (duurzaam bouwen, Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing, etc.) en de ontwikkeling van “duurzame energie”. In dat kader wordt gestreefd naar het formuleren van duidelijke en ambitieuze uitgangspunten met betrekking tot energiebesparing en duurzame energie. Wat betreft duurzame energie worden de mogelijkheden voor windenergie (windturbines) in Drenthe bepaald op basis van het POP II. Daarnaast zullen wij moeten inspelen op een nieuwe ontwikkeling namelijk de plaatsing van kleine windmolens (zogenaamde turby's) in de gebouwde omgeving. De verwachting is dat vanwege de hoge kosten de introductie van photo-voltaïsche cellen ook in 2004 nog moeizaam zal verlopen. Andere speerpunten in het beleid ten aanzien van duurzame energie zijn biomassa en het benutten van de bodem als bron respectievelijk opslag van warmte (warmtepompen, warmte/koude-opslag). Ten slotte spelen de ontwikkelingen op het gebied van de liberalisering van de energiemarkt (elektriciteit en later ook gas) ook in 2004 met nadruk een rol. Wij vervolgen het project Liberalisering Energiemarkt Drenthe (LED), waarbij provincie en elf Drentse gemeenten gezamenlijk energie inkopen. Afname van elektriciteit en duurzame energie worden gekoppeld. Wat betreft de realisatie van beleidsvoornemens is samenwerking met gemeenten en marktpartijen van groot belang. Structurele overleggen, zoals het energieoverleg met gemeenten en het Platform Duurzaam Bouwen, zullen daarom worden voortgezet.

In noordelijk verband wordt aangesloten bij samenwerking op energiegebied: Energy Valley. In 2003 is het onderzoek afgerond naar structuur en kansen op thema's duurzaamheid, kennis en energiebedrijvigheid (rapport Energy Valley). Op initiatief van de Noordelijke Overleggroep Energie (provincies, Gasunie, NAM, milieufederaties) wordt gewerkt aan de uitbouw van de noordelijke samenwerking. Tevens is een noordelijk Activiteitenprogramma energiebesparing en duurzame energie opgesteld (begeleid door extern bureau). Het ligt in de bedoeling dit te incorporeren in de fase 2 van Energy Valley. Voor Drenthe biedt dit kansen via het “duurzaamheidsspoor”.

In het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) van maart 1999 hebben het Rijk, het IPO en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) afgesproken dat provincies en gemeenten hun inzet voor de

reductie van de emissie van broeikasgassen gaan intensiveren. Op 18 maart 2002 is deze afspraak geformaliseerd door genoemde partijen in het BANS-Klimaatconvenant. Om de uitvoeringskosten van de intensivering van het klimaatbeleid te bekostigen, biedt het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) de mogelijkheid een subsidie aan te vragen op basis van de Subsidie-regeling BANS-klimaatconvenant. Provincies kunnen aan de hand van de zogeheten Prestatiekaart (Staatscourant mei 2003) subsidie bij VROM aanvragen voor de uitvoeringskosten.

In onze aanvraag hebben wij een op basis van de Prestatiekaart geactualiseerd Activiteitenprogramma 2002-2005 opgenomen. De laatste projecten daaruit lopen eind 2008 af. VROM heeft bewust voor deze periode gekozen, daar volgens het Kyoto-akkoord ons land in 2010 de balans moet opmaken.

- Biomassa

Windenergie is in Drenthe om verschillende redenen niet al te kansrijk. Ingezet wordt vooral op het stimuleren van zonne-energie en biomassa. Activiteiten op gebied van biomassa moeten leiden tot een gedragen visie, maar met name tot het stimuleren van kansrijke initiatieven zoals de bouw van een grote biomassa-installatie. In februari 2003 is het rapport over de mogelijkheden, die biomassa bij energiebesparing biedt, aan ons aangeboden. Het rapport heeft geleid tot een plan van aanpak, dat in 2004 zal worden uitgevoerd.

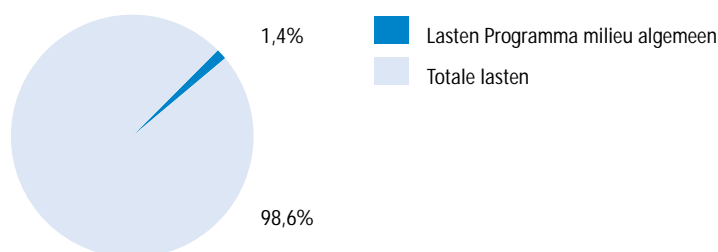
Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
35001 Provinciale milieuverordening				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	35.292	35.901	36.644	37.293
Totaal lasten	35.292	35.901	36.644	37.293
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	35.292	35.901	36.644	37.293
35003 Milieubeleidsplanning				
Programmakosten	341.000	348.000	355.000	365.000
Apparaatskosten	340.615	346.490	353.665	359.925
Totaal lasten	681.615	694.490	708.665	724.925
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	681.615	694.490	708.665	724.925
35004 Milieucommunicatie				
Programmakosten	418.572	429.429	441.687	454.255
Apparaatskosten	56.839	57.819	59.017	60.061
Totaal lasten	475.411	487.248	500.704	514.316
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	475.411	487.248	500.704	514.316

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
35005 Duurzame projectontwikkeling				
Programmakosten	511.589	9.500	9.700	9.900
Apparaatskosten	470.111	478.219	488.122	496.763
Totaal lasten	981.700	487.719	497.822	506.663
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	981.700	487.719	497.822	506.663

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	2.174.018	1.705.358	1.743.835	1.783.197
Baten	-	-	-	-
Saldo	2.174.018	1.705.358	1.743.835	1.783.197

Lasten Programma milieu algemeen in relatie tot totale lasten

Programma 5.1. Bodem

Missie

Het Drents bodembeleid heeft als missie:

- wat betreft het bodembeleid in het algemeen: het ontwikkelen, monitoren en evalueren van beleid voor het behouden en verbeteren van de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, plant en dier;
- wat betreft het bodembeschermingbeleid: het behouden en verbeteren van de kwaliteit van bodem en grondwater, zodat algemene en specifieke bodemwaarden in stand blijven en de bodem blijvend gebruikt kan worden voor toegekende functies;
- wat betreft het bodemsaneringsbeleid: het saneren van verontreinigingen, zodat de kwaliteit van bodem en grondwater voldoet aan de functionele eisen voor het gewenste gebruik van de bodem;
- wat betreft het beleid ten aanzien van de verwerking van afvalstoffen: binnen het kader van duurzame ontwikkeling realiseren van de gewenste milieukwaliteit in Drenthe, rekening houdend met de huidige milieukwaliteit.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 35201

Omschrijving doelstelling

De Drentse bodem, inclusief grondwater, voldoet aan de algemene omgevingskwaliteit en in milieubeschermingsgebieden aan de bijzondere omgevingskwaliteit van het POP.

Indicatoren voor doelrealisatie

Meetgegevens van bodem- en grondwaterkwaliteit en beschermingsgegevens. Een breed scala aan indicatoren wordt nader uitgewerkt; zie hiervoor ook bij de beleidsvoornemens voor 2004.

Bodembescherming

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer A.H. Smits (toestel 5455)

Beleidsvoornemens 2004

De Quick scan naar de toekomst van het grondwaterbeschermingsbeleid laat zien dat het algemene beschermingsniveau ontoereikend is om een adequate bescherming te bieden aan de winningen ten dienste van de drinkwatervoorziening. Deze laatste studie is door het Rijk, de Vewin en een aantal provincies geïnitieerd. Beide studies nopen tot een fundamentele discussie over het grondwaterbeschermingsbeleid en de daarbij in te zetten instrumenten.

In 2004 zal een nieuw convenant tussen de Waterleidingmaatschappij Drenthe en de Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (NLTO) van toepassing zijn, gericht op een zo milieuvriendelijk agrarische bedrijfsvoering in de kwetsbaarste grondwaterbeschermingsgebieden. Voor de bodem eigen waarden zoeken wij naar de mogelijkheden van een adequate bescherming, in samenhang met de archeologische waarden en de cultuurhistorische waarden, voorzover bodemgerelateerd. In verband daarmee voeren wij een actualisatie van de inventarisatie van de bodemeigen waarden uit. Bij deze studie wordt gebruikt gemaakt van landelijke aanbevelingen en de ervaringen bij een aantal provincies. Mede in het licht van de komende Europese notitie over het bodembeschermingsbeleid, de EG-richtlijn tot toegang tot milieu-informatie, de EG-Kaderrichtlijn water en het in het POP II geformuleerde beleid wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een breed scala aan indicatoren voor het bodembeschermingsbeleid.

Doelstelling 35202

Omschrijving doelstelling

- Voor 2005 is de omvang van de bodemverontreiniging landsdekkend in kaart gebracht.
- Voor 2023 voldoen alle vervuilde locaties aan de eisen, gesteld voor de specifieke functie(s) van deze locaties.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Voortgang landsdekkend beeld.
- Aantal gerealiseerde gesaneerde locaties in het begrotingsjaar ten opzichte van het totaal tot 2023.

>

Bodemsanering

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer J. Bakker (toestel 5820)

Beleidsvoornemens 2004

Leidend voor de provinciale bodemsaneringsactiviteiten is het Meerjarenprogramma Wet bodembescherming (MJP-WBB) 2002-2004. Op basis van de verkregen monitoringsgegevens en de evaluatie van de voorgaande jaren zijn het beleid en de inzet bijgesteld.

Onze regio krijgt zowel ten aanzien van de programma- en projectgemeenten als van de rechtstreekse gemeente Emmen verder gestalte. Er zullen concretere afspraken over de planning en de prestaties worden gemaakt. De overlegvormen zullen verder worden geoptimaliseerd. Het in kaart brengen van de werkvoorraad in het kader van het landsdekkend beeld is eind 2003 gereed gekomen. Op basis daarvan zal in 2004 het nieuwe Meerjarenprogramma 2005-2009 mede worden opgesteld. Naast onze eigen projecten in het landelijk gebied zal de

In 2002: 37 gerealiseerde saneringen (WBB + saneringen in eigen beheer). De totale werkvoorraad is in 2005 bekend.

sanering van de gasfabrieken en de coördinerende rol voor waterbodems de komende jaren de nodige aandacht blijven vragen.

In de loop van 2004 komen de eerste aanpassingen van de WBB gereed, zodat ook enkele belangrijke uitgangspunten uit de beleidsvernieuwing bodemsanering (Bever) een wettelijke basis hebben. Daarbij gaat het onder meer om de functionele saneringsdoelstelling, de financiële paragraaf en de provinciale bevoegdheden ten aanzien van de verhaalsmogelijkheden.

De huidige interim-bedrijvenregeling zal wettelijk worden vastgelegd. Wij nemen nu reeds de uitvoering van de interim-regeling ter hand. Wij bouwen de kwaliteitszorg verder uit; ook de handhaving zal in het kader van een verbetertraject in de systematiek van de kwaliteitszorg meedraaien. Er wordt gewerkt aan certificering. Op landelijk niveau zijn er afspraken gemaakt met IPO en het Ministerie van VROM over het te realiseren kwaliteitsniveau.

Wij intensiveren de handhaving op bodemsaneringsgevallen in eigen beheer. Het streven is de saneringslocaties meerdere keren te bezoeken. De functionele saneringen vragen meer toezicht en handhaving. Er wordt bij eenvoudige saneringen gebruikgemaakt van zogenoemde standaard saneringsplannen. Hierdoor neemt de noodzaak tot controle tijdens de uitvoering toe. Dit vergt een adequaat optredende handhaving. Ook zullen wij voor functionele saneringen handhaven op de consequenties van functiewijzigingen van gesaneerde locaties. Door de geaccepteerde beleidswijziging op bodemsaneringsgebied ontstaan er meer deels gesaneerde locaties, waardoor de noodzaak voor controle, beheer en handhaving zal toenemen.

Doelstelling 35203

Omschrijving doelstelling

Het in samenwerking met overheden en bedrijfsleven verminderen van de milieu-belasting door afvalstoffen en beheersen van risico's van stortplaatsen.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Vergunningen EMW en SITA (Ubbena).
- Gerealiseerde nazorgheffingen en beoordeelde nazorgplannen.

Verwerking afvalstoffen

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer J. Kramer (toestel 5822)

Beleidsvoornemens 2004

Jaarlijks leggen wij op grond van de Verordening nazorgheffing stortplaatsen provincie Drenthe een nazorgheffing op aan de twee stortplaatsexploitanten in Drenthe, Stortplaats Essent Milieu Wijster (EMW) en Meisner Stortplaats Noord-Drenthe BV te Ubbena. Nazorg zal bij deze stortplaatsen respectievelijk tegen 2047 en 2031 aan de orde zijn. De opbrengst van de belastingheffing wordt gestort in het provinciale Nazorgfonds. De hoogte van de jaarlijkse nazorgheffing is dusdanig berekend dat met de opbrengst hiervan de eeuwigdurende nazorg van deze stortplaatsen kan worden bekostigd. In IPO-verband is in 2002 en 2003 gewerkt aan diverse onderzoeken op het gebied van nazorg. De provincies implementeren in 2004 de resultaten in de eigen organisatie. Omdat onder andere een nieuwe checklist nazorgplannen en een nieuw rekenmodel zijn ontwikkeld zullen de stortplaatsexploitanten de nazorgplannen daarop aanpassen. Ook zullen als gevolg hiervan de nazorgheffingen worden aangepast. Tot en met 2002 werd (volgens interprovinciale afspraak) in het kader van de nazorg van

voormalige stortplaatsen (gesloten voor 1996) aan de stortplaatsen een heffing van € 90,75 per 100 ton gestort afval opgelegd. Deze heffing wordt gebruikt voor de monitoring van de circa 200 gesloten stortplaatsen in Drenthe. In 2003 zijn de verkregen monitoringsgegevens geanalyseerd en zij worden begin 2004 in IPO-verband aan de staatssecretaris van VROM ter hand gesteld.

Prioriteiten 2004 en latere jaren

Bodem- en grondwaterbescherming

Het beleid is gericht op het voorkomen en terugdringen van handelingen, activiteiten en gedrag die leiden tot het verontreinigen van de bodem en grondwater. In het kader van de herziening van de PMV is gekozen voor een accentverschuiving in de uitvoering van dit beleid. In plaats van regelgeving zullen de instrumenten subsidieverlening en voorlichting prioriteit krijgen. Met de accentverschuiving zijn extra kosten gemoeid ten bedrage van structureel € 200.000,—.

Prioriteiten bodem	2004	2005	2006	2007
Bodem- en grondwaterbescherming	200.000	200.000	200.000	200.000
Totaal	200.000	200.000	200.000	200.000

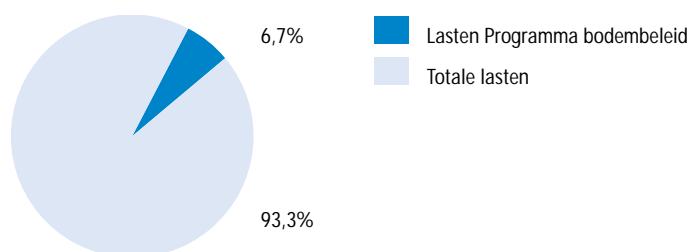
Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
35201 Bodembescherming				
Programmakosten	230.360	230.360	231.360	232.390
Apparaatskosten	454.274	462.109	471.678	480.028
Totaal lasten	684.634	692.469	703.038	712.418
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	684.634	692.469	703.038	712.418
35202 Bodemsanering				
Programmakosten	5.288.450	3.640.450	3.643.450	3.646.650
Apparaatskosten	1.265.912	1.287.745	1.314.412	1.337.680
Totaal lasten	6.554.362	4.928.195	4.957.862	4.984.330
Totaal baten	5.061.754	3.811.754	3.811.754	3.811.754
Saldo	1.492.608	1.116.441	1.146.108	1.172.576
35203 Verwerking van afvalstoffen				
Programmakosten	1.211.600	1.217.000	1.222.300	1.227.700
Apparaatskosten	252.606	256.963	262.284	266.927
Totaal lasten	1.464.206	1.473.963	1.484.584	1.494.627
Totaal baten	1.042.000	1.042.000	1.042.000	1.042.000
Saldo	422.206	431.963	442.584	452.627

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
35204 Bodembeleid				
Programmakosten	117.000	120.000	122.000	124.500
Apparaatskosten	1.268.835	1.290.719	1.317.447	1.340.769
Totaal lasten	1.385.835	1.410.719	1.439.447	1.465.269
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	1.385.835	1.410.719	1.439.447	1.465.269

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	10.089.037	8.505.346	8.584.931	8.656.644
Baten	6.103.754	4.853.754	4.853.754	4.853.754
Saldo	3.985.283	3.651.592	3.731.177	3.802.890

Lasten Programma bodembeleid in relatie tot totale lasten

Programma 5.2. Vergunningverlening en handhaving milieubeheer

Missie

Het Drents vergunningverlenings- en handhavingsbeleid heeft als missie:

- behoud en verbetering van het milieu doordat de inrichtingen en activiteiten veilig en niet belastend zijn;
- het door de burger als zo weinig mogelijk belastend laten ervaren van effecten van lokale luchtvaart;
- burgers, inrichtingen, belangenorganisaties, provinciale organisatie en andere overheden hebben inzicht in het provinciaal beleid ten aanzien van bedrijfsgerichte milieutaken (vergunningverlening, convenanten etc.);
- behoud en verbetering van het milieu door een goede naleving van wet- en regelgeving op grond van de Wet milieubeheer (Wm);
- het handhavingsbeleid van de provincie Drenthe is inzichtelijk voor alle doelgroepen;
- burger voelt zich betrokken bij de kwaliteit van het milieu in Drenthe.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 35301

Omschrijving doelstelling

Door de inzet van de instrumenten Onderzoek, Milieueffectrapportage, Vergunningverlening en Handhaving te komen tot een minimale belasting van de burger door geluid, straling, emissies, stank en risico's veroorzaakt door inrichtingen en andere activiteiten.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal stankklachten.
- Aantal geurrelevante inrichtingen/toereikendheid vergunningen betreffende inrichtingen.
- Overschrijdingen normen luchtkwaliteit (op grond van rapportage aan het Ministerie van VROM).
- Aantal gevallen waarin ondergrondse opslag van radioactieve stoffen en (gevaarlijke) afvalstoffen voorkomt.
- Aantal overschrijdingen alarmdrempels straling.
- Aantal gevallen waarin kern-energetische toepassingen in en buiten de provincie voorkomen (voorzover de provincie daar een rol in heeft).
- Aantal overschrijdingen van risiconormen (Risicokaart).

Doelstelling 35401

Omschrijving doelstelling

Door de inzet van de instrumenten Onderzoek en Overleg te komen tot een zo weinig mogelijke belasting van de burger door geluid en andere risico's, veroorzaakt door de luchthavens. Dit alles binnen het kader van het POP.

>

Luchtverontreiniging algemeen

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer A. Wessels (toestel 5825)

Beleidsvoornemens 2004

In verband met het klimaatbeleid zijn er convenanten afgesloten voor de reductie van de uitstoot van broeikasgassen. Belangrijk zijn de convenanten die betrekking hebben op energiebesparing en (in samenhang daarmee) op het terugdringen van de CO₂-emissies. Voor de uitvoering van dit beleid hebben wij een belangrijke rol.

In verband met de terugdringing van luchtverontreiniging door stikstofoxiden (verzuring) en fijnstof (volksgezondheid) is er nieuw beleid in ontwikkeling dat door ons zal worden uitgevoerd. De uitvoering zal plaats vinden door middel van convenanten, emissiehandel en vergunningverlening op grond van de Wm. Vermindering van de emissies van stikstofoxiden door middel van emissiehandel zal in 2004 landelijk vorm krijgen. Een in te stellen landelijke emissieautoriteit zal verantwoordelijk worden voor de handel. De provincie zal haar taak van vergunningverlening en handhaving afstemmen met deze autoriteit. Instellen van emissiehandel voor terugdringing van CO₂-emissies zal naar verwachting in 2004/2005 ook vorm gaan krijgen.

In het kader van het Besluit luchtkwaliteit rapporteert de provincie periodiek aan het Rijk over de luchtkwaliteit.

Geluidhinder algemeen

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer U.P. Leever (toestel 5446)

Beleidsvoornemens 2004

Wij dragen in 2004 in samenwerking met de gemeenten zorg voor bewaking van de geluidszones rond industrieterreinen. Dit houdt in dat bij vergunningverlening getoetst wordt of individuele bedrijven de geluidruimte toebedeeld krijgen die op basis van de geluidszone mogelijk is. Met name bij de uitgifte van een bedrijfsterrein en nieuwbouw is deze vorm van "geluidsmanagement" van belang.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Commerciële oefen- en testvluchten (streven naar afbouwen).
- Klachtenresponsstelsysteem (effectieve klachtenafhandeling).

Doelstelling 35402**Omschrijving doelstelling**

Door de inzet van de instrumenten Vergunningverlening, Handhaving, Overleg en Geld te komen tot het terugdringen van geluidshinder voor de burger via het treffen van maatregelen die voortkomen uit de saneringsprogramma's. Dit alles binnen het kader van het NMP, het POP en de Bestuursovereenkomst tussen VROM, IPO en VNG.

Indicatoren voor doelrealisatie

Aantal geluidsbelaste woningen binnen de geluidszones van industrieterreinen.

Doelstelling 35501**Omschrijving doelstelling**

Een eenduidig uitvoerbaar beleid ten aanzien van bedrijfsgerichte milieutaken, waarbij voor alle relevante partijen de organisatorische plaats, rol, kwaliteit en inzet van de provinciale vergunningverlening inzichtelijk is.

Uitvoering Saneringsprogramma industrielawaai

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: vacature (toestel 5678)

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Beleidsontwikkeling vergunningverlening

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer G. Gjaltema (toestel 5827)

Beleidsvoornemens 2004

In de afgelopen jaren hebben we ons milieubeleid meer gericht op het geven van meer verantwoordelijkheid aan bedrijven. Bedrijven die een actief milieubeleid voeren krijgen een moderne milieuvergunning (vergunning op maat). Bedrijven die achterblijven in hun milieuprestaties krijgen een traditionele vergunning waarin gedetailleerd wordt voorgeschreven waaraan zij moeten voldoen. Ook in 2004 zetten wij dit beleid voort en wij bouwen dit zoveel mogelijk uit.

Doelstelling 35502**Omschrijving doelstelling**

Implementatie en naleving van de door het Rijk en de provincie vastgestelde wet- en regelgeving, waarvoor de provincie als bevoegd gezag geldt.

Beleidsontwikkeling handhaving

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: vacature (toestel 5836)

Beleidsvoornemens 2004

Aansluitend op de inhoud van het POP zullen de inhoudelijke thema's op het gebied van de handhaving in 2004 onder meer zijn:

- oppakken van de problematiek van fijn stof. Dit onder meer door een en ander te regelen in de vergunningverlening;
- veel aandacht voor geluid en stank (op basis van de klachten);
- handhaven van stiltegebieden;
- nadruk op Boswet als middel om de kwaliteit van de EHS te waarborgen;
- scherp toezicht Flora- en Faunawet;
- bodembescherming gekoppeld aan agrarische activiteiten in het buitengebied;
- toezicht op kwaliteit openlucht zweminrichtingen;
- sanering van illegale ligplaatsen langs de provinciale kanalen (wegwerken achterstand);
- toezicht op de leliebollenteelt (bodemverontreiniging).

Doelstelling 35503**Omschrijving doelstelling**

- Het projectmatig verlenen van vergunningen (branchegericht).
- Het op adequaat niveau houden van het vergunningbestand en het verlenen van kwalitatief goede Wm-vergunningen en ontheffingen/verklaringen (geluidshinder/PMV).
- Het periodiek actualiseren van de vergunningen, met het oog op nieuwe ontwikkelingen en (NMP-)doelstellingen.
- Uitvoering geven aan de moderne stijl van vergunningverlening (vergunningen op maat).
- Het beoordelen van milieuplannen van bedrijven die onder het doelgroepenbeleid industrie vallen en/of andere milieuconvenanten.
- Uitvoering geven aan wetgeving ten aanzien van de m.e.r.

>

Vergunningverlening inrichtingen Wm

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer G. Gjaltema (toestel 5827)

Beleidsvoornemens 2004

Wij streven naar een volledig toereikend vergunningenbestand. Om dit te kunnen bereiken actualiseren wij periodiek alle vergunningen. Wij voeren de vergunningverlening zoveel mogelijk branchegewijs (projectmatig) uit.

Naar aanleiding van de vuurwerkramp en de cafébrand in Volendam zijn op het terrein van vergunningverlening en handhaving de nodige ontwikkelingen op gang gekomen. In 2002 zijn reeds aanbevelingen gedaan voor verbetering van het proces van vergunningverlening. Deze verbeteringen zijn geïntegreerd in het kwaliteitssysteem voor vergunningverlening en handhaving. Dit kwaliteitssysteem zal in 2004 gecertificeerd zijn overeenkomstig de norm ISO 9002-2000.

Klimaatverandering heeft een hoge prioriteit bij de uitvoering van het milieubeleid. Drenthe heeft samen met de andere provincies een belangrijk taak op het gebied van energie en energiebesparing bij bedrijven. Voor de periode 2000-2012 hebben de provincies daartoe twee convenanten met het bedrijfsleven afgesloten. Zes grote bedrijven in Drenthe met een energieverbruik van meer dan het equivalent van 16 miljoen m³ aardgas nemen deel aan het convenant benchmarking energie-efficiency met als uiteindelijk doel in 2012 tot de wereldtop van meest energie-efficiënte bedrijven te behoren. Tien bedrijven met een energieverbruik die onder genoemde grens blijft nemen deel aan de Meerjarenafpraak verbetering energie-efficiency 2 waarmee ze zichzelf

Indicatoren voor doelrealisatie

- Het aantal verleende vergunningen en verklaringen in relatie tot het inrichtingenbestand.
- Aantal termijnoverschrijdingen van vergunningen (overschrijding wettelijke termijnen)
- Leeftijdsopbouw van vergunningenbestand (actualiteit vergunningen).
- Het aantal verrichte actualisatieonderzoeken in relatie tot het inrichtingenbestand.
- Het aantal ingediende en beoordeelde milieuplannen.
- Het aantal milieueffectrapport(MER)-beoordelingsbesluiten.
- Het aantal MER's.

tot doel hebben gesteld om in 2012 ten opzichte van 1999 jaarlijks 20% minder energie te gebruiken. Voor beide convenanten worden in 2004 de voorbereidingen getroffen voor de tweede planperiode. Dat betekent dat alle convenant bedrijven in overleg met de provincie een nieuw energiebesparingplan gaan opstellen wat uiteindelijk door de provincie in overleg met een onafhankelijke derde moet worden beoordeeld en goedgekeurd.

Voor de bedrijven met een relevant energieverbruik van meer dan het equivalent van 25.000 m³ gas, die niet deelnemen aan één van beide convenanten, zullen in de in 2004 te verlenen vergunningen energie-efficiënte eisen worden vastgelegd variërend van onderzoeksverplichtingen tot de verplichting bepaalde energiebesparende maatregelen te treffen.

In 2004 zullen wij (evenals in de jaren hiervoor) uitvoering geven aan het doelgroepenbeleid industrie. De bedrijven die vallen onder het convenant voor de chemische industrie, zuivel en metalektro stellen nieuwe bedrijfsmilieuplannen (BMP's) op. Daarin geven de bedrijven aan hoe zij op individueel bedrijfsniveau invulling geven aan landelijk geformuleerde milieudoelstellingen. Naast de bestaande milieuthema's zoals verstoring, verzuring en verspreiding worden de plannen verbreed naar ketengerichte milieuzorg. Daarin geven de bedrijven aan hoe zij invulling willen geven aan het begrip duurzame industrie.

De doelstellingen uit de milieu- en energieplannen worden voorzover noodzakelijk vastgelegd in nieuwe (revisie)vergunningen. De bedrijven die onder het doelgroepenbeleid vallen stellen ieder jaar een milieujarverslag op. Deze verslagen worden door de provincie beoordeeld. Ten aanzien van de milieueffectrapportage (m.e.r.) in het Nederlands-Duits grensgebied wordt gewerkt aan een protocol dat erin voorziet dat binnen een zone van 5 km overheden elkaar over en weer informeren en procedureel bijstaan inzake m.e.r.-projecten.

Doelstelling 35504**Omschrijving doelstelling**

Het controleren op grond van de Wet milieubeheer (Wm) (onder andere verleende vergunningen en gebiedsgerichte handhaving) en de in de PMV opgenomen gedragsregels voor met name de milieubeschermingsgebieden, welke controle plaatsvindt op een kwalitatief verantwoorde wijze en voor inrichtingen aan de hand van in toezichtsplannen neergelegde criteria.

>

Handhaving inrichtingen Wet milieubeheer

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: vacature (toestel 5836)

Beleidsvoornemens 2004

Op korte termijn starten wij met de volgende (nieuwe) activiteiten: een aantal gebiedsgerichte acties, een of twee acties op zondag of 's avonds, milieuzorg bij bedrijven (stimuleren en controleren), meer administratief toezicht.

Hierover zal worden gerapporteerd in een afzonderlijk jaarverslag, waarin op basis van kwalitatieve gegevens een beeld van de resultaten en beleidsaanbevelingen van handhaving zal worden aangegeven.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal preventieve/repressieve controles (aan de hand van Stappenplan handhaving) (conform toezichtsplannen/werkprogramma).
- Aantal bestuursrechtelijke maatregelen (aan de hand van Stappenplan handhaving) (conform toezichtsplannen/werkprogramma).

Doelstelling 35505**Omschrijving doelstelling**

Door de inzet van de instrumenten Afstemming, Beleid, Informatievoorziening en Samenwerking komen tot het bevorderen en daarmee substantieel bijdragen aan een effectieve en slagvaardige handhaving van milieuwetgeving in Drenthe. Hierbij zullen menskracht en middelen efficiënt worden ingezet.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Jaarprogramma (afgeronde projecten).
- Toegankelijkheid van informatie en kennis (volledigheid en een redelijke responstijd als intermediair).
- Deelname aan projecten (inzet partners).

Handhavingssamenwerking

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer G. Gjaltema (toestel 5827)

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Doelstelling 35506**Omschrijving doelstelling**

Burgers de mogelijkheid bieden milieuklachten in te dienen die worden doorgezonden naar de bevoegde instanties.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal ingediende milieuklachten (minimaliseren door een optimale handhaving en voorlichting). In 2002: 400.
- Aantal behandelde milieuklachten (een zo hoog mogelijk percentage van de ingediende klachten).
- Aantal berichten afgedane milieuklachten (een zo hoog mogelijk percentage van de behandelde klachten).

Doelstelling 35204**Omschrijving doelstelling**

Beschikbaarheid van beleid, beleidskaders en -plannen op het gebied van bodembeheer.

Registratie en afhandeling milieuklachten

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: vacature (toestel 5836)

Beleidsvoornemens 2004

Voor 2004 hebben wij (nog) geen specifieke beleidsvoornemens geformuleerd.

Bodembeleid

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer A.H. Smits (toestel 5455)

Beleidsvoornemens 2004

Ultimo 2003 presenteren wij een visie op het geïntegreerd strategisch bodembeleid. Hierin vindt het bestaande beleid ten aanzien van bodembescherming, bodemsanering en actief bodembeheer een plaats. Het is tevens een kader voor de verdere - gefaseerde - beleidsontwikkeling.

Bodembeleid: bijzondere aandachtspunten in 2004:

- het ontwerp van de strategische notitie van de Europese Unie (EU) over het bodembeschermingsbeleid;
- de implementatie van de Kaderrichtlijn water van de Europese Gemeenschap (EG) voor het provinciale bodem- en grondwaterbeschermingsbeleid en de in ontwikkeling zijnde EG-richtlijn grondwater;
- de uit te brengen visienota bodembeleid van de gezamenlijke overheden in Nederland.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
35301 Luchtverontreiniging algemeen				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	30.361	30.885	31.524	32.082
Totaal lasten	30.361	30.885	31.524	32.082
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	30.361	30.885	31.524	32.082
35401 Geluidhinder algemeen				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	11.423	11.620	11.861	12.071
Totaal lasten	11.423	11.620	11.861	12.071
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	11.423	11.620	11.861	12.071
35402 Uitvoering saneringsprogramma industrielawaai				
Programmakosten	5.100	5.200	5.300	5.400
Apparaatskosten	45.415	46.198	47.155	47.990
Totaal lasten	50.515	51.398	52.455	53.390
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	50.515	51.398	52.455	53.390
35501 Beleidsontwikkeling vergunningverlening				
Programmakosten	121.000	124.000	126.000	128.500
Apparaatskosten	203.832	207.347	211.641	215.388
Totaal lasten	324.832	331.347	337.641	343.888
Totaal baten	45.378	45.378	45.378	45.378
Saldo	279.454	285.969	292.263	298.510
35502 Beleidsontwikkeling handhaving				
Programmakosten	31.300	31.700	32.000	32.400
Apparaatskosten	161.155	163.934	167.329	170.291
Totaal lasten	192.455	195.634	199.329	202.691
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	192.455	195.634	199.329	202.691
35503 Vergunningverlening inrichtingen Wet milieubeheer (Wm)				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	1.483.404	1.508.988	1.540.237	1.567.503
Totaal lasten	1.483.404	1.508.988	1.540.237	1.567.503
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	1.483.404	1.508.988	1.540.237	1.567.503

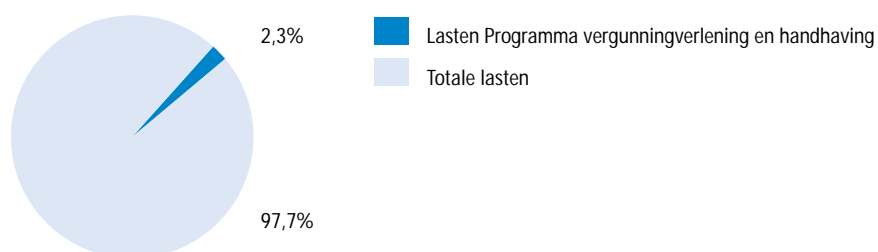
Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
35504 Handhaving inrichtingen Wm				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	1.150.768	1.170.615	1.194.857	1.216.009
Totaal lasten	1.150.768	1.170.615	1.194.857	1.216.009
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	1.150.768	1.170.615	1.194.857	1.216.009

35505 Handhavingssamenwerking				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	219.046	222.824	227.438	231.464
Totaal lasten	219.046	222.824	227.438	231.464
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	219.046	222.824	227.438	231.464

35506 Registratie en afhandeling van milieuklachten				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	44.172	44.934	45.864	46.676
Totaal lasten	44.172	44.934	45.864	46.676
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	44.172	44.934	45.864	46.676

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	3.506.976	3.568.245	3.641.206	3.705.774
Baten	45.378	45.378	45.378	45.378
Saldo	3.461.598	3.522.867	3.595.828	3.660.396

Lasten Programma vergunningverlening en handhaving milieubeheer in relatie tot totale lasten

Programma 6.0. Landelijk gebied

Missie

Het Drentse beleid voor het landelijk gebied heeft als missie verbetering van de natuurlijke leefomgeving in omvang en kwaliteit en in dit kader tot taak:

- de beschikbaarheid van informatie bevorderen (parameters, monitorings- en karteringsinstrumentarium en overige relevante gegevens);
- inzicht verschaffen in de verbetering van de (duurzame) leefomgeving (natuur- en milieubewuster gedrag van de Drentse inwoners, vergroten van kennis en informatie over natuur en milieu bij de Drentse inwoners en betrokkenheid van de inwoners bij verdere duurzame ontwikkeling in deze provincie);
- verantwoorde zandwinning en cultuurtechnische verbeteringen met als nevensdoelstelling het realiseren van nieuwe natuurgebieden.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 35601

Vergunningverlening ontgrondingen

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer C. Schaafsma (toestel 5426)

Omschrijving doelstelling

Het op een maatschappelijk verantwoorde wijze voldoen aan de behoefte aan oppervlaktedelfstoffen en aan verbetering van landbouwgronden.

Indicatoren voor doelrealisatie

Kwantitatief:

- hoeveelheid gewonnen oppervlaktedelfstoffen (zand)
- hoeveelheid nieuw natuur- gebied/recreatief gebied

Beleidsvoornemens 2004

De staatssecretaris van verkeer en waterstaat heeft in haar brief d.d. 17 oktober 2002 de Tweede Kamer meegedeeld dat zij in het kader van de door de regering aangekondigde bezuinigingen het dossier Bouwgrondstoffen niet langer als een kerntaak beschouwt. Zij heeft tijdens de begrotingsbehandeling op 7 november 2002 aangegeven dat een eventuele afbouw van de regierol zorgvuldig moet gebeuren en dat hierover met partijen overleg zal worden gevoerd. In dit verband heeft het Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen (OOD) van Verkeer en Waterstaat verkend wat de gevolgen zijn. In een tweetal workshops van het OOD met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, het Rijk, het IPO, de VNG en de Stichting Natuur en Milieu is dit onderwerp aan de orde geweest en is daarvan een rapport uitgebracht. De bestaande taakstellingen voor beton- en metselzand zullen tot 2009 worden gecontinueerd. Rijkswaterstaat en de provincies zullen tot 2009 alle bestaande kwantitatieve afspraken ten uitvoer brengen. Hierover heeft de staatssecretaris afspraken gemaakt met de provincies. Voor de winning van beton- en metselzand betekent dit dat er voldoende vergunningen dienen te worden afgegeven om een hoeveelheid van 143 miljoen ton in de periode 1999 tot 2009 te kunnen winnen. De Drentse taakstelling in genoemde periode bedraagt 4 miljoen ton. Aangezien de winning van beton- en metselzand al sedert jaren is afgestemd op de eigen behoefte daaraan (zelfvoorziening) en beduidend meer is dan de voor Drenthe afgesproken taakstelling, wordt daaraan tot dusver ruimschoots voldaan.

Om de Drentse behoefte te kunnen continueren, hebben provinciale staten op basis van het NITG-onderzoeksrapport in het najaar van 2000 besloten om op de streekplankaart van POP II een zoekgebied voor Zuidwest-Drenthe aan te geven waar op langere termijn, dat wil zeggen van 1 januari 2013, één nieuwe beton- en metselzandwinning van Drenthe zal komen. Omdat er vooralsnog van uitgegaan wordt dat er jaren over wordt gedaan om ter plekke eerst een deklaag met fijnzand met een dikte van 10 m tot 12 m af te graven en het zal dienen als centrale zandwinning voor ophoogzand ter vervanging van die te Linderveld, wordt ter overbrugging van de tussenliggende periode aan een uitbreiding van de zandwinlocatie in het Gasselterveld gedacht. Op de kaart van het voorontwerp-POP II is het zoekgebied aangegeven. De voorbereidingen voor de uitbreiding van de zandwinning te Gasselterveld zijn door middel van het volgen van een MER-procedure in gang gezet, terwijl ook aanvragen om een ontgrondingsvergunning binnen het zoekgebied in Zuidwest-Drenthe zijn ingediend, die kunnen leiden tot één toekomstige zandwinning in dat gebied.

Doelstelling 36001

Omschrijving doelstelling

Het hebben en uitvoeren van een bestuursovereenkomst en een uitvoeringscontract met betrekking tot de gebiedsgerichte inrichting van het landelijk gebied met de Ministeries van LNV, VROM en VVW.

Indicatoren voor doelrealisatie

Beschikbaar monitoringssysteem gericht op het aantal hectares verworven grond, het aantal hectares ingerichte gebieden, het aantal landschappelijke onderhoudsingrepen, het aantal hectares beheerd natuurgebied en het aantal getelde soorten.

Programmering en sturing landelijk gebied

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer R. van Hessem (toestel 5851)

Beleidsvoornemens 2004

De tussen het Rijk en de provincies gemaakte afspraken over programmering en sturing met betrekking tot de gebiedsgerichte inrichting van het landelijk gebied (bestuursovereenkomst en uitvoeringscontract) zullen in de komende jaren concreet worden toegepast. Dit zal niet alleen gebeuren in gebiedsgerichte projecten zoals Landinrichting, SGB, het PLOP, delen uit Kompas en ICES, maar ook in gebiedsgerichte projecten zoals die voort zullen vloeien uit de Nota ruimte (inclusief het Structuurschema groene ruimte 2). De nieuwe (potentiële) nationale/provinciale landschappen zijn daar voorbeelden van.

Doelstelling 36002

Omschrijving doelstelling

Beschikbaarheid van informatie en van een toepasbaar geautomatiseerd informatiesysteem dat inzicht geeft in de ruimtelijke aspecten van de natuurkwaliteit en waarmee ontwikkelingen in natuurkwaliteit gemonitord kunnen worden.

Indicatoren voor doelrealisatie

Aantal gebruikers en mate van toegankelijkheid, toepasbaarheid en waardering door gebruikers.

Doelstelling 36003

Omschrijving doelstelling

Bevorderen van LvD:

- natuur-/milieubewuster gedrag van de Drentse inwoners (consumenten, producenten, bezoekers natuurgebieden etc.);
- vergroten van kennis en informatie over natuur en milieu bij de Drentse inwoners;
- betrokkenheid van de inwoners van Drenthe bij duurzame ontwikkeling in deze provincie.

Indicatoren voor doelrealisatie

Aantal projecten/aantal deelnemers/aantal partners.

Informatiesysteem landelijk gebied

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer J.C. Smittenberg (toestel 5449)

Beleidsvoornemens 2004

Voor de provinciale en de landelijke meetnetten voor vegetatie is in 2003 de tweede cyclus van vier jaar van start gegaan. Na afloop van het veldseizoen 2004 kan voor de helft van de meetpunten een eerste analyse gemaakt worden van de ontwikkeling van de vegetatie ten opzichte van 1999-2000.

Over de bewerking van de gegevens uit het weidevogelmeetnet zijn met SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) en de gezamenlijke provincies meerjarige afspraken gemaakt.

De noodzaak van de actualisering van de ruimtelijke natuurinformatie doet zich op tal van beleidsterreinen voelen. In het bijzonder voor de toetsing van bestemmingsplannen en de doorwerking van de Flora- en Faunawet, de Europese vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn is de beschikbare informatie voor grote delen van Drenthe te sterk verouderd. In deze behoefte aan nieuwe gegevens kan slechts in beperkte mate door vrijwilligers worden voorzien.

Wij streven er dan ook naar deze actualisatie met voorrang in 2004 ter hand te nemen.

Leren voor Duurzaamheid (natuur- en milieueducatie)

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: mevrouw C. Scholten (toestel 5726)

Beleidsvoornemens 2004

Nadat we in 2000 met het Programma LvD gestart zijn, hebben we een breed scala aan projecten gesubsidieerd. Inmiddels spitsen we ons toe op die projecten die participatie van burgers bij beleid bevorderen en die een evenwichtige afweging van ecologie, economie en sociale aspecten benadrukken. Door het Ministerie van LNV wordt hard gewerkt om het Programma LvD na 2004 te kunnen voortzetten. Hieromtrent bestaat echter nog geen zekerheid.

De evaluatie van de groene instellingen heeft plaatsgevonden in 2001. In 2003 worden de consequenties voor onder andere het Consulentenschap NME Drenthe verder uitgewerkt, zodat voor de nieuwe budgetperiode in 2005 op een zakelijker manier gestuurd kan worden.

Voor het bereiken van draagvlak voor duurzame ontwikkeling en natuur- en milieubeleid is een goede ecologische basisvorming en goed onderbouwd overheidsbeleid noodzakelijk. Ook in 2004 zal via de budgetsubsidie aan het Consulentenschap NME en subsidies uit het NME-krediet de ecologische basisvorming wederom vorm krijgen. Wij zullen ons blijven inspannen om andere overheden in de provincie te stimuleren om beleid op NME- en LvD-gebied te ontwikkelen.

Prioriteiten 2004 en latere jaren

Moderniseren natuurinformatie

Voor nieuwe economische, bouwkundige en/of infrastructurele activiteiten is het nodig om in het kader van de vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn, de Flora- en Faunawet, over adequate kennis en informatie van belangrijke natuurwaarden te beschikken. Om enerzijds te voorkomen dat per activiteit kostbare en tijdrovende procedures moeten worden gevoerd en anderzijds van provinciezijde up-to-date deskundige adviezen te kunnen geven, is het voorstel voor het natuuractieproject Natuur in beeld gemaakt. Dit project beoogt de actuele kennis en informatie (te verwerken in GIS en in bijzondere gevallen in atlassen) in beeld te brengen. De uitvoering van dit project brengt structureel extra kosten met zich mee ten bedrage van € 125.000,—.

Prioriteiten Landelijk gebied	2004	2005	2006	2007
Moderniseren natuurinformatie	125.000	125.000	125.000	125.000
Totaal	125.000	125.000	125.000	125.000

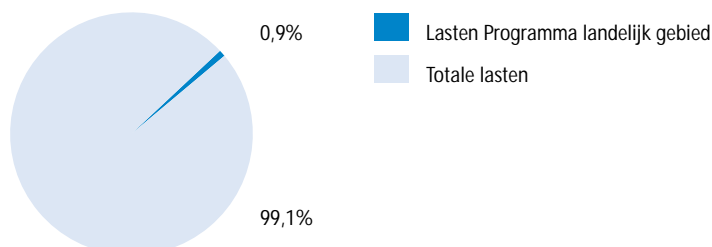
Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
35601 Vergunningverlening ontgrondingen				
Programmakosten	101.800	103.900	106.100	108.300
Apparaatskosten	387.742	394.429	402.597	409.724
Totaal lasten	489.542	498.329	508.697	518.024
Totaal baten	140.677	140.677	140.677	140.677
Saldo	348.865	357.652	368.020	377.347
36001 Programmering en sturing landelijk gebied				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	34.772	35.372	36.104	36.743
Totaal lasten	34.772	35.372	36.104	36.743
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	34.772	35.372	36.104	36.743
36002 Informatiesysteem landelijk gebied				
Programmakosten	132.000	132.200	132.300	132.450
Apparaatskosten	381.833	388.418	396.462	403.480
Totaal lasten	513.833	520.618	528.762	535.930
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	513.833	520.618	528.762	535.930
36003 Leren voor Duurzaamheid (natuur- en milieueducatie)				
Programmakosten	222.744	228.587	234.603	240.787
Apparaatskosten	77.818	79.160	80.799	82.230
Totaal lasten	300.562	307.747	315.402	323.017
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	300.562	307.747	315.402	323.017

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	1.338.709	1.362.066	1.388.965	1.413.714
Baten	140.677	140.677	140.677	140.677
Saldo	1.198.032	1.221.389	1.248.288	1.273.037

Lasten Programma landelijk gebied in relatie tot totale lasten

Programma 6.1. Natuur

Missie

Het Drents natuurbeleid heeft als missie: behoud en vergroting van het algemeen welbevinden van mens en dier door verbetering van de natuurlijke en landschappelijke leefomgeving en bescherming van natuurlijke waarden, met de nadruk op:

- grootschalige, in evenwichtige samenhang, beschermde natuur- en cultuurgebieden;
- bescherming van biotopen en aldaar aanwezige soorten;
- waar mogelijk de uitbreiding van de (nog) aanwezige hoeveelheid natuur.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 36201

Natuurbeleid

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer J.C. Smittenberg (toestel 5449)

Omschrijving doelstelling

Behoud, herstel en ontwikkeling van natuurkwaliteit ten behoeve van het algemeen welbevinden van mens en dier en de intrinsieke waarden van de natuur zelf.

>

Beleidsvoornemens 2004

Na evaluatie en actualisatie is het Integraal gebiedsplan natuur en landschapsdoelen Drenthe in 2003 opnieuw vastgesteld. Dit plan vormt de basis voor het afsluiten van overeenkomsten en het toekennen van vergoedingen in het kader van het Programma Beheer door Bureau LASER van het Ministerie van LNV.

Samen met gemeenten, waterschappen, landinrichtingscommissies, natuurbeheerders en particulieren maken wij plannen voor ecologische verbindingzones als onderdeel van de ecologische hoofdstructuur (EHS) en zoeken wij praktische oplossingen voor knelpunten. De

Indicatoren voor doelrealisatie

- De mate van diversiteit van (wilde) planten- en diersoorten en levensgemeenschappen.
- De realisering van de EHS als samenhangend systeem van natuurgebieden.
- De ecologische verbindingzones en daarbuiten, herstel en ontwikkeling van de natuurbasiskwaliteit.

aanleg van faunavoorzieningen bij provinciale wegen wordt integraal in de planvorming meegenomen. De verkennende studies naar de mogelijkheden voor robuuste ecologische verbindingen kunnen verder worden uitgewerkt tot concrete plannen, echter, pas nadat de minister van LNV uitsluitsel heeft gegeven over de financiering van de uitvoering. In Drenthe gaat het om een verbinding tussen de Sallandse Heuvelrug en het Drents Plateau en een zone door Noord-Drenthe (Natte as Noord) met het Hunzedal als zijtak. Het dal van de Steenwijker Aa/Vledder Aa maakt deel uit van de Natte as Noord. Voor Noord-Drenthe en het Hunzedal (onder andere de Ronde) zal worden aangesloten bij het project Transnational ecological network (TEN) van de Noordzeeregio van de EU (medefinanciering via INTERREG IIIB). De verbindingen hier zijn onderdeel van een veel ruimer netwerk dat zich uitstrekt van Friesland tot in Niedersachsen.

Doelstelling 36202**Omschrijving doelstelling**

Behoud, herstel, uitbreiding en ontwikkeling van de ecologische en bosbouwkundige waarden van bossen, alsmede het stimuleren van bosuitbreiding op plaatsen waar deze bossen kunnen voldoen aan maatschappelijke wensen.

Indicatoren voor doelrealisatie

Kwantitatief: 34.000 ha bestaand bos, hersteld bos en jaarlijks 150 ha nieuw bos. In 2002: 4 ha nieuw bos.

Kwalitatief: verbetering ecologische en economische waarde(n) bos (inrichting en locatie van nieuwe bossen en landgoederen van groot belang).

Bos

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer M. Lumkes (toestel 5607)

Beleidsvoornemens 2004

Uitgangspunt is dat ook de komende jaren de ontwikkeling van nieuwe bossen en landgoederen voortgang blijft vinden. Het Nationaal Groenfonds en de Regeling natuurbeheer staan hiervoor mede garant. De belastingherziening heeft tot gevolg gehad dat de in het kader van de Natuurschoonwet gerangschikte landgoederen opnieuw moeten worden beoordeeld; dit proces is reeds in gang gezet.

Indien landgoederen niet of niet geheel voldoen aan de voorwaarden, kan dit consequenties hebben voor de fiscale faciliteiten.

Doelstelling 36203

Omschrijving doelstelling

Behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke kwaliteit ten behoeve van bestaande en toekomstige functies met behoud van de Drentse karakteristiek, alsmede vergroting van de landschappelijke aantrekkelijkheid voor toerisme en recreatie ter stimulering van daarop gerichte economische activiteiten.

Indicatoren voor doelrealisatie

Aantal activiteiten en projecten gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de landschappelijke kwaliteit.

Landschap

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer J.A. Scheper (toestel 5427)

Beleidsvoornemens 2004

In de provinciale Nota landschap is het beleid geformuleerd voor het behouden, herstellen en ontwikkelen van de kwaliteiten van het Drentse landschap. De provincie wil zichzelf en andere partijen motiveren om in het ruimtegebruik zorgvuldig met de kwaliteiten van het landschap om te gaan. Het beleid in de nota is vertaald in concrete acties en projecten, die goeddeels in uitvoering zijn. Door de inzet in de uitvoering van dit actieprogramma kunnen wij concluderen dat het landschap meer en meer onder de aandacht is gekomen.

Het landschap geldt thans als leidmotief in het kwaliteitsoffensief voor het landelijk gebied. In het voorontwerp van het tweede POP van Drenthe is de landschappelijke kwaliteit geïntroduceerd als een van de grondslagen van het omgevingsbeleid. De grondslag gaat uit van een veranderend landschap waarin ruimte is voor de ontwikkeling van bestaande en nieuwe functies, mits deze ontwikkelingen op zodanige wijze worden begeleid dat de eigen identiteit van het Drentse landschap behouden blijft en waar mogelijk verbeterd wordt. Deze benadering is in essentie ontwikkelingsgericht, waarbij investeringen in het planontwerp centraal staan.

Op grond van het uitvoeringsprogramma dat in 2003 gereed is gekomen, willen wij het offensief voor het landelijk gebied in 2004 ten volle benutten. Landschap gaat hierbij hand in hand met recreatie, cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit. In voorbeeldgebieden zoals in POP II op de ontwikkelingskaart zijn aangeduid, zullen wij de ontwikkelingsgerichte benadering toepassen in nieuwe visies en (gebiedsgerichte) projecten. Drenthe-breed geldt dat wij de invloed van het landschapsbeleid op andere relevante beleidsterreinen willen continueren.

Doelstelling 36204

Omschrijving doelstelling

Verhoging van de kwaliteit van natuur en landschap, alsmede onderzoek en uitbreiding van mogelijkheden tot natuureducatie en recreatie door het coördineren van 3 nationale parken.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Toenemend draagvlak voor (verdere) realisering nationaal park-doelen.
- Behouden van de status van nationaal park.

Nationale parken

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer P.W. Pasman (toestel 5731)

Beleidsvoornemens 2004

Op 4 december 2002 heeft de minister van LNV, het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa ingesteld. Het Overlegorgaan van het NBEL heeft nu tot taak de doelen te bereiken uit het vastgestelde beheers-, inrichtings- en ontwikkelingsplan (BIO-plan). Het overlegorgaan is een samenwerkingsverband van de provincie Drenthe, de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo, het waterschap Hunze en Aa's, Staatsbosbeheer, de recreatiesector (RECRON/Recreatieschap), Vereniging Natuurmonumenten, de NLTO, de Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD), het Waterbedrijf Groningen en het Ministerie van LNV. Het motto van het BIO-plan is Behoud door vernieuwing. De doelen voor dit speciale Nationale Park - met een verbrede doelstelling - zijn hierin uitgewerkt.

Het Overlegorgaan van het Nationaal Park Dwingelderveld heeft de renovatie van het bezoekerscentrum afgerond en is nu bezig met de herziening van het Beheers- en Inrichtingsplan.

In het Nationaal Park Drents-Friese Wold voert het waterschap Reest en Wieden het langjarige project Herstel brongebied Vledder Aa uit. Naar verwachting zal het project in 2003 zijn afgerond.

Doelstelling 36205

Natuur uitvoering/regelgeving

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer R. van Hessem (toestel 5851)

Omschrijving doelstelling

Behoud, herstel en ontwikkeling van natuurkwaliteit ten behoeve van het algemeen welbevinden van mens en dier en de intrinsieke waarden van de natuur zelf.

Indicatoren voor doelrealisatie

- De mate van diversiteit van (wilde) planten- en diersoorten en levensgemeenschappen.
- De EHS als samenhangend systeem van natuurgebieden. In 2002: 182 ha EHS gerealiseerd.
- De ecologische verbindingzones en daarbuiten herstel en ontwikkeling van de natuurbasiskwaliteit.
- Het aantal hectares verworven grond.

Beleidsvoornemens 2004

Het provinciaal beleid met betrekking tot de Flora- en Faunawet en het beleid bedreigde diersoorten is vastgelegd in de Nota flora en fauna: beleid en uitvoering wetgeving. De nieuwe Natuurbeschermingswet is medio 2003 nog steeds niet door de Tweede Kamer behandeld. Mocht de wet in 2004 nog van kracht worden, dan leggen wij de implementatie van de wet in het provinciaal beleid in aansluiting hierop in een nota vast. Wij zijn in dit kader bereid om in beperkte mate financieel bij te dragen aan projecten gericht op het op diervriendelijke wijze beperken en voorkomen van schade. Wij geven hiermee - met name ten aanzien van bedreigde diersoorten - invulling aan de intentieverklaring van IPO en LNV in het Meerjarenprogramma soortenbeleid.

Door de rigoureuze bezuinigingen van LNV op de grondverwerving dreigt de realisatie van de EHS in 2018 ernstig in gevaar te komen. Van rijkszijde wordt in dit verband thans de nadruk gelegd op particulier en agrarisch natuurbeheer, waarvoor LNV overigens onvoldoende budget beschikbaar stelt. Wij achten het van groot belang om door grondverwerving de EHS een zekere basis te geven en volharden dan ook in de keuze voor grondverwerving. Wij zullen bij LNV blijven aandringen op het van rijkswege beschikbaar stellen van gelden ten behoeve van grondverwerving, overeenkomstig de in het verleden gemaakte afspraken. Wij zullen vervolgens, naast het eventueel zelf financieren van verwervingen, nagaan in hoeverre met behulp van het Groenfonds (voorfinanciering, het kopen op termijn, en dergelijke) en Europese regelingen (POP, INTERREG, en dergelijke) andere geldstromen kunnen worden ingezet.

Prioriteiten 2004 en latere jaren

Waarderingssubsidie Steenuilenwerkgroep Drenthe

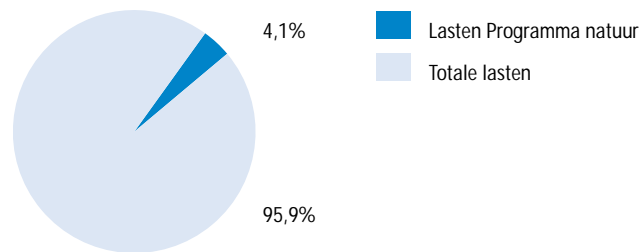
De Steenuilenwerkgroep Drenthe bestaat uit vrijwilligers. De werkgroep draagt op effectieve wijze bij aan de gegevensverzameling en voorlichting over een beschermde diersoort. Als blijk van waardering stellen wij voor de werkgroep structureel een bijdrage te verstrekken van € 700,—.

Prioriteiten Natuur	2004	2005	2006	2007
Waarderingssubsidie Steenuilenwerkgroep	700	710	730	740
Totaal	700	710	730	740

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
36201 Natuurbeleid				
Programmakosten	1.357.670	1.312.871	1.324.027	1.357.897
Apparaatskosten	1.145.836	1.165.598	1.189.736	1.210.797
Totaal lasten	2.503.506	2.478.469	2.513.763	2.568.694
Totaal baten	650.417	656.239	662.120	668.062
Saldo	1.853.089	1.822.230	1.851.643	1.900.632
36202 Bos				
Programmakosten	22.700	22.700	22.700	22.700
Apparaatskosten	171.463	174.420	178.032	181.184
Totaal lasten	194.163	197.120	200.732	203.884
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	194.163	197.120	200.732	203.884
36203 Landschap				
Programmakosten	273.338	273.338	273.338	273.338
Apparaatskosten	81.130	82.529	84.238	85.730
Totaal lasten	354.468	355.867	357.576	359.068
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	354.468	355.867	357.576	359.068
36204 Nationale parken				
Programmakosten	442.863	442.863	442.863	442.863
Apparaatskosten	366.003	372.315	380.025	386.753
Totaal lasten	808.866	815.178	822.888	829.616
Totaal baten	442.863	442.863	442.863	442.863
Saldo	366.003	372.315	380.025	386.753
36205 Natuur, uitvoering/regelgeving				
Programmakosten	2.093.643	1.614.808	1.681.184	1.792.639
Apparaatskosten	270.436	275.100	280.797	285.768
Totaal lasten	2.364.079	1.889.908	1.961.981	2.078.407
Totaal baten	17.244	17.244	17.244	17.244
Saldo	2.346.835	1.872.664	1.944.737	2.061.163
Totaal programma				
Lasten	6.225.082	5.736.542	5.856.940	6.039.669
Baten	1.110.524	1.116.346	1.122.227	1.128.169
Saldo	5.114.558	4.620.196	4.734.713	4.911.500

Lasten Programma natuur in relatie tot totale lasten

Programma 6.2. Plattelandsbeleid

Missie

Het Drents plattelandsbeleid heeft als missie het versterken van de vitaliteit en het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland onder de randvoorwaarde van een zo optimaal mogelijke balans tussen ecologie en economie; dit door ons te richten op:

- het behoud van werkgelegenheid op het platteland
- de verbetering van de inrichting van de natuurlijke en agrarische leefomgeving
- het leveren van maatwerk waarbij het streekeigen karakter en de identiteit van het gebied belangrijke uitgangspunten vormen.

Daarom: plattelandsbeleid "op Drentse maat".

Programmadoelstellingen

Doelstelling 35006

Omschrijving doelstelling

Zie gebiedsplannen, waarin functies zijn uitgewerkt naar gebiedsspecifieke doelstellingen.

Indicatoren voor doelrealisatie

Voor gebiedsspecifieke kengetallen (uitgedrukt in arealen, kilometers en aantallen) wordt verwezen naar het Provinciaal uitvoeringsprogramma gebiedsgerichte inrichting landelijk gebied (Pulg) en de gebiedsplannen.

Gebiedsgerichte uitvoering

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer E.P.H. Bregman (toestel 5863)

Beleidsvoornemens 2004

In 2003 zijn voor de gebieden van de Reest en Mars- en Westerstroom tot nu toe ontbrekende integrale gebiedsvisies en daarop gebaseerde uitvoeringsprogramma's opgesteld en is een begin gemaakt met de uitvoering. Voor deze gebieden en voor de overige gebieden, Drentsche Aa en Elperstroom, Eelder- en Peizerdiep, Hunze, Zuidwest-Drenthe en Oude Diep, wordt de uitvoering ook in 2004 onverminderd voortgezet. Een belangrijke financieringsbron is de SGB.

Er is met betrekking tot de gebiedsplannen en -programma's sprake van een voortschrijdende programmering voor een periode van telkens vier jaar. In toenemende mate wordt, mede ingegeven door bezuinigingen bij het Rijk en vereenvoudiging van regelingen, gestreefd naar één uitvoeringsregeling voor het landelijk gebied.

Doelstelling 35007

Omschrijving doelstelling

Beschikbaarheid van gebiedsspecifiek beleid, beleidskaders (in POP) en -plannen.

Doelstelling 36004

Omschrijving doelstelling

Verbeterde inrichting van delen van het landelijk gebied met het oog op een betere agrarische structuur, een beter toekomstig beheer, de verbetering en bescherming van de natuur- en landschapswaarden en van de waterhuishouding, een en ander met behulp van een nieuw, eenvoudig, flexibel, transparant, effectief en efficiënt te hanteren instrumentarium.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal hectares (her)ingericht gebied en hoeveelheid aangebrachte voorzieningen en aantal maatregelen ter bepaling van het (al of niet nieuwe) gebruik van gronden.
- Aantal gerealiseerde kilometers ecologische verbindingen.
- Aantal gerealiseerde hectares ecologische hoofdstructuur. In 2002: 182 ha EHS gerealiseerd.

Gebiedsgericht beleid

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer E.P.H. Bregman (toestel 5863)

Beleidsvoornemens 2004

De realisatie van beleidsdoelstellingen uit het POP met betrekking tot het gebiedsgericht beleid wordt in de zogenaamde prioritaire gebieden onverminderd voortgezet.

De benaderingswijze is om de provinciale doelstellingen behalve via het spoor van regelgeving vooral te realiseren door stimulering, coördinatie en afstemming. Wij willen daarbij onze rol als regisseur blijven vervullen en daar verder inhoud aan geven door de samenwerking, in de gebieden die centraal staan, te versterken. Gestreefd wordt de uitvoering zoveel mogelijk door bewoners en organisaties uit de gebieden zelf uit te laten voeren. Dit vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Voor het bereiken van gebiedsdoelen is vooral het combineren van functies van belang: landbouw met natuur, landbouw met recreatie, natuur en water zijn voorbeelden daarvan.

Landinrichting

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer G.B. Buijs (toestel 5423)

Beleidsvoornemens 2004

Het afgelopen jaar hebben we moeten constateren dat het Rijk forse bezuinigingen heeft doorgevoerd in de budgetten voor grondverwerving en inrichting van het landelijk gebied. Ook de komende jaren zijn er door het Rijk forse bezuinigingen aangekondigd. De verwachting is dan ook dat de komende jaren het Rijk weinig financiële middelen beschikbaar zal stellen voor de ontwikkeling van het landelijk gebied. Hierdoor dreigt een aantal ambities die wij ons hebben gesteld, niet of niet tijdig gerealiseerd te kunnen worden. Er wordt zelfs geopperd dat een aantal projecten zal worden stilgelegd of vroegtijdig afgebroken. Het gaat daarbij om de verbetering van de positionering van de landbouw, duurzaam waterbeheer, de realisering van de EHS en de sociaal-economische versterking van het landelijk gebied. Bij de instelling van het krediet Uitvoeringskosten plattelandsbeleid werd reeds voorzien dat er van de provincie een grotere financiële bijdrage wordt verwacht om haar rol als regisseur van het landelijk gebied waar te kunnen maken. Om de dynamiek in de ontwikkeling van het landelijk gebied in Drenthe de komende jaren veilig te stellen zal er voldoende geld voor plattelandsontwikkeling beschikbaar moeten zijn voor de projecten die bijdragen aan de vitalisering van het platteland. Landinrichting blijft een belangrijk instrument voor de realisering van de doelstellingen voor een vitaal platteland. Een voorwaarde daarbij is wel dat er ook geld beschikbaar wordt gesteld om de lopende processen voort te kunnen zetten. Daarnaast zullen er financiële middelen beschikbaar moeten komen om nieuwe initiatieven te kunnen ontwik-

kelen. Daarbij wordt met name gedacht aan projecten die voortkomen uit de zienswijze Veenkoloniën Westerwolde en Hunzedal. Voor het gebied Westdorp wordt in dat kader een verzoek gedaan voor plaatsing op het Voorbereidingschema landinrichting 2004.

In Drenthe lopen momenteel 16 landinrichtingsplannen waarvoor het Rijk financiële verplichtingen is aangegaan. Deze variëren van grote integrale projecten, zoals de herinrichting Roden-Norg tot projecten die sec gericht zijn op kavelruil, zoals in de Drentsche Aa. Bij nieuwe projecten, maar ook bij projecten die recentelijk in uitvoering zijn genomen, ligt het accent op eenvoudige flexibele plannen met een korte doorlooptijd, een gefaseerde uitvoering en voldoende draagvlak in de streek. Steeds meer komt bij landinrichting het accent te liggen op de ruiling van gronden, waarbij het aan de instanties zelf wordt overgelaten om de inrichting te realiseren. Daarbij wordt dan vooral gekeken naar cofinanciering vanuit SGB, LEADER, POP en INTERREG en wordt ook op ad-hocbasis beroep gedaan op het Fonds flexibel beleid voor plattelandsprojecten. Deze wijze van planvorming en financiering zal de komende jaren steeds meer standaard worden. Ook voor plattelandsontwikkelingsprojecten waarvoor rijks- en Europese geldbronnen aangeboord kunnen worden, zal cofinanciering door de provincie meer regel dan uitzondering worden.

Doelstelling 36005

Omschrijving doelstelling

Het behoud van de werkgelegenheid op het platteland en de verbetering van de inrichting van de natuurlijke en agrarische leefomgeving. Voorts het leveren van maatwerk waarbij het streekeigen karakter en de indentiteit van het gebied belangrijke uitgangspunten vormen. Daarom: plattelandsbeleid "op Drentse maat".

Plattelandsbeleid

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer W. de Bruijn (toestel 5413)

Beleidsvoornemens 2004

Om de dynamiek in de ontwikkeling van het landelijk gebied in Drenthe veilig te stellen zullen er bakens verzet moeten worden. Naast de wijzigingen in het rijks- en EU-beleid voor het landelijk gebied (zie bijvoorbeeld de hervormingsvoorstellen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid) lijkt het de komende jaren een gegeven dat er voor een brede ondersteuning van het Drents plattelandsbeleid minder middelen beschikbaar zullen komen. Dit vraagt om een antwoord, waarvoor in noordelijk verband voorstellen zijn ontwikkeld. Het gaat hierbij onder andere om de uitwerking van de aanbevelingen van een externe commissie in het advies Kracht door kiezen, kiezen voor kracht. Deze voorstellen zijn erop gericht om voor de financiering van het plattelandsbeleid minder afhankelijk te worden van Rijk en EU en samen met marktpartijen etc. te zoeken naar alternatieven voor de realisatie van de beleidsdoelen. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar de thema's Landbouw, Water en Natuur.

Doelstelling 36206

Omschrijving doelstelling

Behoud, herstel en ontwikkeling van natuurkwaliteit ten behoeve van het algemeen welbevinden van mens en dier en de intrinsieke waarden van de natuur zelf.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal begrensde gebieden en gebiedsvisies.
- De mate van diversiteit van (wilde) planten- en diersoorten en levensgemeenschappen.
- De realisering van de EHS als samenhangend systeem van natuurgebieden. In 2002: 182 ha EHS gerealiseerd.
- De ecologische verbindingszones en daarbuiten herstel en ontwikkeling van de natuurbasiskwaliteit.

Doelstelling 37108

Omschrijving doelstelling

Versterking economische vitaliteit platteland door:

- a. versterking MKB (onder andere diversiteit ondernemerschap, innovativiteit);
- b. uitbouw plattelandstoerisme (bed & breakfast, festivals en dergelijke);
- c. versterking landbouw.

Indicatoren voor doelrealisatie

A, b en c: aantal projecten en investeringsvolume binnen LEADER en Veenkoloniën over de drie vorenstaande categorieën.

Voor (nul)metingen: zie beleidsrekening 2002, pagina 155.

Natuur gebiedenbeleid

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer J.C. Smittenberg (toestel 5449)

Beleidsvoornemens 2004

Met betrekking tot de toekomst van Landschapsbeheer Drenthe is in 2003 een onderzoek ingesteld, waarbij met name wordt gekeken naar de vorm waarin de organisatie optimaal kan functioneren. Daarbij komt nog dat het rijksaandeel in de financiering voor de nabije toekomst van de stichting een onzekere factor is. Deze rijksvergoeding wordt aan de provincie voldaan, waarna het bedrag wordt doorgesluisd aan de stichting. Overwogen wordt of de adviserende rol voor Landschapsbeheer Drenthe op basis van de Subsidieregeling onderhoud landschapselementen Drenthe (SOL) kan worden uitgebreid.

Versterking economische vitaliteit platteland

Portefeuillehouders: mevrouw A. Edelenbosch, de heer J.H. Schaap

Contactpersonen: mevrouw J. Dijksterhuis (toestel 5431),

mevrouw C. Posthumus (toestel 5650)

Beleidsvoornemens 2004

We willen dat het economisch perspectief voor het platteland verbetert. Diversiteit is een sleutelbegrip in het toeristisch aanbod, bij verbreding en vernieuwing in de landbouw, bij versterking van het bedrijfsleven, in de aandacht daarbij voor landschap en natuurontwikkeling en voor de sociale aspecten van het leven op het platteland; divers ook in die zin dat problemen en oplossingen per gebied sterk verschillen. In het kader van LEADER en de Agenda voor Veenkoloniën worden projecten voortgezet en ontwikkeld op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT), Drents Goed, ondernemerschap en nieuwe bedrijvigheid. De LOFAR-ontwikkeling zal ook gevolgen hebben, terwijl verbredingsinitiatieven en inplaatsing van melkveehouderij voorzien worden in de Veenkoloniën. Tegelijkertijd zullen in het kader van de Agenda voor de landbouw verdere stappen genomen moeten worden ter voorbereiding van de veranderingen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Prioriteiten 2004 en latere jaren

Storting in Reserve plattlandsstructuur

Deze reserve is bedoeld voor de cofinanciering van LEADER+- en SGB-projecten.

Bij de instelling van is afgesproken dat de reserve een looptijd krijgt van 2003 tot en met 2006 en dat in deze periode maximaal € 2,3 miljoen in het fonds zal worden gestort. De eerste storting van € 1 miljoen heeft in 2002 plaatsgevonden. Om de continuïteit in uitvoering van Leader+- en de SGB-projecten te waarborgen stellen wij u voor om in 2004 € 750.000,— in de reserve te storten en in de jaren 2005 en 2006 respectievelijk € 400.000,— en € 150.000,—.

Prioriteiten plattlandsbeleid	2004	2005	2006	2007
Storting in Reserve plattlandsstructuur	750.000	400.000	150.000	
Totaal	750.000	400.000	150.000	

Financieel totaaloverzicht programma

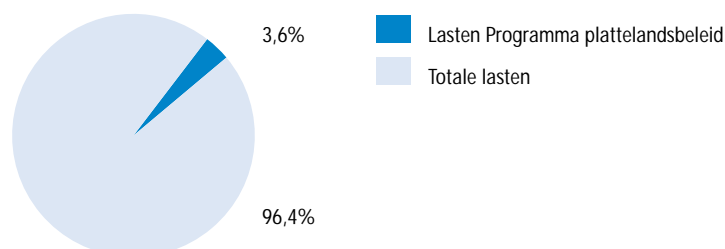
Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
35006 Gebiedsgerichte uitvoering				
Programmakosten	1.418.652	1.419.652	1.421.652	1.423.652
Apparaatskosten	653.656	664.930	678.699	690.714
Totaal lasten	2.072.308	2.084.582	2.100.351	2.114.366
Totaal baten	1.134.451	1.134.451	1.134.451	1.134.451
Saldo	937.857	950.131	965.900	979.915
35007 Gebiedsgericht beleid				
Programmakosten	34.000	34.000	35.000	36.000
Apparaatskosten	242.533	246.716	251.825	256.283
Totaal lasten	276.533	280.716	286.825	292.283
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	276.533	280.716	286.825	292.283
36004 Landinrichting				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	451.139	458.920	468.423	476.715
Totaal lasten	451.139	458.920	468.423	476.715
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	451.139	458.920	468.423	476.715
36005 Plattlandsbeleid				
Programmakosten	1.848.000	1.154.000	904.000	754.000
Apparaatskosten	182.443	185.590	189.433	192.786
Totaal lasten	2.030.443	1.339.590	1.093.433	946.786
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	2.030.443	1.339.590	1.093.433	946.786

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
36206 Natuur, gebiedenbeleid				
Programmakosten	76.440	76.540	76.540	76.640
Apparaatskosten	272.371	277.069	282.806	287.813
Totaal lasten	348.811	353.609	359.346	364.453
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	348.811	353.609	359.346	364.453

37108 Versterking economische vitaliteit platteland				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	311.563	316.937	323.500	329.226
Totaal lasten	311.563	316.937	323.500	329.226
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	311.563	316.937	323.500	329.226

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	5.490.797	4.834.354	4.631.878	4.523.829
Baten	1.134.451	1.134.451	1.134.451	1.134.451
Saldo	4.356.346	3.699.903	3.497.427	3.389.378

Lasten Programma plattelandsbeleid in relatie tot totale lasten

Programma 7.0. Economie

Missie

Het Drents economisch beleid heeft als missie het bevorderen van een duurzame economische ontwikkeling en het scheppen van werk voor alle inwoners van Drenthe.

Hierbij richten wij ons op activiteiten die gericht zijn op de vraagzijde (het bedrijfsleven) en op de aanbodzijde (de beroepsbevolking). Concreet betekent dit:

- het behoud van bestaande werkgelegenheid en het scheppen van nieuwe banen;
- een hogere participatie op de arbeidsmarkt, met extra aandacht voor hen die in een achterstands-situatie verkeren.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 37005

Omschrijving doelstelling

Ontwikkeling, monitoring en (eventuele) bijstelling van beleidskaders.

Beleidskaders

Portefeuillehouders: de heer J.H. Schaap, de heer S.B. Swierstra, de heer Joh. Dijks, mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: de heer R.J. Stoffelsma (toestel 5651)

Beleidsvoornemens 2004

Het overgrote deel van het economisch beleid krijgt vorm in SNN-verband. Het Kompas-programma is in 2003 geëvalueerd. Uit de evaluatie blijkt dat het Noorden qua bestedingen en te realiseren banen ruimschoots op schema ligt. Het programmatische werken met de middelen van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) en Brussel kan als voorbeeld dienen voor andere departementen. Het SNN ziet de evaluatie ook als bevestiging om op dezelfde voet na 2006 verder te gaan. Het nieuwe programma is qua koers bijgesteld. Het SNN kiest daarbij voor investeren in de toekomst. Innovatie en kennis en ondernemerschap zijn versterkt in het nieuwe Kompas opgepakt. Dit geldt ook voor de bevordering van het gebruik van ICT door bedrijven en waar mogelijk de bevordering van ICT-infrastructuur. Ook is in het nieuwe Kompas getracht de geringere investeringsbereidheid te stimuleren door de drempels investeringspremieregelingen te verlagen. De discussie over regionaal beleid vanuit Brussel en Den Haag na 2006 is gestart. Het Ministerie van EZ wenst geen regionaal beleid meer te voeren en stelt dat het Noorden geen problemen meer heeft. Men wil investeren in nationale kansen. Binnen dit beleid van nationale kansen scoort het Noorden matig tot slecht. Het Noorden zet alle zeilen bij om het regionaal beleid voort te zetten.

Hoe het Europees regionaal beleid verder gaat, moet duidelijk worden. Het Noorden bepleit een voortzetting van de huidige Kompas-aanpak en heeft hiervoor samen met andere provincies een lobbytraject ingezet.

Doelstelling 37106

Omschrijving doelstelling

Verbetering specifieke vestigingsfactoren in kernzones om komst bedrijvigheid en groei gevestigde bedrijven te bevorderen, in het bijzonder:

- a. optimaal aanbod en gebruik van bedrijfslocaties;
- b. versterking innovativiteit;
- c. optimale adviesverlening (door intermediaire organisaties);
- d. realisatie clustervorming.

>

Verbetering vestigingsfactoren kernzones

Portefeuillehouders: de heer J.H. Schaap, de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer R.J. Stoffelsma (toestel 5651)

Beleidsvoornemens 2004

De economische terugval manifesteert zich nu ook in Drenthe. In 2002 is het aantal fulltime-arbeidsplaatsen met 0,1% afgenomen. Drenthe volgt hiermee het landelijke beeld. Mede door de bevolkingsgroei en de toegenomen arbeidsmarktparticipatie is de werkloosheid fors gestegen. Het aantal niet-werkende werkzoekenden in Drenthe is volgens het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) in 2002 met 14% gestegen. Onder jongeren was dat zelfs 16,5%. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is in 2002 5% van de beroepsbevolking werkloos. In 2001 was dat 4%. Landelijk was de stijging van 3% tot 4%. Deze conjuncturomslag vereist een herbezinning van ons eigen beleid en het noordelijk beleid.

Indicatoren voor doelrealisatie

- a. Aantal hectares bedrijventerrein aangelegd door gemeenten en aantal hectares uitgegeven bedrijventerrein.
- b. Aantal beschikkingen en beschikingsbedrag Noordelijke Innovatie Ondersteunings Faciliteit.
- c. Aantal acquisitietrajecten DBL en hierbij betrokken arbeidsplaatsen en investeringen.

Voor (nul)metingen: zie Beleidsrekening 2002, pagina 150.

In het bestuursprogramma 2003-2007 is werkgelegenheid een belangrijk thema. Speerpunten zijn:

- het behoud en stimuleren van bestaande werkgelegenheid;
- revitaliseren en intensiveren bestaande (oude) bedrijventerreinen;
- verdere ontsluiting van onze door middel van breedband-Internet.

De provincie Drenthe kiest daarbij voor investeren in de toekomst van het midden- en kleinbedrijf (MKB). Een noordelijk/Drents innovatie-offensief is gewenst om het Drentse MKB concurrerend te houden en meer concurrerend te maken. Kennis en ondernemerschap zijn daarbij sleutelwoorden. Samen met intermediairs als Syntens, TCN en Technomatch wordt dit innovatieoffensief vormgegeven. Bevordering van het gebruik van ICT door bedrijven en waar mogelijk de bevordering van ICT-infrastructuur zijn daarbij noodzakelijk. Samen met belangrijke marktpartijen en intermediairs wordt het Drentse ICT beleid uitgewerkt en de projectontwikkeling opgepakt. Ook zal het beleid zich meer moeten richten op het bestaande bedrijfsleven. De huidige geringere investeringsbereidheid dient te worden gestimuleerd door de drempels van investeringspremieregelingen, zoals de Investeringspremieregeling regionale projecten en de Subsidiereregeling Kwaliteitsinvesteringen in de toeristische sector 2000 (KITS), te verlagen. Door de dalende conjunctuur verplaatsen er minder bedrijven. Getracht wordt de acquisitie-inspanningen van de Stichting Drentse Bedrijfslokaties (DBL) meer te richten op Drentse kansen als commerciële zorg, LOFAR, toerisme enz. GAE blijft voor zowel de "burger" als voor de "zakenman" een vestigingsplaatsfactor van waarde. In 2004 komt de overdracht van de aandelen van het Rijk rond.

Doelstelling 37107**Verbetering functioneren arbeidsmarkt**

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersonen: mevrouw J.A. Otten (toestel 5349),
mevrouw W.A.M. de Roo (toestel 5306)

Omschrijving doelstelling

Verbetering functioneren arbeidsmarkt door:

- a. bevorderen uitstroom uit werkloosheid naar reguliere en gesubsidieerde arbeid;
- b. bevorderen uitstroom uit gesubsidieerde arbeid naar reguliere arbeid;
- c. verhoging kwalificatieniveau beroepsbevolking;
- d. verbetering matching vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Beleidsvoornemens 2004

Het project Scholing van werkenden en vraaggerichte scholing gaat zijn eerste volledige jaar in. Het moet tenminste drie concrete projecten opleveren. Verder zal de in 2003 gehouden conferentie over provinciaal arbeidsmarktbeleid uitgewerkt worden in concrete acties, terwijl de afspraken in het convenant arbeidsmarkt met de Drentse gemeenten aangescherpt zijn en tot nieuwe initiatieven van de gemeenten zullen leiden. In navolging van het collegeprogramma zullen extra activiteiten ondernomen worden om de ID-banenproblematiek in goede banen te leiden, maar ook zullen wij extra inzetten worden op de problematiek van de jeugdwerkloosheid.

Indicatoren voor doelrealisatie

- a. Aantal deelnemers dat uitstroomt uit werkloosheid naar reguliere arbeid.

>

- a. Aantal deelnemers dat uitstroomt uit werkloosheid naar gesubsidieerde arbeid.
- b. Aantal deelnemers dat uitstroomt uit gesubsidieerde arbeid naar reguliere arbeid.
- c. Aantal deelnemers dat participeert in projecten gericht op verhoging kwalificatieniveau.

Aantal deelnemers dat participeert in projecten gericht op matching vraag en aanbod.

Voor (nul)metingen: zie Beleidsrekening 2002, pagina 153.

Doelstelling 37202

Omschrijving doelstelling

Waarborgen openbaar belang in nutsfuncties.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal klachten bij nutsbedrijven.
- Aantal storingen in Drenthe ten opzichte van storingen landelijk.

Openbaar belang nutsfuncties

Portefeuillehouders: de heer Joh. Dijks, de heer S.B. Swierstra, de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer E. Reckman (toestel 5616)

Beleidsvoornemens 2004

Het mede-eigenaar zijn van nutsbedrijven heeft van oudsher ten doel om het openbare belang van deze functie aan te kunnen sturen en te kunnen waarborgen. In een aantal gevallen is in de afgelopen jaren de sturingsmogelijkheid door diverse oorzaken aanmerkelijk afgenomen. Daar waar het gaat om het energiebedrijf is het beleid erop gericht de klanten een veilige en ongestoorde levering van energie te kunnen garanderen tegen aanvaardbare tarieven. Dit kan geschieden door gebruik te maken van het recht van de aandeelhouder om vragen te stellen en opmerkingen te plaatsen. Daarnaast bestaat er een informeel circuit waarin geprobeerd wordt de doelstellingen vervuld te krijgen. De provincie Drenthe bezit nog een aandeel ter waarde van € 454,— in Essent Milieu Wijster (EMW) (voorheen de VAM). Aangezien de invloed van de provincie verwaarloosbaar is wordt gewerkt aan het vervreemden van het aandeel en onze bemoeienis met dit bedrijf te beperken tot het afgeven van milieuvergunningen. Van de Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) bezit de provincie statutair 50% van de aandelen; de aandeelhoudende gemeenten bezitten de andere helft. Ook wordt de president-commissaris door de provincie voorgedragen. De provincie heeft uit het oogpunt van volksgezondheid een groot belang bij een veilige waterlevering tegen aanvaardbare prijzen.

Prioriteiten 2004 en latere jaren

Verhoging bijdrage provinciale werkgelegenheidsregister

Met ingang van 2002 voert de provincie de regie over het provinciale werkgelegenheidsregister. Dit register is de basis voor de monitoring van de werkgelegenheidsontwikkeling in regio's en sectoren. Door het wegvallen van de voorgaande beheerder is een belangrijke financieringsbron weggevallen, waardoor de provinciale bijdrage moet worden verhoogd. De aanvankelijk noodzakelijke verhoging is gereduceerd doordat de gemeenten op verzoek van de provincie zijn gaan participeren in het provinciaal werkgelegenheidsregister.

Desalniettemin blijft een verhoging van het beschikbare bedrag ad € 6.130,— met € 25.210,— noodzakelijk.

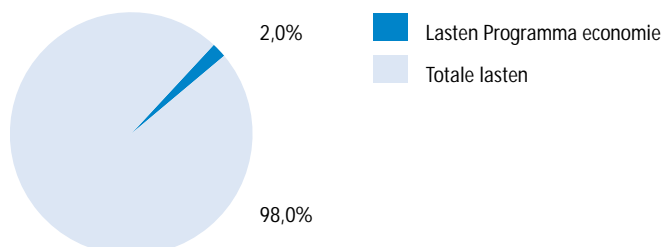
Prioriteiten Economie	2004	2005	2006	2007
Verhoging bijdrage provinciale werkgelegenheidsregister	25.210	26.000	26.750	27.500
Totaal	25.210	26.000	26.750	27.500

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
37005 Beleidskaders				
Programmakosten	436.892	438.592	440.592	442.742
Apparaatskosten	797.570	811.326	828.127	842.787
Totaal lasten	1.234.462	1.249.918	1.268.719	1.285.529
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	1.234.462	1.249.918	1.268.719	1.285.529
37106 Verbetering vestigingsfactoren kernzones				
Programmakosten	787.169	754.169	735.732	741.962
Apparaatskosten	876.032	891.141	909.595	925.697
Totaal lasten	1.663.201	1.645.310	1.645.327	1.667.659
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	1.663.201	1.645.310	1.645.327	1.667.659
37107 Verbetering functioneren arbeidsmarkt				
Programmakosten	8.925	8.925	-	-
Apparaatskosten	101.328	103.076	105.210	107.073
Totaal lasten	110.253	112.001	105.210	107.073
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	110.253	112.001	105.210	107.073
37202 Openbaar belang nutsfuncties				
Programmakosten	32.481	32.481	32.481	32.481
Apparaatskosten	16.874	17.165	17.520	17.831
Totaal lasten	49.355	49.646	50.001	50.312
Totaal baten	2.419.224	2.419.224	1.319.224	1.319.224
Saldo	2.369.869-	2.369.578-	1.269.223-	1.268.912-

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	3.057.271	3.056.875	3.069.257	3.110.573
Baten	2.419.224	2.419.224	1.319.224	1.319.224
Saldo	638.047	637.651	1.750.033	1.791.349

Lasten Programma economie in relatie tot totale lasten

Programma 7.1. Toerisme en recreatie

Missie

De missie van het Programma toerisme en recreatie is:

- de realisatie van meer toeristische werkgelegenheid;
- een verdere uitbouw van de positie van de provincie Drenthe als recreatieprovincie.

De sector Toerisme en recreatie is met name voor de Drentse plattelandsgemeenten een belangrijke bron van werkgelegenheid. Mede dankzij de economische dynamiek die gepaard gaat met deze sector, draagt ze in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid op het platteland. Onze activiteiten moeten leiden tot een verbetering van het toeristisch aanbod en een bevordering van het gebruik daarvan.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 37109

Verbetering toeristisch aanbod en bevordering gebruik

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer A.A. Ruiter (toestel 5437)

Omschrijving doelstelling

Verbreden, verbeteren en bevordering gebruik van het toeristisch aanbod, in het bijzonder:

- meer plattelandstoerisme (inclusief actief toerisme);
- verhoging kwaliteit cultuurtoerisme;
- verbeterde promotiefaciliteiten;
- versterking toeristisch MKB.

>

Beleidsvoornemens 2004

De beleidsmatige achtergronden van het provinciaal toeristisch beleid raken bij steeds meer partners minder bekend. Door het ontwikkelen van een toeristische agenda gaan wij bij de diverse partners meer inzicht geven in het provinciale beleid en de manier waarop dat samen met hen gerealiseerd zal worden.

Ook in de komende jaren wordt gewerkt aan de realisatie van toeristische voorzieningen die een vernieuwing of verbreding van het pakket betekenen. Belangrijke projecten waarvoor dit jaar de eerste paal in de

Indicatoren voor doelrealisatie

- a. Investeringsbedrag KITS, Ontwikkelingsfonds voor recreatie en toerisme en LEADER voor plattelandstoerisme.
- b. Aantal bezoekers Orvelte, het Gevangenis museum Veenhuizen en het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum.
- b. Investeringsbedrag KITS, Ontwikkelingsfonds voor recreatie en toerisme en LEADER voor cultuurtoerisme.

Voor (nul)metingen: zie Beleidsrekening 2002, pagina 157.

grond moet gaan zijn het Landelijk Gevangenis museum en het Nationaal Hunebedden Museum. Voor Veenhuizen zal ook invulling gegeven worden aan de integrale planvorming en uitvoering daarvan. De actieve vormen van recreatie blijven van betekenis. Ook zal volle vaart gezet worden achter de vaarrecreatieprojecten. Uitgevoerd worden projecten in het kader van "Varen in het land van turf en honing" en de projecten vaarverbinding Zuidlaardermeer - Oost-Groningen en Voorbereiding uitvoering vaarverbinding Erica - Ter Apel. In 2004 zullen wij het cultuurtoerisme evalueren en het plattelands-toerisme verder invullen.

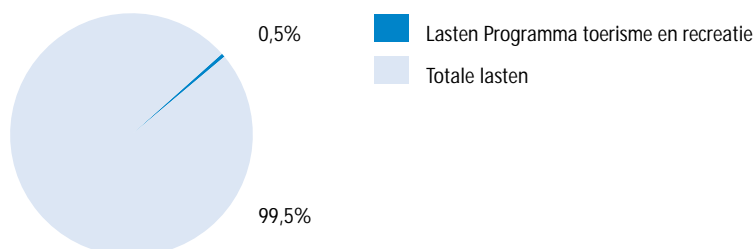
Aan promotie, marketing en versterking van de ondernemerskwaliteiten zal onder andere via projecten aandacht besteed worden. Nu het NNBT in staat van faillissement verkeert, zijn wij met diverse partners in overleg getreden over hoe en door wie de organisatie van de marketing en promotie van het toerisme in Drenthe georganiseerd en uitgevoerd kan worden. Ook dit jaar zal nog veel extra energie gestoken worden in de organisatie van marketing en promotie. Verwacht wordt dat dit jaar de besprekingen met en tussen betrokken partijen zoals gemeenten, VVV-organisatie, recreatieschap en bedrijfsleven, afgerond kunnen worden en in 2004 een start gemaakt kan worden met een nieuwe vorm van Drenthe-promotie.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
37109 Verbetering en bevordering gebruik van toeristisch aanbod				
Programmakosten	504.051	513.410	522.959	536.330
Apparaatskosten	252.887	257.249	262.576	267.224
Totaal lasten	756.938	770.659	785.535	803.554
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	756.938	770.659	785.535	803.554

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	756.938	770.659	785.535	803.554
Baten	-	-	-	-
Saldo	756.938	770.659	785.535	803.554

Lasten Programma toerisme en recreatie in relatie tot totale lasten

Programma 7.2. Landbouw

Missie

Het Drents landbouwbeleid heeft als missie:

- het behoud van agrarische werkgelegenheid;
- het behoud van de inkomenspositie van de Drentse agrariërs.

De sector Landbouw speelt een belangrijke rol voor de plattelandsgemeenten binnen onze provincie. Niet alleen vanuit werkgelegenheidsoptiek, maar ook als belangrijke actor voor de leefbaarheid. Wij beogen onze missie te bereiken door in te zetten op vernieuwing, verbreding en versterking van de agrarische sector in Drenthe.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 37303

Verbetering economisch perspectief agrarische sector

Portefeuillehouder: mevrouw A. Edelenbosch

Contactpersoon: mevrouw M.T.M. Leijn (toestel 5363)

Omschrijving doelstelling

Versterkte, vernieuwde en verbrede agrarische sector door:

- a. komst glastuinbouwbedrijven;
- b. stimulering sanering en verplaatsing veehouderij;
- c. stimulering (omschakeling naar) biologische landbouw;
- d. stimulering innovatie en verbreding.

Indicatoren voor doelrealisatie

- a. Aantal/areaal nieuw gevestigde glastuinbouwbedrijven.
- b. Aantal gesaneerde/verplaatste bedrijven.
- c. Het percentage boeren/areaal in omschakeling.
- c. Het percentage boeren/areaal met biologische bedrijfsvoering.

Aantal beschikkingen en investeringsvolumes projecten gericht op verbreding.

Aantal beschikkingen en investeringsvolumes gericht op innovatie.

Voor (nul)metingen: zie Beleidsrekening 2002, pagina 160.

Beleidsvoornemens 2004

In 2003 zijn met de NLTO afspraken gemaakt over actiepunten die volgden uit de Drentse Landbouw Agenda. In goede samenwerking met de sector is een begin gemaakt met de uitwerking van deze actiepunten. Veel van deze activiteiten lopen nog langere tijd en mogelijk in andere kaders door. Dit geldt bijvoorbeeld voor de uitbreiding en herstructurering van de glastuinbouw en het ontwikkelen van kennisoverdrachtprojecten.

De inventarisatie van de veehouderijbedrijven die als gevolg van de zonering uit de Wet ammoniak en veehouderij in hun ontwikkelingsmogelijkheden beperkt worden en het onderzoek naar mogelijke maatregelen die hiervoor ingezet kunnen worden zijn in 2003 afgerond. Afhankelijk van de beschikbaarheid van voldoende financiën, zal in 2004 begonnen worden met de implementatie van de geselecteerde maatregelen.

In april 2004 zal de prijsuitreiking plaatsvinden van de innovatieprijsvraag Beter boeren in Drenthe en zal een begin gemaakt worden met de uitvoering van de winnende bedrijfsplannen. Deze dienen als voorbeeld en stimulans voor andere landbouwbedrijven om te komen tot verbredingsactiviteiten. Daarnaast zal de planuitvoering beter inzicht geven in eventuele knelpunten in bijvoorbeeld regelgeving.

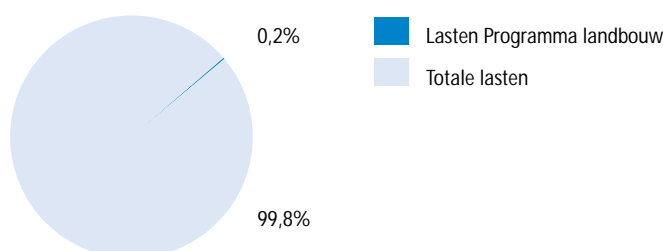
De activiteiten van de consultant voor biologische landbouw, die in 2003, later dan verwacht is aangesteld, zullen geconcentreerd worden rond met name ketenontwikkeling en afzetbevordering. In 2004 zal dat leiden tot nieuwe projecten ter stimulering van de biologische landbouw.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
37303 Verbetering economisch perspectief agrarische sector				
Programmakosten	102.582	110.746	80.060	80.080
Apparaatskosten	177.519	180.581	184.320	187.583
Totaal lasten	280.101	291.327	264.380	267.663
Totaal baten	22.562	30.706	-	-
Saldo	257.539	260.621	264.380	267.663

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	280.101	291.327	264.380	267.663
Baten	22.562	30.706	-	-
Saldo	257.539	260.621	264.380	267.663

Lasten Programma landbouw in relatie tot totale lasten

Programma 8.0. Welzijn

Missie

Het Drents welzijnsbeleid heeft als missie: samen met andere relevante partners werken aan de versterking van sociaal beleid in relatie tot fysiek-ruimtelijk en economisch beleid, waarbij tegelijk aandacht is voor sociale samenhang en kwetsbare groepen. De nadruk ligt op:

- het maken van een sociaal rapport;
- het ontwikkelen en uitvoeren van integrale programma's en projecten;
- bevorderen van het intercultureel karakter van de Drentse samenleving;
- stimuleren van vrijwilligerswerk;
- investeren in nieuwe samenwerkingsverbanden tussen marktpartijen en maatschappelijke organisaties;
- versterking van het bewustzijn van de relatie tussen lokaal handelen en duurzame mondiale ontwikkeling en armoedebestrijding.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 38001

Omschrijving doelstelling

Ontwikkeling, monitoring en (eventuele) bijstelling van beleidskaders.

In het kader van het Welzijnsfonds; het stimuleren van vernieuwende initiatieven binnen de Sector Welzijn.

Indicatoren voor doelrealisatie

Beleidskaders

Portefeuillehouders: mevrouw A. Haarsma en de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer B.G. Deetman (toestel 5709)

Beleidsvoornemens 2004

De periode 2003-2007 biedt "nieuwe perspectieven voor provinciaal sociaal beleid".

Om te beginnen willen wij eind 2003 een eerste sociaal rapport opleveren. Mede op basis van dit rapport wordt een "sociaal debat" georganiseerd om samen met gemeenten, belanghebbende maatschappelijke organisaties en marktpartijen een "provinciale sociale agenda" te maken. Deze bevat de gemeenteoverstijgende thematiek van Drentse speerpunten en problemen en geeft aan welke provinciale programma's en middelen worden ingezet om maatschappelijke problemen op te lossen. Een integrale benadering van de problemen en de koppeling met fysiek-ruimtelijke en economische dossiers is daarbij uitgangspunt. Welzijn wordt steeds vaker gekoppeld aan directe thema's Welzijn en zorg, wonen, leefbaarheid, veiligheid, participatie, vrije tijd, onderwijs, sport. Maar ook aan arbeidsmarktprogramma's, planontwikkeling en maatschappelijk ondernemen.

De inhoud van de sociale agenda moet niet worden beperkt tot acties in de sociale sector.

In 2003 en 2004 worden in het kader van POP II een drietal pilots uitgevoerd als eerste oefening in het uitvoeren van integraal beleid.

Doelstelling 38403

Omschrijving doelstelling

- Toename van de interculturalisatie van overheidsorganisaties en maatschappelijke organisaties op het terrein van cultuur, welzijn en zorg.
- Verwerving van de nodige kennis, houding, vaardigheden en netwerken om volwaardig te participeren in een toenemend (cultureel) diverse samenleving.
- Afname van achterstelling en discriminatie op grond van ethniciteit, sekse, leeftijd en valaiditeit.
- Meer wisselwerking, ontmoeting en politieke en maatschappelijke debat rond interculturalisatie, diversiteit en internationale samenwerking.

Interculturele ontwikkeling en diversiteit in de samenleving

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: de heer E. Wong (toestel 5624)

Beleidsvoornemens 2004

Als gevolg van globalisering is er sprake van een toenemende onderlinge afhankelijkheid op mondiaal niveau op het terrein van economie, technologie, cultuur, sociale verhoudingen en behoud van milieu en natuurlijke hulpbronnen.

Het provinciaal beleid op het terrein van ontwikkelingssamenwerking stimuleert door middel van projecten dat beleidsmakers, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en individuele burgers "mondiaal denken en lokaal handelen".

- Toename van het bewustzijn van de relatie tussen lokaal handelen en duurzame mondiale ontwikkeling.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Voldoende diversiteit bij politieke partijen en organen van openbaar bestuur.
- Voldoende evenredige samenstelling personeelsbestand van arbeidsorganisaties, cliënten- en patiëntenbestanden van maatschappelijke voorzieningen en hulpverlening, leerlingen/studenten en docentenbestand van onderwijsinstellingen.
- Voldoende meldpunten en antidiscriminatiebureaus,
- Aantal discussie/voorlichtingsbijeenkomsten en deelnemers.
- Voldoende scores duurzaamheidspiegel.
- Voldoende interculturalisatie in vrijwilligersorganisaties in Zuidwest-Drenthe en in Emmen.
- Aantal gemeenten met uitwisselingsrelaties.

Doelstelling 38405

Omschrijving doelstelling

- Meer vrijwilligers.
- Beter vrijwilligerswerk.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal vrijwilligers, met name allochtonen en jonge vrijwilligers.
- Waardering voor en erkenning van vrijwilligerswerk (onderzoek).
- Klanttevredenheid besturen dorpsbelangen, dorpshuizen en speeltuinwerk.
- Aantal aanvragen uit de Subsidie-regeling deskundigheidsbevordering vrijwilligerswerk.
- Aantal bedrijven/organisaties waarvan medewerkers vrijwilliger zijn in de tijd van de baas.

Vrijwilligerswerk

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: mevrouw M. van Mierlo (toestel 5648)

Beleidsvoornemens 2004

Vrijwilligersbeleid blijft een speerpunt van provinciaal beleid. In 2004 zetten wij met name in op projecten waarbij de thema's "het vinden en binden" van vrijwilligers, de waardering voor vrijwilligers en het maatschappelijk en economisch belang van vrijwilligerswerk centraal staan. Daarnaast willen wij een kennis en expertisenetwerk voor vrijwilligers realiseren, waarin wordt voorzien in de vraag naar concrete ondersteuning op maat voor vrijwilligers uit diverse sectoren (sport, speeltuinen, zorg etc.). In deze projecten wordt intensief samen gewerkt met alle gemeenten, maatschappelijke organisaties op het terrein van welzijn en zorg en marktpartijen.

Doelstelling 38406**Omschrijving doelstelling**

De bevolking van Drenthe heeft goede toegang tot informatie en maakt hier gebruik van.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal abonnementen en uitleeningen bibliotheken.
- Mate van gebruik van producten/diensten van Provinciale Bibliotheekcentrale (PBc).
- Aantal gebruikers digitale informatievoorziening bibliotheken.
- Gebruikersonderzoek openbare bibliotheken.
- Waarderingscijfer RTV Drenthe.
- Kijk- en luisterdichtheid RTV Drenthe.

Doelstelling 38407**Omschrijving doelstelling**

- Meer samenhang tussen en betere toegang tot voorzieningen.
- Meer en betere initiatieven (van bewoners zelf) op het gebied van leefbaarheid.
- Meer inzicht in en betere advisering omtrent maatschappelijke vraagstukken.
- Goede (telefonische) opvang van burgers met (levens)vragen.
- Preventie van ongewenst gedrag.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal innovatieve en voorbeeldprojecten dat een vervolg krijgt.
- Aantal gefinancierde projecten (van bewoners zelf) op het gebied van leefbaarheid.
- Aantal vrijwilligers en deelnemers aan activiteiten.
- Onderzoek klanttevredenheid.
- Aantal adviezen van de Jongerenraad Drenthe (JRD).

Bevorderen maatschappelijke betrokkenheid en informatieoverdracht

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: mevrouw G. Smidt (toestel 5919)

Beleidsvoornemens 2004

Het proces bibliotheekvernieuwing is in september 2003 gestart. De destijds ingestelde Stuurgroep Bibliotheekvernieuwing zal haar adviezen in augustus 2003 klaar hebben. Op basis hiervan wordt eind 2003 het Bibliotheekplan opgesteld. In 2003 of 2004 zal blijken of het Rijk extra impuls gelden voor bibliotheekvernieuwing beschikbaar zal stellen. De provincie zal zich concentreren op het tot stand brengen van een netwerk van basisbibliotheken, verdere innovatie en verbreding van de functie en gebruik van bibliotheken. Voor de jaren 2003 en 2004 zal wederom samen met de gemeenten een bestedingsplan worden opgesteld om de eerste impuls gelden van het Rijk te besteden.

De provincies krijgen naar alle waarschijnlijkheid pas met ingang van 1 januari 2004 de verantwoordelijkheid voor het instandhouden van een kwalitatief hoogwaardige regionale radio- en televisieomroep. Dit vereist een actievere houding van ons dan in het verleden. Een beleidsvisie op RTV Drenthe in relatie tot een breder mediabeleid, zal hiertoe worden ontwikkeld.

Participatie en sociale ontwikkeling

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: mevrouw L. Kompier (toestel 5599)

Beleidsvoornemens 2004

Het Programma lokaal sociaal beleid, dat de provincie in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) uitvoert kent vier projectlijnen die ook in 2004 actueel zijn. In dit programma gaat het enerzijds om meer samenwerking tussen de drie overheidslagen (Rijk, provincie en gemeenten), anderzijds om de implementatie van landelijk ontwikkelde methodieken, die gericht zijn op participatie van bewoners en het realiseren van (nieuwe) voorzieningen. In Drenthe gaat het om de projecten Vrijwilligerswerk, Interculturalisatie van vrijwilligers, Zorg en Welzijn en Platteland en Welzijn.

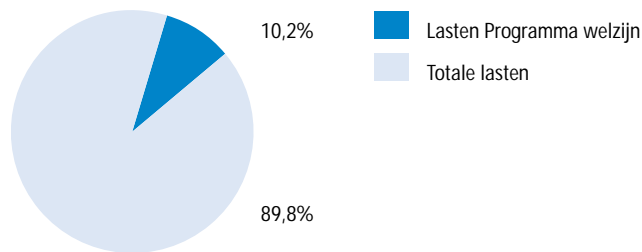
Met de pilots die in het kader van POP II worden uitgevoerd, worden samen met gemeenten, bewoners en andere betrokkenen, initiatieven ontwikkeld die zijn gericht op leefbaarheid en sociale cohesie. Vanuit de provincie wordt gestuurd op het realiseren van sectoroverstijgende initiatieven.

De provincie kent een netwerk van maatschappelijke organisaties, die ondersteuning bieden aan vragen in de samenleving. Het gaat veelal om vraaggerichte projecten op het gebied van jeugd, armoede, veiligheid, slachtofferhulp. Deze organisaties zijn voor een groot deel afhankelijk van vrijwilligers.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
38001 Beleidskaders welzijnsbeleid				
Programmakosten	295.445	295.445	295.445	295.445
Apparaatskosten	740.433	753.203	768.801	782.410
Totaal lasten	1.035.878	1.048.648	1.064.246	1.077.855
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	1.035.878	1.048.648	1.064.246	1.077.855
38403 Interculturele ontwikkeling en diversiteit in samenleving				
Programmakosten	1.300.945	1.290.718	1.319.943	1.354.805
Apparaatskosten	110.627	112.535	114.865	116.899
Totaal lasten	1.411.572	1.403.253	1.434.808	1.471.704
Totaal baten	202.756	160.525	163.736	167.011
Saldo	1.208.816	1.242.728	1.271.072	1.304.693
38405 Vrijwilligerswerk				
Programmakosten	345.778	160.400	160.400	160.400
Apparaatskosten	98.368	100.065	102.137	103.945
Totaal lasten	444.146	260.465	262.537	264.345
Totaal baten	115.378	-	-	-
Saldo	328.768	260.465	262.537	264.345
38406 Bevorderen maatschappelijke betrokkenheid en informatie-overdracht				
Programmakosten	9.571.548	9.605.597	9.809.009	10.082.926
Apparaatskosten	147.399	149.941	153.046	155.755
Totaal lasten	9.718.947	9.755.538	9.962.055	10.238.681
Totaal baten	4.430.988	4.554.357	4.681.153	4.806.918
Saldo	5.287.959	5.201.181	5.280.902	5.431.763
38407 Participatie en sociale ontwikkeling				
Programmakosten	2.744.366	2.771.091	2.845.731	2.923.785
Apparaatskosten	78.089	79.436	81.081	82.516
Totaal lasten	2.822.455	2.850.527	2.926.812	3.006.301
Totaal baten	45.378	-	-	-
Saldo	2.777.077	2.850.527	2.926.812	3.006.301
Totaal programma				
Lasten	15.432.998	15.318.431	15.650.458	16.058.886
Baten	4.794.500	4.714.882	4.844.889	4.973.929
Saldo	10.638.498	10.603.549	10.805.569	11.084.957

Lasten Programma welzijn in relatie tot totale lasten

Programma 8.1. Onderwijs en sport

Missie

Het Drents onderwijsbeleid heeft als missie het tot stand brengen van een compleet, goed gespreid, toegankelijk en hoogwaardig onderwijsaanbod. De nadruk ligt op:

- het verbeteren van de toegankelijkheid van onderwijsvoorzieningen;
- stimuleren van (met name laag opgeleide) ouders bij de ontwikkeling van hun kinderen;
- verminderen van onderwijsachterstanden;
- verminderen van voortijdig schoolverlaten;
- werken vanuit een integrale agenda voor jeugdbeleid;
- investeren in onderwijs-arbeidsmarktprogramma's.

Het Drents sportbeleid heeft als missie het versterken van de infrastructuur breedtesport en topsport, waarbij met name meer jongeren, ouderen, allochtonen en gehandicapten worden gestimuleerd te gaan sporten. De nadruk ligt op:

- het verbeteren van de infrastructuur breedtesport;
- faciliteren van potentieel jong talent;
- investeren in ondersteuning van sportverenigingen;
- investeren in de kwaliteit van het sportaanbod;
- stimuleren van jongeren, ouderen, gehandicapten en allochtonen.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 38101

Optimale onderwijsinfrastructuur

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: de heer G. Bosschers (toestel 5749)

Omschrijving doelstelling

- Tot stand brengen van een compleet, goed gespreid, toegankelijk en hoogwaardig onderwijsaanbod.
- Betere instructievaardigheden leraren primair onderwijs.

Beleidsvoornemens 2004

In 2004 wordt een samenhangend jongerenbeleid gerealiseerd: een agenda waarin werk, onderwijs en hulpverlening staan opgenomen. Bij een integrale benadering hoort ook intensivering van samenwerking tussen de verschillende disciplines. (jeugdzorg, justitie, politiek, onderwijs en verenigingsleven).

>

- Grotere doorstroom naar hogere vormen van voortgezet en vervolgonderwijs.
- Minder voortijdig schoolverlaten.
- Minder onderwijsachterstanden.
- Tot stand brengen van een onderwijs- en jeugdmonitor.
- Tot stand brengen Kenniscampus Emmen (Hogeschool Drenthe).

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal scores ontwikkelassessment leraren primair onderwijs.
- Aantal prestatiegegevens scholen voor primair en voortgezet onderwijs.
- Aantallen doorstromers naar hogere vormen van voortgezet en vervolgonderwijs.
- Aantallen voortijdige schoolverlaters.
- Aantal gepleegde investeringen met betrekking tot Kenniscampus Emmen
- Aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen.

Doelstelling 38201

Omschrijving doelstelling

- Verbeteren infrastructuur breedtesport en topsport.
- Meer jongeren, ouderen, allochtonen en gehandicapten gaan sporten.
- Potentieel van jong talent wordt uitgebouwd en gefaciliteerd.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantallen jongeren, ouderen, allochtonen en gehandicapten sportdeelname (wekelijks rijden 160 gehandicapte ruiters paard).
- Voldoende ondersteuningsbehoefte sportverenigingen.
- Voldoende kwaliteit sportaanbod van verenigingen.
- Aantal deelnemers specifieke projecten/cursussen.
- Aantal klanten/verwijzingen Sportservicepunt.
- Aantal deelnemers Olympisch Steunpunt Noord-Nederland.

Naast versterking van het hoger onderwijs in het Noorden is een accentverschuiving opgetreden naar onderwijsachterstandenbeleid. Vanuit deze thematiek wordt steeds meer samengewerkt met jeugdzorg. De verbinding tussen onderwijs en jeugdzorg biedt nieuwe kansen voor de provincie.

Met de projecten Argonaut en Task Force Onderwijskansen, wordt op diverse niveaus met scholen hard gewerkt aan het verminderen van de achterstanden. In deze projecten is sprake van een intensieve samenwerking tussen het onderwijsveld, jeugdzorg en welzijn. Ook gemeenten zijn belangrijke partners.

Door de verbeterde samenwerking tussen de Noordelijke Hogescholen worden de opleidingsmogelijkheden voor de Drenten verbeterd, maar kennisoverdracht en meer samenwerking tussen het (hoger) onderwijs, het bedrijfsleven (met name het MKB) en andere overheden blijft in 2004 een aandachtspunt.

Sport in Drenthe

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: mevrouw H. Peters (toestel 5648)

Beleidsvoornemens 2004

Zowel het Ministerie van VWS als de provincie en in toenemende mate ook de Drentse gemeenten investeren in sport. Met name die drieslag begint haar meerwaarde te laten zien. De jaarlijkse uitreiking van de Drentse Sportprijs getuigt ook van waardering voor de sport en nog vaker voor de vele vrijwilligers, zonder wie de sportsector niet zou kunnen. Daarmee is de verbinding zichtbaar met het Drentse vrijwilligersbeleid en Vrijwilligersondersteuning.

Steeds vaker wordt het belang gezien van sport als stuwende kracht bij andere beleidsterreinen en voor diverse doelgroepen (jeugd, allochtonen, gehandicapten, ouderen). Sport scoort als het gaat om integratie en participatie van burgers, verbetering van de sociale kwaliteit in wijken, buurten en dorpen, bij het tegengaan van vereenzaming van ouderen of bewegingsarmoede van jeugd etc. Om die reden hebben wij als provincie ingezet op de breedtesport. In 2004 wordt dit beleid geëvalueerd. Het Olympisch Steunpunt zet zich in voor jong sporttalent. Daarnaast zien wij een tendens naar kennis- en talentcentra. In 2004 bezinnen wij ons op de bijdrage die wij vanuit de provincie willen en kunnen geven. 2004 is uitgeroepen tot Internationaal Jaar van Sport en Opvoeding. Voor dit jaar wordt een programma opgesteld, gericht op met name de integrale verbinding van sport met andere sectoren (Opvoeding, Preventie en Antidiscriminatie).

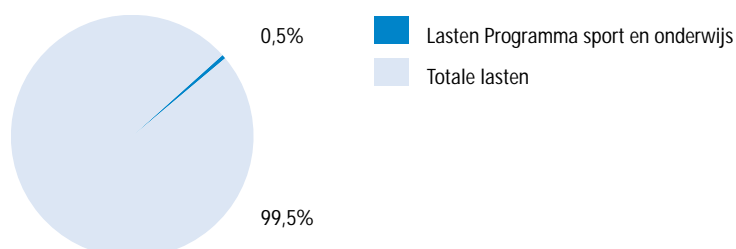
Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
38101 Optimale onderwijsinfrastructuur				
Programmakosten	44.575	56.375	42.600	32.100
Apparaatskosten	70.102	71.311	72.788	74.076
Totaal lasten	114.677	127.686	115.388	106.176
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	114.677	127.686	115.388	106.176

38201 Sport in Drenthe				
Programmakosten	655.352	643.316	654.560	665.690
Apparaatskosten	49.557	50.412	51.456	52.367
Totaal lasten	704.909	693.728	706.016	718.057
Totaal baten	113.455	113.455	113.455	113.455
Saldo	591.454	580.273	592.561	604.602

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	819.586	821.414	821.404	824.233
Baten	113.455	113.455	113.455	113.455
Saldo	706.131	707.959	707.949	710.778

Lasten Programma sport en onderwijs in relatie tot totale lasten

Programma 8.2. Cultuur

Missie

Het Drents cultuurbeleid heeft als missie: versterken van de culturele infrastructuur waarbij de cultuurparticipatie van de Drentse bevolking wordt vergroot en behoud en de ontwikkeling van het cultureel.

De nadruk ligt op:

- het ontwikkelen van een cultuurnota;
- de Noordelijke samenwerking op het gebied van cultuur;
- het instellen van een Noordelijk Productiefonds in dat kader;
- het bevorderen van samenwerking tussen instellingen;
- het bevorderen van het cultureel ondernemerschap;
- integrale beleidsontwikkeling, zowel binnen de culturele sector zelf als daarbuiten;
- de ondersteuning en ontwikkeling van initiatieven, projecten;
- het cultuuraanbod voor jongeren vergroten en aantrekkelijker en diverser maken;
- versterking van de festivalstructuur;
- het invoeren van kunstmenu's in alle scholen in Drenthe;
- het behoud van cultureel erfgoed;
- het ontsluiten van cultureel erfgoed voor publiek;
- de evaluatie van de verzelfstandiging van het Drents Plateau;
- het ontwikkelen van archiefbeleid;
- bibliotheekvernieuwing: Bestedingsplan eerste impuls 2003-2004 en Beleidsplan bibliotheekvernieuwing;
- het ontwikkelen van een beleidsvisie op de media in relatie tot de regionale omroep.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 38303

Participatie cultuuruitingen

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: mevrouw G. Smidt (toestel 5919)

Omschrijving doelstelling

De aanwezigheid van een levendig en kwalitatief hoogwaardig aanbod op het gebied van de (scheppende) kunsten wordt gestimuleerd.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal gerealiseerde kunstprojecten.
- Aantal leerlingen/scholen die deelnemen aan kunstmenu's.
- Aantal innovatieve cultuurprojecten dat via het Actieprogramma Cultuurbereik wordt uitgevoerd.
- Aantal deelnemers aan oktobermaand kindermaand.

>

Beleidsvoornemens 2004

De Cultuurnota kunst en cultuur in Drenthe dateert van 1995. Zoals al aangekondigd zal een nadere visie op het cultuurbeleid moeten worden ontwikkeld voor de periode 2005-2008. Met een eerste verkenning starten wij in 2003. Over deelaspecten van cultuurbeleid, zoals beeldende kunst, musea en monumentenzorg, wordt zoveel mogelijk in dat kader een afweging gemaakt.

In 2004 zal de rijksoverheid een nieuwe cultuurnota vaststellen voor de periode 2005-2008. De overheden zijn door het Rijk uitgenodigd hun visie te geven op de culturele infrastructuur in de regio. Wij hebben in noordelijk verband onze ambities weergegeven. De noordelijke partners willen inzetten op een Noordelijk Productie Fonds met een extra financiële impuls van € 2.000.000,— per jaar. Het fonds heeft als doel het productieklimaat in het Noorden te versterken door het stimuleren van nieuwe initiatieven, experimenten, cross-overs en interdisciplinaire projecten. Wij vragen het Rijk om samen met de noordelijke partners

- Aantal deelnemers aan het project culturele mobiliteit.
- Aantal streektaalpublicaties.
- Aantallen aanvragers en toekenningen subsidieregelingen beeldende kunst/kunst en cultuur/culturele infrastructuur.

aan dit fonds bij te dragen. In 2003 zal het overleg starten met het Rijk over een jaarlijkse rijksstorting van € 1.000.000,— in dit fonds.

De tussentijdse evaluatie van het Actieprogramma cultuurbereik 2001-2004 door het Rijk heeft plaatsgevonden. Wij hebben door de RuG een monitoringsonderzoek laten uitvoeren van de projecten die in 2001-2002 gerealiseerd zijn met actieplangelden. Uit de evaluaties blijkt dat het Actieprogramma cultuurbereik in de provincie Drenthe en ook landelijk succesvol is. Ook in 2003 en 2004 zal monitoring door de provincie plaatsvinden. Het Rijk zal uiterlijk in 2004 moeten beslissen of het Actieprogramma cultuurbereik in deze vorm een vervolg krijgt. De eerste geluiden zijn positief wat betreft de inhoud en effecten van dit programma.

In 2003 zal moeten worden besloten of het pilotproject Culturele gemeente Borger-Odoorn een vervolg krijgt in 2004. Het door de provincie geïnitieerde project Oktobermaand Kindermaand, waarin samenwerking met culturele instellingen de deuren van de instellingen vier zondagmiddagen opengingen voor kinderen, zal geëvalueerd worden op basis van de ervaringen in 2003.

Doelstelling 38304

Omschrijving doelstelling

Cultureel erfgoed wordt behouden en ontsloten. Dit betreft:

- archeologie
- geschiedenis
- monumentenzorg
- welstandzorg en architectuur
- musea
- streektaal

Indicatoren voor doelrealisatie

- Hoeveelheid nieuw aangewezen monumenten in de provincie.
- Aantal uitgevoerde restauraties van monumentale panden.
- Aantal rietbedekte boerderijen in Drenthe.
- Aantal tentoonstellingen en aantallen bezoekers Drents Museum.
- Aantal uitgevoerde archiefinspecties en uitgebrachte rapportages.
- Aantal verschenen Drentse historische publicaties.

Behoud cultureel erfgoed

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: mevrouw G. Smidt (toestel 5919)

Beleidsvoornemens 2004

Met de evaluatie van de verzelfstandiging van het Drents Plateau wordt in 2003 een start gemaakt.

Wij zullen Drents Plateau naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie nog efficiënter proberen in te zetten voor de beleidsdoelen.

De toegankelijkheid tot het cultureel erfgoed zal verder moeten worden vergroot. Zo wordt in het kader van het project Erfgoed bereikbaar het Drents Digitaal Erfgoedplein ontwikkeld. In 2004 zal de verdere provinciale inzet op het gebied van historische informatievoorziening bepaald moeten worden. Het ligt in de reden dat het Drents Archief hierin een rol zal krijgen. Op grond van het convenant Archieven zal samen met het Drents Archief en andere erfgoedinstellingen aandacht worden besteed aan de Drentse invulling van een Regionaal Historisch Centrum.

De provincies zullen een rol krijgen in de uitvoering van het verdrag van Malta, het aanwijzen van archeologische terreinen in de provincie Drenthe. Discussie over deze rol is nog gaande.

Prioriteiten 2004 en latere jaren

Noordelijk Productiefonds

Om de bestaande culturele infrastructuur in het Noorden een dynamische impuls te geven zullen de noordelijke partners inzetten op de vorming van een Noordelijk Productiefonds. Het Noorden stort hier jaarlijks € 1 miljoen in, als het Rijk bereid is daar hetzelfde bedrag aan toe te voegen. Het fonds heeft ten doel het productieklimaat in het Noorden te versterken door:

- kunstenaars en instellingen de mogelijkheid te bieden zich in het Noorden te ontwikkelen;
- beeldend en podium kunstenaars in productiehuizen of artists-in-residence in het Noorden te laten werken;
- het ondersteunen van instellingen en activiteiten die van grote regionale betekenis zijn en de potentie hebben om te groeien naar landelijk kwaliteitsniveau;
- de samenwerking van instellingen binnen de noordelijke infrastructuur te stimuleren.

Het Drentse aandeel in de bijdrage van € 1 miljoen bedraagt € 200.000,— structureel met ingang van 2005.

Culturele gemeente van Drenthe

Voor de voortzetting van het project Culturele gemeente van Drenthe wordt een structureel krediet voorgesteld van € 90.000,—.

Het project beoogt:

- dat zoveel mogelijk burgers gebruik maken van of deelnemen aan diverse vormen van kunst;
- de kunstproductie te stimuleren;
- bevordering van samenwerking op het gebied van cultuur.

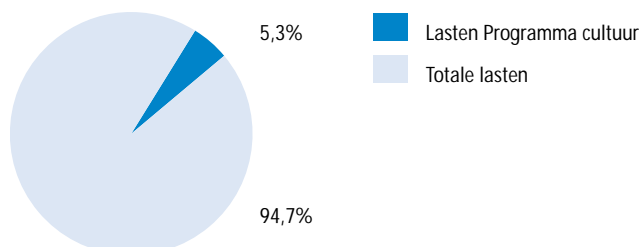
Prioriteiten Cultuur	2004	2005	2006	2007
Noordelijk Productiefonds		200.000	200.000	200.000
Culturele gemeente van Drenthe	- 90.000	- 90.000	- 90.000	- 90.000
Totaal	90.000	290.000	290.000	290.000

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
38303 Participatie cultuuruitingen				
Programmakosten	3.218.893	2.801.803	2.871.589	2.914.985
Apparaatskosten	252.036	256.383	261.692	266.325
Totaal lasten	3.470.929	3.058.186	3.133.281	3.181.310
Totaal baten	564.103	268.895	268.895	268.895
Saldo	2.906.826	2.789.291	2.864.386	2.912.415
38304 Behoud cultureel erfgoed				
Programmakosten	4.076.378	4.178.186	4.273.637	4.377.554
Apparaatskosten	519.429	528.388	539.330	548.877
Totaal lasten	4.595.807	4.706.574	4.812.967	4.926.431
Totaal baten	578.039	594.767	611.997	629.745
Saldo	4.017.768	4.111.807	4.200.970	4.296.686

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	8.066.736	7.764.760	7.946.248	8.107.741
Baten	1.142.142	863.662	880.892	898.640
Saldo	6.924.594	6.901.098	7.065.356	7.209.101

Lasten Programma cultuur in relatie tot totale lasten

Programma 8.3. Zorg

Missie

Het Drents zorgbeleid heeft als missie het scheppen van voorwaarden die bijdragen aan een toegankelijk en integraal aanbod van zorg en dienstverlening voor de Drentse burger, aan maatschappelijke integratie en participatie, aan goede leef- en woonomstandigheden en aan het zo lang mogelijk zelfstandig functioneren. Centrale thema's daarbij zijn bereikbare zorg, zorg op maat en het verbeteren van de inhoud van het regionale aanbod.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 38603

Omschrijving doelstelling

Het verbeteren en verbreden van de inhoud van het regionale aanbod van zorg en dienstverlening afgestemd op de vraag.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Voldoende aanbod van voorzieningen en diensten.
- Aantal tijdig afgewikkelde adviezen.
- Aantal aanvragen en toekenningen op grond van de Subsidieregelingen zorg en activiteiten zorg.

Gezondheidszorg

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: mevrouw J. Tolsma (toestel 5236)

Beleidsvoornemens 2004

Uitgangspunt voor ons beleid zijn de regiovisies binnen de sectoren Zorg voor gehandicapten en geestelijke gezondheidszorg en de daaraan verbonden convenanten met actiepunten. Deze documenten zijn het richtinggevend kader voor het verbeteren van de infrastructuur en dienen als basis voor de door ons uit te brengen adviezen inzake zorg- vernieuwingsprojecten.

De centrale thema's zijn Vermaatschappelijking en Vraaggerichte zorg. Daarbij hebben Wonen en Zorg en Mantelzorg onze bijzondere aandacht. Samen met gemeenten, zorgaanbieders, zorgvragers en zorgkantoor trachten wij hieraan invulling te geven. Onze rol is coördinerend en faciliterend.

Bij het oplossen van knelpunten kiezen wij zoveel mogelijk voor een integrale benadering van de problematiek. Met het oog hierop zal er in 2004 besluitvorming plaatsvinden over het door ons op te stellen integrale beleidskader zorg.

Bij de uitvoering van projecten doen wij al een beroep op STAMM. Daarnaast maken wij voor de uitvoering van ons beleid gebruik van Subsidieregeling zorg, totaal budget € 136.000,— en de Subsidie-regeling activiteiten zorg, totaal budget € 41.000,—

Wat betreft de ziekenhuiszorg en de ambulancezorg volgen wij de landelijke ontwikkelingen. Waarnodig nemen wij initiatief om het aanbod blijvend te garanderen.

Doelstelling 38604

Omschrijving doelstelling

Toezicht op het naleven van de wet- en regelgeving (WHVBZ en Besluit hygiëne en veiligheid bad- en zweminrichtingen) door eigenaren van zwem- en badinrichtingen.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicator:

- percentage wateranalyses dat buiten de normen valt;
- aantal sluitingen van zwemgelegenheden;
- aantal incidenten.

Doelstelling 38605

Omschrijving doelstelling

De betrokkenheid van de gebruiker bij de ontwikkeling en uitvoering van integraal zorg en dienstverleningsbeleid vergroten.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Aantal formele overlegstructuren en cliëntenraden waaraan door het RPCP, dan wel de door het RPCP ondersteunde organisaties wordt deelgenomen.

>

Uitvoering Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: de heer H.B.Venema (toestel 5896)

Beleidsvoornemens 2004

De verzameling en verwerking van basisgegevens in het automatiseringssysteem voor de WHVBZ is nagenoeg voltooid. Hierdoor kan naast het bestaande toezicht, de handhaving van de voorschriften van de WHVBZ meer aandacht krijgen. Het aantal handhavingsbezoeken aan zwemgelegenheden en zwemplassen zullen wij sterk uitbreiden.

Patiënten- en consumentenbeleid

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: de heer E. Schut (toestel 5330)

Beleidsvoornemens 2004

De ondersteuning van de zogenoemde derde partij heeft een belangrijke plaats in ons beleid. De kaders voor dit beleid zijn vastgelegd in de provinciale Nota patiënten en consumentenbeleid. De door ons gesubsidieerde organisaties Regionale Patiënten en Consumenten Platform (RPCP) en de Federatie van Ouderverenigingen (FvO) zijn hierbij belangrijke partners. Met hen trachten wij ook in 2004 de betrokkenheid van de gebruiker bij de ontwikkeling en uitvoering van integrale zorg en dienstverleningsbeleid te vergroten. Daarbij willen wij toewerken naar toetsbare productieafspraken.

- Het aantal door RPCP en/of FvO georganiseerde voorlichtings- en scholingsbijeenkomsten.
- Aantal bij het Informatie- en Klachtenbureau Gezondheidszorg gemelde en klachten en uitgebrachte adviezen.
- Mate van tevredenheid van de door het RPCP ondersteunde organisaties over de kwaliteit van de ondersteuning.

Doelstelling 38701

Omschrijving doelstelling

- Goede leef- en woonomstandigheden voor ouderen en een goed zorg- en dienstverleningsaanbod voor ouderen.
- Actieve participatie van ouderen in de maatschappij en het aanbod van voorzieningen op het terrein van zorg en maatschappelijke dienstverlening (waaronder wonen, educatie en vervoer) afstemmen op de vraag van ouderen en toegankelijk maken voor ouderen.

Indicatoren voor doelrealisatie

- Voldoende aanbod van voorzieningen en diensten voor ouderen.
- Aantal tijdig afgewikkelde adviezen.
- Aantal formele overlegstructuren en cliëntenraden waarin ouderen vertegenwoordigd zijn.
- Aantal aanvragen en toekenningen op grond van de Subsidieregeling integraal ouderenbeleid.

Ouderenbeleid

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: de heer E. Schut (toestel 5330)

Beleidsvoornemens 2004

Een van onze speerpunten is het verbeteren van de leef- en woonomstandigheden en het zorgaanbod voor ouderen. De doelstellingen in de Regiovisie verpleging en verzorging 2001-2005 en de actiepunten zoals opgenomen in het convenant zijn uitgangspunt voor ons beleid. Tevens is dit het richtinggevend kader voor de door ons uit te brengen adviezen inzake zorgvernieuwingsprojecten. Voor het stimuleren van zorgvernieuwend projecten willen wij de gelden inzetten van het Fonds integraal ouderenbeleid.

Belangrijke thema's zijn het vergroten van de zelfstandigheid en maatschappelijke deelname van ouderen en de afstemming van voorzieningen en diensten. Wij ondersteunen de ouderenbonden om hierin een actieve bijdrage te kunnen leveren.

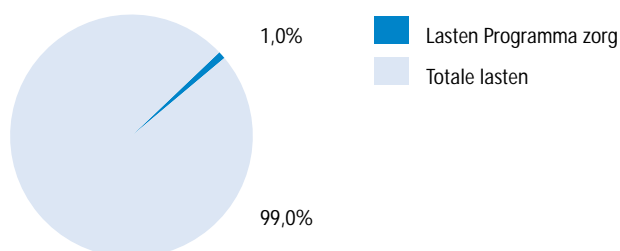
Met de Subsidieregeling integraal ouderenbeleid ondersteunen wij vernieuwende activiteiten die in het verlengde liggen van de door ons beoogde beleidsontwikkelingen.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
38603 Gezondheidszorg				
Programmakosten	249.870	249.970	250.170	250.370
Apparaatskosten	280.356	285.191	291.097	296.250
Totaal lasten	530.226	535.161	541.267	546.620
Totaal baten	1.800	1.800	1.800	1.800
Saldo	528.426	533.361	539.467	544.820
38604 Uitvoering WHVBZ				
Programmakosten	4.300	4.400	4.500	4.600
Apparaatskosten	9.764	9.932	10.138	10.318
Totaal lasten	14.064	14.332	14.638	14.918
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	14.064	14.332	14.638	14.918
38605 Patiënten-/consumentenbeleid				
Programmakosten	654.408	672.730	691.568	710.930
Apparaatskosten	37.862	38.515	39.313	40.009
Totaal lasten	692.270	711.245	730.881	750.939
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	692.270	711.245	730.881	750.939
38701 Ouderenzorg				
Programmakosten	155.048	110.050	113.430	110.860
Apparaatskosten	140.593	143.018	145.979	148.564
Totaal lasten	295.641	253.068	259.409	259.424
Totaal baten	45.378	-	-	-
Saldo	250.263	253.068	259.409	259.424
Totaal programma				
Lasten	1.532.201	1.513.806	1.546.195	1.571.901
Baten	47.178	1.800	1.800	1.800
Saldo	1.485.023	1.512.006	1.544.395	1.570.101

Lasten Programma zorg in relatie tot totale lasten

Programma 8.4. Jeugdzorg

Missie

Het Drents jeugdzorgbeleid heeft als missie het scheppen van voorwaarden die een optimale ontwikkeling en bescherming van Drentse jeugdigen mogelijk maken. Centrale thema's daarbij zijn het voorkomen van maatschappelijke uitval en het afstemmen van provinciaal jeugdzorgbeleid op lokaal jeugdbeleid.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 38801

Jeugdzorg

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: de heer C. Opmeer (toestel 5751)

Omschrijving doelstelling

- Ondersteuning van en hulp aan jeugdigen en hun opvoeders bij (dreigende) opgroei- of opvoedingsproblemen.
- Voldoende voorzieningen op het gebied van opgroei- en opvoedingsproblemen.

Beleidsvoornemens 2004

Wij zijn verantwoordelijk voor de planning en financiering van de regionale jeugdhulpverlening. Afhankelijk van de voortgang van de besluitvorming wordt naar verwachting met ingang van 2004 de nieuwe Wet op de Jeugdzorg van kracht. Op grond van deze wet worden de provincies verantwoordelijk voor het brede jeugdzorgbeleid, hierdoor is er sprake van een taakverzwaring.

De basis van ons beleid is het Beleidskader jeugdzorg 2003-2006. In het Actieprogramma 2004 staat aangegeven hoe de beschikbare middelen dit jaar worden ingezet. Daarbij beogen wij met het provinciale krediet Jeugdhulpverlening vernieuwende projecten op het terrein van de jeugdzorg te bevorderen.

Indicatoren voor doelrealisatie

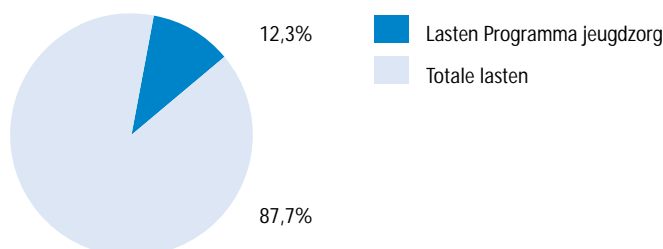
- Gemiddelde wachttijd voor jeugdzorg.
- Doorlooptijd van hulpverlenings-traject.
- Aantal cliënten per hulpvariant.
- Aantal meldingen kindermishandeling.
- Aantal klachten provinciale klachtencommissie.
- Mate van tevredenheid over de afwikkeling van meldingen en klachten.
- Aantal aanvragen en toekenningen op grond van de Subsidieregeling activiteiten jeugdhulpverlening.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
38801 Jeugdzorg				
Programmakosten	18.189.893	18.189.983	18.190.083	18.190.183
Apparaatskosten	382.552	389.150	397.208	404.240
Totaal lasten	18.572.445	18.579.133	18.587.291	18.594.423
Totaal baten	17.984.983	17.984.983	17.984.983	17.984.983
Saldo	587.462	594.150	602.308	609.440

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	18.572.445	18.579.133	18.587.291	18.594.423
Baten	17.984.983	17.984.983	17.984.983	17.984.983
Saldo	587.462	594.150	602.308	609.440

Lasten Programma jeugdzorg in relatie tot totale lasten

Programma 9.0. Ruimtelijke ordening

Missie

Het Drents beleid ten aanzien van de ruimtelijke ordening heeft als missie het binnen het kader van het POP realiseren van de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen zoals:

- de bundeling van wonen, werken en infrastructuur;
- zuinig ruimtegebruik en duurzame inrichting van de leefomgeving;
- bescherming, behoud en ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit.

Het monitoren van dit beleid door middel van periodieke rapportages en het bijhouden van een informatiebestand dragen bij aan het zichtbaar maken van resultaten, het anticiperen op ontwikkelingen en het vormen van een goede basis voor beleidsontwikkeling.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 39001

Omschrijving doelstelling

Binnen het kader van het POP realiseren van de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen door onder andere afstemmen van de ruimtelijke ordening van het Rijk, de buurprovincies en Duitsland en door uitvoering van projecten.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

De in het POP vastgestelde normen en aantallen, waarover gerapporteerd wordt in periodieke rapportages (zie 39002, Beleidsmonitoring) en bij de periodieke evaluatie van het POP.

Meer speciaal:

- ontwikkeling van het aantal woningen en inwoners per gemeente en per kern en waargenomen veranderingen in kwalitatieve aspecten van de woningvoorraad;
- groei stedelijk gebied/bebouwd gebied per gemeente en per kern;
- ontwikkeling en oppervlakte bedrijventerreinen per gemeente en per kern.

Doelstelling 39002

Omschrijving doelstelling

Het volgen en beschrijven van de situatie op het gebied van de ruimtelijke ordening en de volkshuisvesting door het verzamelen en analyseren van gegevens.

>

Algemeen ruimtelijke ordening

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersonen: de heer B. Hanskamp (toestel 5467), de heer H. van Laar (toestel 5223), de heer W.D.J. Werkman (toestel 5375)

Beleidsvoornemens 2004

Op het terrein van de ruimtelijke ontwikkeling en inrichting hebben zich de afgelopen jaren diverse beleidsontwikkelingen voorgedaan. Op provinciaal en regionaal niveau gaat het dan om de actualisatie van de Regiovisie voor het nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen, de opstelling van de Koers voor het stedelijk netwerk Zuid-Drenthe, de Agenda voor de Veenkoloniën, de Stroomgebiedsvisies Groningen – Noordoost-Drenthe en Vecht – Zwarte Water (Zuid-Drenthe) en de herziening van het POP Drenthe. Wij blijven ons inzetten om het omgevingsbeleid voor Drenthe, zoals verwoord in Kompas voor het Noorden, de regiovisies en het POP, vertaald te krijgen in de rijksnota's en om afspraken te maken over de benodigde middelen voor de uitvoering ervan.

Wij nemen aan dat belangrijke rijksnota's voor verkeer en vervoer, de ruimtelijke ordening, de groene ruimte en militaire terreinen in 2003 of uiterlijk 2004 tot een afronding komen. Voor de actualisering van regiovisies en de uitwerkingen voor de stedelijke netwerken, alsmede de herziening van het POP, heeft het nieuwe rijksbeleid verschillende actualiseringspunten aangedragen, waarover met het Rijk grotendeels overeenstemming is bereikt. Doordat op rijksniveau het afrondingsproces rond diverse rijksnota's is vertraagd, lopen deze beleidsprocessen daarop vooruit. Wij volgen of het Rijk zich aan de gemaakte afspraken over de beleidskaders en uitvoering houdt.

Nadere afspraken worden naar verwachting gemaakt in de vorm van een regiocontract met Noord-Nederland, aanvullend op de afspraken die met het Langman-akkoord (1998) zijn gemaakt. Samen met de provincies Groningen en Fryslân bejiveren wij ons een zo goed mogelijk resultaat voor Noord-Nederland.

Beleidsmonitoring

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: de heer J. Boelens (toestel 5459)

Beleidsvoornemens 2004

Beleidsmonitoring ruimtelijke ordening gebeurt ter ondersteuning van de beleidsterreinen. De monitoring zorgt voor eenduidige kennis over de situatie met betrekking tot ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Bevindingen worden gebruikt bij beleid en beheer ter signalering van ontwikkelingen en het zichtbaar maken van dat beleid.

Doelen daarvan zijn onder andere:

- het zichtbaar maken van resultaten van beleid ter uitvoering van het POP;
- anticiperen op ontwikkelingen;
- goede basis voor beleidsontwikkeling.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

De in het POP vastgelegde normen en aantallen, waarover gerapporteerd wordt in periodieke rapportages en bij de periodieke evaluatie van het POP.

Meer speciaal:

- ontwikkeling van het aantal woningen en inwoners per gemeente en per kern en waargenomen verandering in kwalitatieve aspecten van de woningvoorraad;
- groei stedelijk gebied/bebouwd gebied per gemeente en per kern;
- ontwikkeling en oppervlakte bedrijventerreinen per gemeente en per kern.

In het kader van Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) is in IPO-verband een monitor gemaakt. Deze heeft tot doel voldoende informatie te geven voor de verantwoording in 2005.

Het systeem voor het monitoren van wonen is in 2001 vernieuwd en blijft jaarlijks de laatste informatie geven over de woningvoorraad en de ontwikkelingen.

Doelstelling 39101

Omschrijving doelstelling

Het in onderlinge samenhang bepalen, beschrijven en uitvoeren van het beleid voor de fysieke leefomgeving.

Nevendoelen daarbij zijn:

- bevorderen van samenwerking tussen partners en betere planning;
- vergroten herkenbaarheid van de provincie.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

De in het POP vastgelegde normen en aantallen, waarover gerapporteerd wordt in periodieke rapportages en bij de periodieke evaluatie van het POP.

>

Provinciaal omgevingsplan (POP)

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: de heer H. van Laar (toestel 5223)

Beleidsvoornemens 2004

In 2003 wordt breed discussie gevoerd over de opstelling van POP II. Een belangrijk uitgangspunt is de verantwoordelijkheid voor beleidskeuzes en uitvoering meer bij gemeenten, waterschappen en burgers te leggen. Ook beoogt POP II de samenwerking rond de realisatie van het beleid met de andere overheden en doelgroepen verder uit te bouwen. Naast de beleidsaanpassingen is tegelijkertijd de procedure gestart om ook de provinciale regelgeving te herzien op basis van de Evaluatie PMV en de nieuwe beleidskeuzes.

Op basis van die discussie wordt eind 2003 het nieuwe ontwerp voor POP II en provinciale regelgeving ter inzage gelegd. De eerste maanden van 2004 staan dan in het teken van de wettelijke inspraak, de verwerking van die inspraakreacties en de afronding van het herzieningsproces. De planning is dat wij u het nieuwe POP II aanbieden voor vaststelling in mei 2004.

Voor het stimuleren van de woonkwaliteit hebben wij onder andere het project Landschappelijk bouwen gestart. Dit moet in samenwerking met de gemeenten, het Drents Plateau en de BOKD leiden tot een aantal concrete plannen waarin het aspect kwaliteit op een hoog niveau is ingevuld.

Meer speciaal:

- ontwikkeling van het aantal woningen en inwoners per gemeente en per kern en waargenomen verandering in kwalitatieve aspecten van de woningvoorraad;
- groei stedelijk gebied/bebouwd gebied per gemeente en per kern;
- ontwikkeling en oppervlakte bedrijventerreinen per gemeente en per kern.

Doelstelling 39102

Omschrijving doelstelling

Indicatoren voor doelrealisatie

- Het in samenwerking met gemeenten, betrokken maatschappelijke partijen en Rijk bepalen van een samenhangende provinciegrensoverschrijdende ontwikkeling van de stedelijke regio's Groningen-Assen met inbegrip van de uitwerking van de stedelijke netwerken volgens de Vijfde nota op de ruimtelijke ordening.
- Via samenwerking tussen partners bevorderen van betere planning.
- Zorgen voor herkenbaarheid van de regio in nationaal en internationaal kader.
- Het tot stand brengen van overeenkomsten met het Rijk en andere relevante partijen voor uitvoering van maatregelen en projecten op het gebied van natuur, water, landschap, leefbaarheid en verkeer en vervoer (Kolibri-ov netwerk, maatregelenpakket BAG).

Effectindicatoren

- Relatieve toename van woningbouw en bedrijventerreinen in de kernen Groningen, Assen, Hoogezand-Sappemeer, Leek en Roden.

>

Regiovisie Groningen-Assen

Portefeuillehouder: de heer S.B. Swierstra

Contactpersoon: de heer J. Buiten (toestel 5718)

Beleidsvoornemens 2004

De samenwerking tussen de provincies Drenthe en Groningen en de 12 gemeenten in de regio Groningen-Assen wordt voortgezet en uitgebouwd. In het kabinetsbesluit over de Vijfde Nota ruimtelijke ordening is de regio Groningen-Assen aangewezen als nationaal stedelijk netwerk en zijn de ontwikkelingsopgaven benoemd. Naar verwachting zal in najaar 2003 daar verder over gesproken worden.

De regiovisie actualiseren wij in 2002-2003 met onder andere de verwerking van de opgaven uit de nieuwe rijksnota's. De geactualiseerde regiovisie en de gemaakte investeringsprogramma's voor enkele thema's zullen meegenomen worden in het in 2003 op te stellen regiocontract.

De projecten uit het meerjarenprogramma zullen door de regio, dan wel door de diverse aangewezen partners worden uitgevoerd.

In het kader van het kabinetsbesluit tot uitwerking van de planvorming voor de snelste varianten van de Zuiderzeelijn wordt een Trace-MER studie verricht. Daarnaast wordt een Masterplan voor de as Amsterdam-Groningen/Assen opgesteld om de mogelijkheden te benutten die de Zuiderzeelijn biedt om gewenste ruimtelijke ontwikkelingen te initiëren en de ruimtelijke kwaliteit te versterken.

De drie noordelijke provincies en Flevoland ontwikkelen dit plan samen met de betrokken gemeenten.

- Vergrote vervoersintensiteit met openbaar vervoer.
- Groei van werkgelegenheid.
- Aandacht voor duurzaamheidsaspecten in structuur- en bestemmingsplannen van gemeenten.
- Waarneembaar onderscheid van identiteit van steden en uitbreidingslocaties.

Doelstelling 39103

Omschrijving doelstelling

Binnen het kader van het POP realiseren van de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van gemeentelijke plannen en plannen voor bijzondere objecten (militaire zaken en technische infrastructuur).

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

De in het POP vastgelegde normen en aantallen, waarover wordt gerapporteerd in periodieke rapportages en bij de periodieke evaluatie van het POP. Meer speciaal: het aantal MW opgesteld windvermogen en vermindering ha militair oefenterrein.

Uitvoering ruimtelijke ordening

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: mevrouw F.E. Jorritsma (toestel 5493)

Beleidsvoornemens 2004

De meeste Drentse gemeenten hebben een verouderd bestemmingsplanbestand, hetgeen inhoudt dat een groot deel van de bestemmingsplannen ouder zijn dan 10 jaar. Om aan deze situatie een einde te maken, is een deel van de gemeenten in 2003 gestart met een actualiseringsproject. In veel gevallen zullen verschillende plannen worden samengevoegd, waardoor bijvoorbeeld een plan zal worden opgesteld per kern, in plaats van de kleinere deelplannen die nu vaak gelden. Bij de beoordeling van de gemeentelijke bestemmingsplannen zal rekening gehouden moeten worden met nieuw rijksbeleid.

Met betrekking tot militaire zaken zal in 2004 extra aandacht worden geschonken aan het tijdig en definitief afstoten door het Ministerie van Defensie van de oefenterreinen Het Balloërveld en Anloo. Het op tijd realiseren van het oefenterrein De Haar houdt hiermee verband. Over de laagvlieggebieden voor militaire helikopters zal in het kader van de afspraken over het Structuurschema Militaire Terreinen uit 2002, verder overleg plaats vinden met het Ministerie van Defensie om de hinder van het laagvliegen binnen aanvaardbare grenzen te houden. De gemeenteraad van Coevorden heeft een plan van aanpak voor de realisatie van het windturbinepark, waarin onder andere een planologisch traject beschreven is, vastgesteld. Het Ministerie van Defensie, als grootste grondeigenaar van het gebied, heeft het principebesluit genomen om de ontwikkeling van het park geheel in eigen hand te nemen. Op deze wijze kan het Ministerie van Defensie voldoen aan haar eigen doelstellingen met betrekking tot duurzame energie. Het principebesluit moet nog bekrachtigd worden door de staatssecretaris van Defensie. Vervolgens kan het plan van aanpak verder uitgewerkt worden. De Stichting ASTRON werkt samen met het bedrijfsleven en met ondersteuning van het SNN aan de bouw van een nieuwe radio-telescoop: LOFAR. De planning is dat deze telescoop in 2005-2006 operationeel is. De uitkomsten van de besluitvorming over de locatiekeuze, die in 2003 plaatsvond, brengen wij in het herzieningsproces van het POP.

Doelstelling 39104**Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel**

Portefeuillehouder: de heer J.H. Schaap

Contactpersoon: de heer D. Kuiper (toestel 5612)

Omschrijving doelstelling

- Versterking van de concurrentiepositie van Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel.
- Plaatsing van de regio op de Nederlandse en de Europese agenda.
- Levering van een gezamenlijke inbreng op het gebied van de ruimtelijke ordening.
- Gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering van projecten, waaronder de programmatische uitwerking van het regionaal Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe (inclusief Hardenberg en Steenwijk).

Indicatoren voor doelrealisatie**Beleidsvoornemens 2004**

Op 13 juni 2003 heeft de provincie Drenthe het trekkerschap van de Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel (weer) voor twee jaar van Overijssel overgenomen. Ook in 2004 staat de uitvoering van de prioritaire-strategische projecten centraal. De provincie Drenthe is actief betrokken bij alle tien projecten die in het kader van de regiovisie worden uitgewerkt en/of uitgevoerd.

In de tweede helft van 2003 vindt een evaluatie van de regiovisie plaats. Op basis van deze evaluatie besluiten de deelnemende partijen of en zo ja, op welke wijze de regiovisie na 15 juni 2004 zal worden voortgezet. Activiteiten ten behoeve van het (regionaal) stedelijk netwerk Zuid-Drenthe (inclusief Hardenberg en Steenwijk) vinden plaats onder de paraplu van de regiovisie. In 2002 hebben de betrokken zes gemeenten en beide provincies een intentieverklaring ondertekend en een samenwerkingsprotocol en een "beleidskompas" voor het netwerk opgesteld, op basis van het rapport Koers voor stedelijk netwerk Zuid-Drenthe.

In 2003 worden de actiepunten in dit kompas op basis van het protocol nader uitgewerkt en uitgevoerd.

Prioriteiten 2004 en latere jaren*Beleidsondersteuning en -monitoring ruimtelijke ordening en volkshuisvesting*

Voor het actueel houden van basisgegevens is het nodig om periodiek bestanden en programma's aan te schaffen. Ad hoc wordt bekeken of er middelen beschikbaar zijn. Wij stellen voor om dergelijke uitgaven een structureel budget beschikbaar te stellen van € 15.000,—.

Actualisering Regiovisie Groningen-Assen

Ten behoeve van investeringen in het kader van de actualisering van de Regiovisie Groningen-Assen wordt met ingang van 2006 rekening gehouden met een kapitaallast van € 3,3 miljoen. Het gaat om kapitaallasten van investeringen, die vooral de infrastructuur betreffen, in de regio tot en met 2010. De investeringen zullen pas worden gepleegd als de betrokken raden en staten de desbetreffende besluiten van de stuurgroep hebben bekrachtigd.

Digitale toetsing ruimtelijke plannen

Om de toetsing van ruimtelijke plannen nog verder te verbeteren en om de consistentie van de toetsing te verbeteren is het noodzakelijk dat die toetsing plaatsvindt met behulp van moderne technieken. Dat betekent dat er software moet worden aangeschaft en tevens dat provinciale plannen uitwisselbaar moeten worden gemaakt. Daarmee is een eenmalig bedrag van € 36.200,— gemoeid.

Prioriteiten ruimtelijke ordening	2004	2005	2006	2007
Beleidsondersteuning en -monitoring ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	15.000	15.000	15.000	15.000
Actualisering Regiovisie Groningen-Assen			3.300.000	3.300.000
Digitale toetsing ruimtelijke plannen	36.200			
Totaal	51.200	15.000	3.315.000	3.315.000

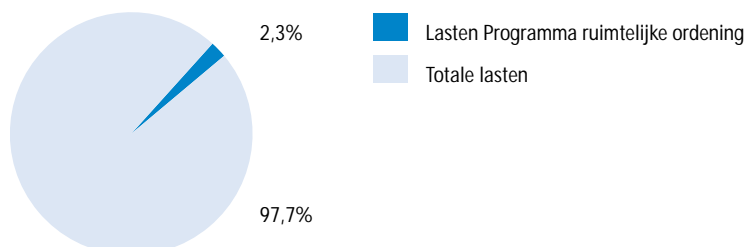

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
39001 Algemene ruimtelijke ordening				
Programmakosten	4.783	4.793	4.803	4.913
Apparaatskosten	206.529	210.091	214.442	218.238
Totaal lasten	211.312	214.884	219.245	223.151
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	211.312	214.884	219.245	223.151
39002 Beleidsmonitoring				
Programmakosten	15.000	15.000	15.000	15.000
Apparaatskosten	63.945	65.048	66.395	67.570
Totaal lasten	78.945	80.048	81.395	82.570
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	78.945	80.048	81.395	82.570
39101 Provinciaal omgevingsplan (POP)				
Programmakosten	12.900	13.100	13.400	13.700
Apparaatskosten	842.950	857.488	875.245	890.739
Totaal lasten	855.850	870.588	888.645	904.439
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	855.850	870.588	888.645	904.439
39102 Regiovisie Groningen-Assen				
Programmakosten	454.000	454.000	3.754.000	3.754.000
Apparaatskosten	317.182	322.652	329.334	335.164
Totaal lasten	771.182	776.652	4.083.334	4.089.164
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	771.182	776.652	4.083.334	4.089.164
39103 Uitvoering ruimtelijke ordening				
Programmakosten	36.200	-	-	-
Apparaatskosten	1.357.194	1.380.602	1.409.191	1.434.137
Totaal lasten	1.393.394	1.380.602	1.409.191	1.434.137
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	1.393.394	1.380.602	1.409.191	1.434.137
39104 Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel				
Programmakosten	45.000	-	-	-
Apparaatskosten	65.274	66.400	67.775	68.975
Totaal lasten	110.274	66.400	67.775	68.975
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	110.274	66.400	67.775	68.975

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	3.420.957	3.389.174	6.749.585	6.802.436
Baten	-	-	-	-
Saldo	3.420.957	3.389.174	6.749.585	6.802.436

Lasten Programma ruimtelijke ordening in relatie tot totale lasten

Programma 9.1. Volkshuisvesting/stedelijke vernieuwing

Missie

Het Drents beleid ten aanzien van de volkshuisvesting/stedelijke vernieuwing heeft als missie duurzame stedenbouw en duurzame bedrijfsterreinen, die duurzaam veilig zijn en waar milieuhinder beperkt wordt. Daarbij wordt ingezet op herstructurering en worden meer mogelijkheden gecreëerd voor wonen en zorg. Ook wordt ingezet op bundeling van wonen, werken en voorzieningen.

Asielzoekers en statushouders worden gehuisvest.

Dit wordt bereikt door:

- het stimuleren van stedelijke vernieuwing, met name in de gemeenten die niet rechtstreeks geld van het Rijk krijgen (vier programmagemeenten en zeven projectgemeenten);
- het uitvoeren van projecten ter bevordering van ruimtelijke kwaliteit;
- stimuleren van en toezien op het proces van de huisvesting van asielzoekers en statushouders door gemeenten.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 39201

Stedelijke vernieuwing

Portefeuillehouder: mevrouw A. Haarsma

Contactpersoon: mevrouw L. de Wit-Ybema (toestel 5465)

Omschrijving doelstelling

- Stimuleren van stedelijke vernieuwing, met name in de gemeenten die niet rechtstreeks geld van het Rijk krijgen (vier programma-gemeenten en zeven projectgemeenten).

Beleidsvoornemens 2004

De gemeenten in Drenthe zijn actief hun programma's en projecten voor stedelijke vernieuwing aan het uitvoeren. Als budgethouders voor de gemeenten (met uitzondering van Emmen) zorgen wij voor toekenning en verdeling van de subsidie voor stedelijke vernieuwing.

- Uitvoeren van projecten ter bevordering van de ruimtelijke kwaliteit.
- Stimuleren van en toezien op het proces van huisvesting van asielzoekers en statushouders door gemeenten.

Indicatoren voor doelrealisatie

Effectindicatoren

De in het POP en in de Beleidsnota stedelijke vernieuwing vastgestelde normen en aantallen, waarover gerapporteerd wordt in de periodieke rapportages en bij de periodieke evaluatie van POP.

Meer speciaal:

- ontwikkeling van het aantal woningen en inwoners per gemeente per kern;
- waargenomen verandering in de kwalitatieve aspecten van de woningvoorraad en bebouwde omgeving;
- aantal permanente opvangplaatsen asielzoekers;
- aantal gehuisveste statushouders.

Daarnaast bieden wij ondersteuning bij de voortgangsrapportage (monitoring) van de aanpak en de resultaten (verantwoording). In de jaren 2003 en 2004 willen wij in IPO-verband en met onze gemeenten veel aandacht besteden aan een proefverantwoording ISV. Daarnaast zijn wij bezig ISV 2 voor te bereiden, dat wil zeggen de verdeelsleutel, het aanwijzen van programmameenten en het voorbereiden van Meerjarenprogramma's ISV 2. en bovenlokale afstemming. Het aspect Duurzaamheid en kwaliteit willen wij met de gemeenten verder invullen en concretiseren.

De provincie en gemeenten actualiseren hun woonbeleid in nota's en/of woonplannen, als uitwerking van de uitgangspunten zoals aangegeven in het POP.

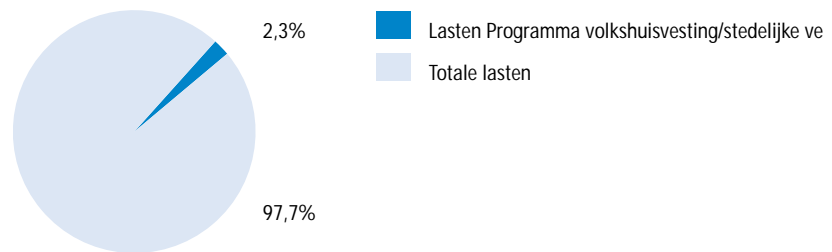
Stads- en dorpsvernieuwing zijn intussen opgenomen in het regiem van de Wet stedelijke vernieuwing. Sinds 1 januari 2001 vinden door het Rijk te verrichten betalingen uitsluitend plaats via de systematiek van de stedelijke vernieuwing. De afwikkeling van verplichtingen die zijn aangegaan op basis van de "oude" regelingen zal bij afzonderlijke wet worden geregeld, namelijk de Invoeringswet stedelijke vernieuwing. Het is de bedoeling dat de oude verplichtingen per 31 december 2004 zijn afgewikkeld.

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
39201 Stedelijke vernieuwing				
Programmakosten	3.184.551	2.277.101	2.277.311	2.277.531
Apparaatskosten	291.842	296.875	303.023	308.387
Totaal lasten	3.476.393	2.573.976	2.580.334	2.585.918
Totaal baten	2268901	2268901	2268901	2268901
Saldo	1.207.492	305.075	311.433	317.017

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	3.476.393	2.573.976	2.580.334	2.585.918
Baten	2.268.901	2.268.901	2.268.901	2.268.901
Saldo	1.207.492	305.075	311.433	317.017

Lasten Programma volkshuisvesting/stedelijke vernieuwing in relatie tot totale lasten

Programma 0.0. Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Missie

De missie van de provincie Drenthe voor de financiering en algemene dekkingsmiddelen is het waarborgen van de financiële handelingsvrijheid van het provinciebestuur.

Programmadoelstellingen

Doelstelling 30001 t/m 30601 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Contactpersoon: de heer J. Bosker (toestel 5660)

Omschrijving doelstelling

Realiseren van een gezond en stabiel financieel beleid van de provincie en zorg dragen voor een degelijke dekking van de provinciale uitgaven.

Beleidsvoornemens 2004

Verwezen wordt naar de Nota van aanbidding en naar de paragrafen weerstandsvermogen en financiering.

Indicator

De norm is: de provincie Drenthe valt onder repressief toezicht. Dit was de afgelopen jaren het geval.

Prioriteiten 2004 en latere jaren

Prioriteiten intern beleid

Verhoging budget accountantskosten

In de vergadering van provinciale staten van 26 mei 2003 is een nieuwe accountant benoemd. Het betreft zowel de jaarrekening als de overige jaarlijkse verklaringen. Voor de incidentele verklaringen en overige kosten is een verhoging van het budget met € 52.000,— noodzakelijk.

ICT-beheer

Met het toenemen van het aantal toepassingen en componenten in de infrastructuur stijgt ook de druk op de onderhoudslasten. Enige jaren kon dit worden opgevangen door het minimaliseren van contracten en andere kostenbesparingen, maar die ruimte is nu niet meer aanwezig.

Een aantal Internettoepassingen moet 7 dagen per week de gehele dag in de lucht zijn. Voor het continu monitoren daarvan is het noodzakelijk een contract af te sluiten met een extern bedrijf dat zo'n dienst aanbiedt.

Wij stellen u voor om het budget voor ICT-beheer structureel te verhogen met € 76.000,—.

Sanering semi-statische archieven

Op basis van de Archiefwet is de provincie verplicht een goed geordend en toegankelijk archief te construeren, onderhouden en binnen een wettelijke termijn van 20 jaar over te dragen aan het Rijksarchief in de provincie. Wij zijn in 2002 reeds begonnen met het opschonen van het archief, maar om aan de wettelijke verplichting te kunnen voldoen zijn in 2004 en volgende jaren nog de nodige werkzaamheden noodzakelijk. De kosten hiervan zijn nog niet begroot; het gaat om een krediet van in totaal € 255.000,— eenmalig in 2004.

Dienstkleding

Provinciale medewerkers die een representatieve functie vervullen en als zodanig gezichtsbepalend zijn voor de provincie zullen in dienstkleding gestoken worden. Dit gebeurt om een herkenbare, professionele en representatieve uitstraling te bewerkstelligen. De jaarlijkse kosten bedragen in totaal € 25.500,—. Ten opzichte van het huidige budget betekent dat een noodzakelijke verhoging met een bedrag van € 12.113,—.

Bedrijfsinterne milieuzorg

In 2001 is het programma Met preventie naar duurzaam ondernemen vastgesteld. Dit is een gezamenlijk programma van IPO, VNG, de Unie van Waterschappen, VROM en EZ. In dit programma is onder meer de afspraak gemaakt per 2005 een BIM-systeem te hebben op het niveau van ISO-14001-certificering. Dit houdt in dat milieuzorg in de provinciale organisatie zodanig wordt geïmplementeerd dat een zichzelf verbeterend systeem ontstaat.

Drenthe is namens het IPO medeondertekenaar van het programma Met preventie naar duurzaam ondernemen. Daarnaast levert een milieuzorgsysteem een wezenlijke bijdrage aan de verbetering van de milieukwaliteit; de provincie heeft hierin een voorbeeldfunctie.

In dit kader wordt voor het jaar 2004 een bedrag begroot van € 30.000,— en voor 2005 een bedrag van € 10.000,—.

Prioriteiten Interne organisatie	2004	2005	2006	2007
Verhoging budget accountantskosten	52.000	53.000	54.000	55.000
ICT-beheer	76.000	77.500	79.100	80.700
Sanering semi-statische archieven	255.000			
Dienstkleding	12.113	12.113	12.113	12.113
Bedrijfsinterne milieuzorg	30.000	10.000		
Totaal	425.113	152.613	145.213	417.813

Financieel totaaloverzicht programma

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
30001 Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	-	-	-	-
Totaal lasten	-	-	-	-
Totaal baten	425.664	216.987	123.102	94.429
Saldo	425.664-	216.987-	123.102-	94.429-
30101 Geldleningen en algemene dekkingsmiddelen langer of gelijk aan 1 jaar en bespaarde rente				
Programmakosten	987.962	687.359	507.577	392.718
Apparaatskosten	-	-	-	-
Totaal lasten	987.962	687.359	507.577	392.718
Totaal baten	4.496.746	4.211.620	4.146.099	4.171.311
Saldo	3.508.784-	3.524.261-	3.638.522-	3.778.593-
30201 Algemene uitkering Provinciefonds				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	-	-	-	-
Totaal lasten	-	-	-	-
Totaal baten	57.482.000	58.479.000	59.568.000	61.763.000
Saldo	57.482.000-	58.479.000-	59.568.000-	61.763.000-
30301 Eigen middelen				
Programmakosten	-	-	-	-
Apparaatskosten	-	-	-	-
Totaal lasten	-	-	-	-
Totaal baten	29.548.000	30.802.000	32.109.000	33.141.000
Saldo	29.548.000-	30.802.000-	32.109.000-	33.141.000-
30401 Overige financiële middelen				
Programmakosten	156.165	146.165	169.165	169.165
Apparaatskosten	966.564	983.234	1.003.595	1.021.361
Totaal lasten	1.122.729	1.129.399	1.172.760	1.190.526
Totaal baten	143.670	143.670	143.670	143.670
Saldo	979.059	985.729	1.029.090	1.046.856
30501 Algemene baten en lasten/onvoorzien				
Programmakosten	4.758.683	7.633.097	4.044.456	5.189.695
Apparaatskosten	-	-	-	-
Totaal lasten	4.758.683	7.633.097	4.044.456	5.189.695
Totaal baten	-	-	-	-
Saldo	4.758.683	7.633.097	4.044.456	5.189.695

Per doelstelling	2004	2005	2006	2007
30601 Saldo kostenplaatsen				
Programmakosten	2.095.258	2.034.015	2.088.077	2.153.333
Apparaatskosten	-	-	-	-
Totaal lasten	2.095.258	2.034.015	2.088.077	2.153.333
Totaal baten	243.991	386.445	520.575	544.295
Saldo	1.851.267	1.647.570	1.567.502	1.609.038

Totaal programma	2004	2005	2006	2007
Lasten	8.964.632	11.483.870	7.812.870	8.926.272
Baten	92.340.071	94.239.722	96.610.446	99.857.705
Saldo	83.375.439-	82.755.852-	88.797.576-	90.931.433-

Geraamd resultaat voor en na bestemming

	2004	2005	2006	2007
Totaal lasten programma's	151.216.316	149.686.368	151.102.361	154.142.108
Totaal baten programma's	154.787.790	155.106.821	156.594.526	159.820.228
Saldo baten en lasten programma's	3.571.474-	5.420.453-	5.492.165-	5.678.120-

Saldo voor bestemming	3.571.474-	5.420.453-	5.492.165-	5.678.120-
-----------------------	------------	------------	------------	------------

Toevoegingen aan reserves en voorzieningen

Bijdrage aan reserve flexibel beleid	1.815.121	1.815.121	1.815.121	1.815.121
Bijdrage aan reserve infrastructuur	1.055.049	1.157.353	1.184.027	1.255.692
Bijdrage aan reserve investeringen verkeer en vervoer	2.224.969	1.963.817	1.963.817	2.043.929
Saldireserve	160.490	123.700	80.000	40.000
Reserve voor algemene doeleinden	270.725	276.139	285.362	291.070
Reserve flexibel beleid	76.154	77.677	79.231	80.816
Reserve infrastructuur	219.243	233.838	250.514	269.525
Reserve investeringen verkeer en vervoer	129.855	187.842	235.599	284.311
Reserve wegenbeheer	31.447	32.075	32.717	33.371
Reserve beheer vaarweg Meppel - de Punt	117.527	119.878	134.276	136.961
Reserve beheer overige vaarwegen	112.074	114.316	120.602	127.014
Reserve exploitatie provinciale zandwinplaatsen	3.893	3.971	4.051	4.132
Reserve grondwaterheffing	25.234	25.739	26.254	26.779
Reserve Nationaal Milieubeleidsplan	16.212	16.536	16.867	17.204
Reserve voorfinanciering bodemsanering	13.366	13.633	13.906	14.184
Reserve ontgrondingenheffing	1.474	1.504	1.534	1.564
Reserve plattelandsstructuur	15.437	10.746	5.960	1.080
Reserve uitvoering 2e fase relatienotagebieden	11.585	-	-	-
Reserve uitvoering SOL Drenthe	4.184	4.268	4.353	4.440
Reserve aankoop natuurterreinen	3.821	3.897	3.975	4.055
Reserve versterking economisch structuur	25.137	25.640	26.153	26.676
Reserve witte plekken	732	746	761	776
Reserve Drentse IPR-middelen (oud)	6.672	6.806	-	-
Reserve festivals	1.644	-	-	-
Reserve kosten flankerend beleid	16.660	8.000	4.160	-
Reserve grote projecten	-	6.335	6.462	6.591
Risicoreserve BTW-compensatiefonds	126.980	129.520	132.110	134.752
Totaal toevoegingen	6.485.685	6.359.097	6.427.812	6.620.043

	2004	2005	2006	2007
Onttrekkingen aan reserves				
Bijdrage van de saldireserve	9.075	9.075	-	-
Bijdrage van reserve flexibel beleid	114.240	114.240	114.240	114.240
Bijdrage van reserve grondwervingsheffing in apparaatskosten	249.579	249.579	249.579	249.579
Bijdrage van reserve monitoring voormalige stortplaatsen	400.000	-	-	-
Bijdrage van reserve ontgrondingsheffing in apparaatskosten	11.345	11.345	11.345	11.345
Bijdrage van reserve uitvoering 2e fase relatienota- gebieden	590.000	-	-	-
Bijdrage van reserve versterking economische structuur	116.769	120.852	125.086	129.464
Bijdrage van reserve festivals	83.880	-	-	-
Bijdrage van voorziening noordelijk archeologisch depot	59.663	61.453	63.297	65.195
Bijdrage van voorziening stads- en dorpsvernieuwing	907.560	-	-	-
Bijdrage van voorziening bodemsanering in apparaatskosten	372.100	372.100	372.100	372.100
Totaal onttrekkingen	2.914.211	938.644	935.647	941.923
Saldo na bestemming	0	0	0	0

I.2. Paragrafen

Paragraaf 2.1. Lokale heffingen

In deze paragraaf gaan wij in op de heffingen van de provincie Drenthe. Wij geven per heffing weer wat de hoofdlijnen zijn per heffing en wat ons beleid is. Wij gaan daarbij tevens in op het eventuele kwijtscheldingsbeleid. Ook geven wij aan wat de geraamde inkomsten zijn per heffing.

De lokale lastendruk behoort volgens het BBV tevens aan de orde te komen in deze paragraaf. Wij achten voor de lokale lastendruk alleen het opcententariaf van belang. In de passage over de opcenten op de motorrijtuigenbelasting gaan wij hierop nader in.

1. Grondwaterheffing

Op grond van het bepaalde in artikel 48 van de Grondwaterwet (GWW) hebben PS bij wijze van belasting een heffing ingesteld op het onttrekken van grondwater. De heffing kan worden ingezet voor in de GWW nader omschreven werkzaamheden, gericht op het beheer van het grondwater.

Kosten die onder de heffing kunnen worden gebracht zijn:

- a. maatregelen die direct verband houden met het voorkomen en tegengaan van de nadelige effecten van onttrekking en infiltraties, voorzover die niet voor rekening kunnen worden gebracht van de vergunninghouder;
- b. voor grondwaterbeheer noodzakelijke kosten;
- c. onderzoek en advies door commissie van deskundigen;
- d. bijhouden openbaar register;
- e. schade-uitkering als gevolg van wijziging vergunning en in situaties waar veroorzaker moeilijk aanwijsbaar is.

Inkomsten

De belasting wordt geheven naar de onttrokken hoeveelheid grondwater gemeten in kubieke meters. Indien op grond van de vergunningvoorschriften water wordt geïnfiltreerd wordt op aanvraag van belastingplichtige het aantal kubieke meters geïnfiltreerd water in mindering gebracht op de voor de belasting te hanteren onttrokken hoeveelheid grondwater.

Het tarief wordt vastgesteld door provinciale staten. Momenteel geldt een tarief van € 1,— per 100 m³ onttrokken hoeveelheid grondwater. Het bedrag wordt naar beneden afgerond op hele euro's.

De belasting wordt verschuldigd op het moment waarop het grondwater wordt onttrokken en moet op aangifte worden voldaan.

De geraamde inkomsten voor 2004 zijn € 700.000,—.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij invordering van de grondwaterbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Meer informatie

Op Internet op www.Drenthe.nl onder stateninformatiesysteem Drenthe, Algemeen, Reglementen en verordeningen hoofdstuk 2 Belastingen, retributies en heffingen.

2. Heffing ontgrondingen

Op grond van artikel 21 van de Ontgrondingenwet hebben PS bij wijze van belasting een heffing ingesteld op het ontgronden van stoffen.

Kosten die onder de heffing kunnen worden gebracht zijn:

- a. ten hoogste 50% van de ten laste van de provincie komende kosten van werkzaamheden in verband met onderzoek en planning met betrekking tot ontgrondingen;
- b. kosten van maatregelen, gericht op het bieden van compensatie in verband met de gevolgen van ingrijpende ontgrondingen ten behoeve van de grondstofvoorziening aan gebieden waar zodanige ontgrondingen plaatsvinden of plaatsgevonden hebben;
- c. kosten met betrekking tot schadevergoedingen ingevolge artikel 26 van de Ontgrondingenwet.

Inkomsten

De heffingsplicht rust op alle houders van vergunningen en machtigingen, behalve als het vergunningen en machtigingen betreft die gelden voor minder dan 10.000 m³ vaste stoffen.

De heffing heeft betrekking op de hoeveelheden bodemmateriaal gemeten in profiel van ontgraving (zogenaamde vaste kubieke meters). Het gaat daarbij om de bruto hoeveelheden, los van de vraag of het al dan niet verhandelbare specie betreft.

Het tarief bedraagt € 6,75 per 100 m³ hoeveelheid stoffen. € 1,80 per 100 m³ wordt gebruikt voor de kosten onder punt a., € 4,50 per 100 m³ wordt gebruikt voor de kosten onder punt b. en € 0,45 per 100 m³ wordt gebruikt voor de kosten onder punt c.

De belastingschuld ontstaat op het tijdstip dat de vergunning of machtiging is verleend en wordt door middel van aanslag opgelegd.

De geraamde inkomsten voor 2004 zijn € 108.907,—.

Teruggaaf

Indien een vergunning of machtiging wordt vernietigd of ingetrokken dan wel wordt gewijzigd vindt teruggaaf van de heffing plaats.

Geen teruggaaf vindt plaats over de hoeveelheid stoffen die reeds is gewonnen. Teruggaaf blijft ook achterwege indien het bedrag dat moet worden teruggegeven minder bedraagt dan het in artikel 21f van de Ontgrondingenwet genoemde bedrag € 227,—.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de ontgrondingheffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Meer informatie

Op internet op www.Drenthe.nl onder stateninformatiesysteem Drenthe, Algemeen, Reglementen en verordeningen hoofdstuk 2 Belastingen, retributies en heffingen.

3. Leges

Onder de naam leges worden rechten geheven ter zake van het genot van de door of vanwege het provinciaal bestuur verstrekte diensten. Belastingplichtige is de aanvrager van de dienst dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Drukwerk en dergelijke	Bedrag in €
Jaarabonnement op de stukken, bestemd om in de openbare vergaderingen van PS te worden behandeld	156,05
Een jaarabonnement op de stukken, bestemd om in de openbare vergaderingen van de commissies uit PS te worden behandeld	83,40
Een jaarabonnement op verslagen van vergaderingen van PS	19,75
Een jaarabonnement op verslagen van commissies uit PS, per commissie	12,95
Een jaarabonnement op het Provinciaal blad	23,70
Een afzonderlijk exemplaar van bovenvermelde stukken per bladzijde met een minimum van	0,14 2,25
Een exemplaar van de provinciale begroting, met bijbehorende stukken	15,85
Een exemplaar van de provinciale rekening, met bijbehorende stukken	15,85
Een jaarabonnement op de knipselkrant	105,95

Bijzondere diensten	Bedrag in €
Een beschikking op verzoekschriften aan PS, GS en de CvdK	11,30
Een ontheffing als bedoeld in artikel 148, eerste lid, van de Wegenverkeerswet	34,00
Een ontheffing als bedoeld in artikel 148, eerste lid, van de Wegenverkeerswet, voorzover deze alleen betrekking heeft op een oriënteringsrit en een ontheffing als bedoeld in artikel 7 van het Voertuigenreglement en artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens	34,00
Een toestemming als bedoeld in artikel 1.21 van het Binnenvaartpolitiereglement	34,00
Een legalisatie van een handtekening	2,25
Een beschikking, waarbij vergunning is verleend als bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet:	
a. voor ontgrondingen waarbij bodemspecie wordt verkregen verhoogd met een bedrag dat als volgt wordt berekend:	226,85
- de eerste 50.000 m ³ , per 100 m ³	9,05
- de volgende 50.000 m ³ , per 100 m ³	6,80
- de volgende 100.000 m ³ , per 100 m ³	4,50
- de volgende 300.000 m ³ , per 100 m ³	2,25
- de volgende 500.000 m ³ , per 100 m ³	1,35
- de resterende hoeveelheid per 1.000 m ³	6,80
zulks op basis van de in profiel berekende hoeveelheid te verkrijgen bodemspecie, naar boven afgerond op 100 m ³ respectievelijk 1.000 m ³ , met een minimum per hectare van de oppervlakte van het terrein waarvoor de vergunning is verleend	136,10
b. Voor andere ontgrondingen, per hectare van de oppervlakte van het terrein waarvoor de vergunning is verleend. Hieronder wordt mede begrepen ontgrondingen bestaande uit egalisatie van gronden gebezigd voor de uitoefening van land-, tuin- of bosbouw, waarbij maximaal 500 m ³ bodemspecie wordt verkregen en aangewend voor eigen gebruik door het bedrijf waartoe die gronden behoren	45,35
Een beschikking tot wijziging van een vergunning als bedoeld in artikel 3 Ontgrondingenwet:	
- indien de wijziging betrekking heeft op de vergroting van het te ontgronden terrein of van de hoeveelheid te verkrijgen bodemspecie	het onder a. omschreven tarief
- indien de wijziging betrekking heeft op verlenging van de tijdsduur waarbinnen van de vergunning gebruikgemaakt mag worden	226,85
- voor andere wijzigingen (onder andere tenaamstelling)	136,10
Een vergunning als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder a., van de Wet Ambulancevervoer	537,50

Bijzondere diensten	Bedrag in €
Een besluit van gedeputeerde staten voortvloeiende uit de vergunning als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder a Wet Ambulancevervoer	53,55
Een ontheffing ingevolge artikel 4.1 van de Verordening wegen en waterwegen Drenthe 1994	79,40
- indien de ontheffing wordt gevraagd voor de oprichting of wijziging van een verkooppunt voor motorbrandstoffen	907,55
- indien de geldigheidsduur van de ontheffing voor de landwegen maximaal 1 dag bedraagt, tenzij dit stremming van de scheepvaart of regeling en/of begeleiding van het scheepvaartverkeer door provinciaal personeel met zich meebrengt	22,65
Een vergunning als bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de GWW bij een hoeveelheid te onttrekken water, af te ronden naar boven op een veelvoud van 1.000 m ³ :	
- per 1.000 m ³	2,70
- met een minimum van	363,00
- een wijziging van de vergunning, waarbij de maximaal te onttrekken hoeveelheden niet worden gewijzigd	75% van het berekende bedrag aan leges
Voor de behandeling van een aanvraag om een vergunning voor het verrichten van interlokaal openbaar vervoer ingevolge de Wet personenvervoer	544,50
Voor de behandeling van een aanvraag om wijziging van een vergunning voor het verrichten van interlokaal openbaar vervoer ingevolge de Wet personenvervoer	226,85
Een vergunning als bedoeld in artikel 57 van de Wet personenvervoer	453,75
Een wijziging van een vergunning als bedoeld in artikel 57 van de Wet personenvervoer	453,75
Een vergunningbewijs als bedoeld in artikel 18 van het Besluit personenvervoer	20,40

Voorts wordt in rekening gebracht een bedrag ter hoogte van de door de provincie te maken kosten van publicatie. De aanvrager wordt bij de ontvangstbevestiging van de aanvraag geïnformeerd over de hoogte van de door hem ter zake te betalen kosten.

Inkomsten

De geraamde inkomsten voor 2004 zijn € 66.211,—.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van leges wordt geen kwijtschelding verleend.

Meer informatie

Op Internet op www.Drenthe.nl onder stateninformatiesysteem Drenthe, Algemeen, Reglementen en verordeningen, hoofdstuk 2 Belastingen, retributies en heffingen.

4. Nazorgheffing stortplaatsen

Op grond van de Wm hebben PS bij wijze van een belasting een heffing ingesteld op het drijven van stortplaatsen, met uitzondering stortplaatsen waar baggerspecie is gestort en die (mede) worden gedreven door de minister van VW.

Kosten die onder de heffing kunnen worden gebracht zijn:

- a. kosten in verband met de zorg voor de in de provincie gelegen stortplaatsen:
  - maatregelen strekkende tot het instandhouden, alsmede het herstellen, verbeteren of vervangen van voorzieningen ter bescherming van de bodem;
  - het regelmatig inspecteren van voorzieningen ter bescherming van de bodem;
  - het regelmatig onderzoeken van de bodem onder de stortplaatsen;

- b. de afdracht van gelden aan het fonds als bedoeld in artikel 15.48 van de Wm (claims van derden);
- c. de door de provincie Drenthe uitgevoerde inventarisatie van plaatsen waarin de provincie Drenthe afvalstoffen zijn gestort en waar dat storten vóór 1 september 1996 is beëindigd en het onderzoek naar en systematische controle van de aanwezigheid, de aard en de omvang van eventuele verontreiniging aldaar;
- d. de dekking van de aansprakelijkheid, als bedoeld in artikel 6:176 van het Burgerlijk Wetboek (een risicoaansprakelijkheid voor eventuele schade als gevolg van het verspreiden van verontreinigingen naar buiten de stortplaats).

De kosten voortvloeiende uit b. en d. zijn vooralsnog niet meegenomen in de berekening van de nazorgheffing.

Inkomsten

De nazorgheffing wordt geheven per stortplaats. De hoogte van de jaarlijkse heffing is afgeleid van het doelvermogen per stortplaats. Voor wat betreft de te hanteren tarieven is ervoor gekozen om te werken met een separaat door provinciale staten vast te stellen tarieventabel. In interprovinciaal verband is afgesproken hiervoor gedurende de jaren 1999 tot en met 2002 een opslag te heffen van € 90,75 per 100 ton gestort afval.

De geraamde inkomsten voor 2004 zijn € 1.269.000,—.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de heffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Meer informatie

Op Internet op www.Drenthe.nl onder stateninformatiesysteem Drenthe, Algemeen, Reglementen en verordeningen, hoofdstuk 2 Belastingen, retributies en heffingen.

5. Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. De opcenten zijn een opslag op een andere belasting namelijk de motorrijtuigenbelasting. Deze belasting wordt geïnd door de Rijksbelastingdienst.

Inkomsten

De opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting is qua opbrengst de belangrijkste provinciale heffing. De jaarlijkse verhoging van het tarief wordt gebaseerd op het vierjarige gemiddelde van het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie en gaat steeds in op 1 april van ieder jaar.

De PS stellen het opcententarief jaarlijks vast. Dit besluit moet uiterlijk 1 december van het jaar voorafgaand aan het nieuwe tijdvak zijn toegezonden aan de Belastingdienst.

De geraamde inkomsten voor 2004 zijn € 28.356.000,—. Een onderbouwing van deze raming is opgenomen in de Nota van aanbieding bij deze begroting.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor bezwaar, beroep en eventuele vrijstellingen of heffingen is de Rijksbelastingdienst verantwoordelijk.

Lokale lastendruk

In het onderstaande overzicht zijn de opcententarieven per provincie weergegeven per 1 april 2003.

Provincie	Opcententariaf
Groningen	65,8
Fryslân	58,6
Drenthe	66,9
Overijssel	70,3
Flevoland	59,8
Gelderland	64,3
Utrecht	65,2
Noord-Holland	42,7
Zuid-Holland	61,2
Zeeland	66,7
Noord-Brabant	66,3
Limburg	62,6

Uit dit overzicht kan worden afgeleid dat Drenthe het op een na hoogste opcententariaf heeft. Overigens zijn de onderlinge verschillen, op enkele uitzonderingen na aan de onderkant en bovenkant, beperkt.

Meer informatie

Op Internet: www.belastingdienst.nl en www.minfin.nl.

Paragraaf 2.1. Weerstandsvermogen

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op de risico's, de weerstandscapaciteit en het beleid hieromtrent.

Risico's

Onder risico's worden in het kader van deze paragraaf bedoeld: "alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie". Omdat van een aantal risico's de omvang nauwelijks is aan te geven of slechts ten dele met concrete cijfers kan worden onderbouwd is sprake van risico's die voldoen aan deze omschrijving. Verder is in deze paragraaf aandacht geschonken aan de inschatting of de genoemde risico's ook toenemen, afnemen of constant blijven. Ten slotte is ook gekeken of voor de risico's een beleid gevoerd wordt in de organisatie, om het risico zoveel mogelijk te beperken.

Afgedekte risico's

Veel risico's zijn door de provincie afgedekt door afgesloten verzekeringen. Alhoewel dit verder geen onderdeel vormt van deze paragraaf, is het voor het totaalbeeld wel van belang om hier even kort de belangrijkste verzekeringen te noemen: aansprakelijkheidsverzekering bedrijf/provincies, brandverzekering gebouwen, inboedelverzekering, kostbaarhedenverzekering, kunst en antiekverzekering, binnenvaartverzekering, landmateriaalverzekering, goederentransportverzekering, continu zakenreis-

verzekering, verzekering instrumenten en apparaten, verzekering beroepsaansprakelijkheid, elektronica-verzekering, autoverzekeringen en verzekering fraude en beroving. Alle verzekeringen zijn recentelijk geïventariseerd en accounthouders zijn vastgelegd.

De risico's van de provincie Drenthe

Bij de opstelling van deze paragraaf van de begroting 2004 hebben wij getracht de risico's met betrekking tot de financiële positie van de provincie Drenthe zo goed mogelijk in beeld te brengen. Als geen indicatie over de hoogte van het risico is te geven, is het risico vermeld in beschrijvende vorm.

Wij onderkennen voor de provincie Drenthe de navolgende risico's:

1. *Renteontwikkeling*

Risico's met betrekking tot renteontwikkeling hangen nauw samen met de samenstelling van het vermogen. Het vreemd vermogen van de provincie Drenthe maakt voor ongeveer 20% deel uit van het totale vermogen. De risico's ten aanzien van renteontwikkeling over het vreemde vermogen zijn beperkt. Dit komt mede doordat het hier om langlopende geldmiddelen gaat met een vast rentepercentage. Meer renterisico lopen we bij de uitgezette gelden. Voor onze uitgezette gelden zijn we uitgegaan van een korte termijrente van 3%. Als deze rente daalt beneden dit niveau, dan leidt dit tot een nadeel. In, overigens niet voorziene, gevallen waarin leningen aangetrokken zouden moeten worden leidt een hogere rente dan de 3% (korte rente) of 4,5% (lange rente) tot een nadeel.

Beleid

Rentepercentage van de interne rente die wij hanteren, wordt ingeschat op basis van de ontwikkeling van de marktrente. De interne rente is vastgesteld op 4,5%.

Ontwikkeling van het risico

Het risico is jaarlijks redelijk constant.

2. *Risico's op gewaarborgde geldleningen*

Het totaal van de door de provincie Drenthe gewaarborgde geldleningen bedraagt per 1 januari 2004 rond € 38,9 miljoen en per 31 december 2004 rond € 33,8 miljoen. Wanneer rekening wordt gehouden met het feit dat een aantal leningen gezamenlijk met de provincies Groningen en Fryslân worden gegarandeerd bedragen deze totalen respectievelijk € 32,5 miljoen en € 28,4 miljoen.

Beleid

Voor veruit het grootste deel zijn deze garanties verstrekt ten behoeve van instellingen op het gebied van de gezondheidszorg. Nieuwe garanties voor leningen in deze sector worden niet meer afgegeven. Voorzover bestaande geldleningen worden geconverteerd dan wel op andere terreinen nog wel geldleningen worden gegarandeerd, gebeurt dit onder de zekerheidstelling van hypotheeken.

Ontwikkeling van het risico

Het risico neemt af doordat het totaal van de gewaarborgde geldleningen door aflossing vermindert en doordat er beleidsmatig geen nieuwe waarborgen meer worden verstrekt.

3. *BTW-compensatiefonds*

Door de invoering van het BTW-compensatiefonds per 1 januari 2003 lopen wij risico's inzake de mate waarin provincies te compenseren BTW zullen declareren bij het BTW-compensatiefonds. Daarmee wordt namelijk bepaald hoe de uitname van de algemene uitkering uit het Provinciefonds in de volgende jaren zal zijn. Voorts is het nog onzeker welke omvang de te declareren Drentse BTW zal hebben.

Beleid

Voor de gevolgen van het BTW-compensatiefonds is een risicoreserve gevormd maar het blijft voorlopig onzeker of de omvang van de jaarlijkse dotatie voldoende groot zal zijn.

Ontwikkeling van het risico

Het risico geldt vanaf 1 januari 2003 en over de ontwikkeling van het risico is nog niet veel te zeggen.

4. *Kosten bestuursdwang*

Met name in het kader van de geïntensiveerde handhavingsactiviteiten kan het noodzakelijk zijn dat de provincie bestuursdwang toe moet passen. Hoewel de daarmee gemoeide kosten in principe voor rekening van de veroorzaker(s) zijn, is het niet altijd zeker dat verhaal mogelijk is, bijvoorbeeld vanwege de insolventie van de overtreder. Reden waarom enkele jaren geleden de reserve bestuursdwang is ingesteld. Per 1 januari 2004 is het saldo van deze bestemmingsreserve naar verwachting € 0,1 miljoen. Het saldo is in 2002 behoorlijk verminderd door oninbaar gebleken vorderingen.

Beleid

In beginsel streven wij ernaar de volledig gemaakte kosten te verhalen. De zichtbare en uniforme handhaving leidt ertoe dat frequenter en meer kwalitatief gehandhaafd wordt. Hierdoor neemt de "pakkans" en dus de kans op bestuurlijke maatregelen toe. Ook zal de handhaving in het kader van een verbetertraject in de systematiek van de kwaliteitszorg meedraaien. Er wordt gewerkt aan certificering.

Ontwikkeling van het risico

Het vaker toepassen van bestuursdwang kan leiden tot uitputting van het bestaande handhavingsbudget, omdat de gemaakte kosten voor invordering niet altijd verhaald kunnen worden. Hierdoor zal mogelijk beslag gelegd worden op de algemene middelen. Het is een toenemend risico, doordat het beleid is aangescherpt.

5. *Claims van derden*

Zoals hiervoor is aangegeven, gaat het bij claims van derden om de aansprakelijkheid van de provincie bij (vermeend) onrechtmatig handelen. Met het project Juridische kwaliteitszorg, dat in het jaar 2000 van start is gegaan en in het jaar 2004 zal worden afgerond, wordt beoogd de kwaliteit van de besluitvorming en het privaatrechtelijk handelen te onderzoeken en op basis van de uitkomsten te komen tot verbetering van te volgen interne procedures. In het jaar 2003 zijn alle product- en stafgroepen doorgelicht op juridische kwaliteitszorg en is een eindrapportage vastgesteld van het project met algemene aandachts- en verbeterpunten voor het concern. In 2004 wordt verder vormgegeven aan het inbedden van juridische kwaliteitszorg in de producten en processen van de organisatie.

Beleid

Binnen elk organisatieonderdeel draagt een juridisch aanspreekpunt zorg voor het handhaven van een voldoende niveau van juridische kwaliteit. De manager rapporteert regelmatig via het bedrijfsplan en de managementrapportages over de stand van zaken met betrekking tot de juridische kwaliteit van de groep. Aan iedere groep is een juridisch consulent toegevoegd vanuit de Stafgroep Bestuurs-, Juridische en Concernzaken (BJC) die de manager en het juridisch aanspreekpunt in tweede lijn ondersteunt bij de zorg voor juridisch zorgvuldig handelen.

Ontwikkeling van het risico

De laatste jaren zijn de claims op de provincie beperkt gebleven. Op dit moment zijn er ook geen grote claims in behandeling. Door de toenemende aandacht voor juridische kwaliteitszorg en de inbedding hiervan in de organisatie verwachten we dat het risico beperkt kan blijven.

6. *Decentralisatie van rijkstaken*

De decentralisatie van rijkstaken (decentralisatie-impuls) gaat nog steeds door. Naast de overdracht van bevoegdheden en middelen vindt ook overdracht van risico's plaats waarbij geen compensatie in geld plaatsvindt. Ook herverdeeffecten dragen in geval van overdracht van rijkstaken naar de lagere overheden bij tot een verhoging van de risico's.

Bij het gebiedsgericht beleid (bodem) vormen de forse bezuinigingen een duidelijk risico voor de te behalen doelstellingen. Ook wordt cofinanciering door derden steeds moeilijker te realiseren.

Bij de bodemsanering vormen de bezuinigingen van het Rijk een risico om de bestuurlijke afspraken en de doestelling in het Nationaal Milieubeleidsplan te realiseren.

Voor de Grondverwerving geldt dat als gevolg van de bezuinigingen van het Rijk (het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)) er een aankoopstop is ontstaan, die gevolgen heeft voor de Drentse instrumenten Drentse maat en Hunzemaat. De gronden die met deze instrumenten verworven zijn, kunnen nog niet doorgeleverd worden aan particuliere terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties, omdat de hiervoor geldende regeling gesloten is. De provincie moet de gronden dus langer financieren. De consequenties hiervan zijn nog niet precies in beeld, maar de verwachting is dat de provincie hierop verlies zal leiden door de momenteel dalende grondprijzen.

Ten aanzien van de grondverwerving door de Dienst Landelijk Gebied (DLG) geldt bovendien nog dat, op basis van de afspraken met het Rijk (het Ministerie van LNV) over de decentralisatie-impuls, de DLG diensten moet verlenen om niet. De trend is nu reeds al zichtbaar dat de DLG voor bepaalde zaken (onder andere bij ruilen van gronden) een betaling wil ontvangen. Bij verzelfstandiging van de DLG, dat er nog steeds lijkt te komen, kunnen mogelijk nog meer kosten in rekening worden gebracht die niet door het Ministerie van LNV worden gedekt.

Beleid

De decentralisatie en bijgaande bezuinigingen door het Rijk zijn vaak onvermijdelijk. Op bestuurlijk niveau probeert de provincie zoveel mogelijk geld voor de taken te verwerven.

Ten aanzien van de grondverwerving probeert de provincie de DLG te houden aan de gemaakte afspraken uit het verleden. Verder beleid is nog niet ontwikkeld. Het is een moeizaam proces.

Ontwikkeling van het risico

De verwachting is dat het risico toeneemt door de verdergaande bezuinigingen en ombuigingen van het Rijk.

7. *Uitvoering Programma bodemsanering*

Vanaf 2002 worden bodemsaneringsprojecten op basis van een meerjarenprogramma uitgevoerd.

Hiermee vervalt de jaarlijkse extra toedeling door het Ministerie van VROM aan de provincie vanwege geconstateerde onderbesteding. Daarnaast heeft de provincie minder toegekend gekregen dan zij op basis van het meerjarenprogramma gevraagd heeft.

Bestuurlijk is door de minister toegezegd dat de provincie 30% boven het budget mag verplichten. De kosten hiervan mogen ten laste van de programmaperiode 2005-2008 gebracht worden. Met deze voorfinanciering wordt aanspraak gemaakt op de reserves van de provincie. De rentelasten worden gedekt vanuit de reserve bodemsanering. Eind 2002 is op basis van verplichtingen de bodem van het budget, inclusief de 30% overschrijding bereikt. Er bestaat een risico dat het Rijk op basis van nieuwe prioriteiten de terugbetaling vertraagt. Vanuit de reserve Bodemsanering worden de kosten van deze voorfinanciering (circa € 160.000,—/jaar) vanaf 2003 voor circa 4 jaar gedekt worden.

Ontwikkeling van het risico

Door bezuinigingen bij het Rijk neemt het risico van de uitvoering en tekorten in dekking toe.

8. *Onderhoud wegen en kanalen*

Risico's ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor wegen zijn de door "externen" veroorzaakte schades die niet of niet-volledig inbaar zijn. Ook bij natuurlijke calamiteiten als extreme regenval of aardbevingen kan dit het geval zijn. Ten slotte kan ook een onderhoudsachterstand risico's vormen.

Beleid

Indien de schadeveroorzaker bekend is, dan wordt altijd getracht de schade te verhalen bij derden. Het inhalen van de onderhoudsachterstand op de provinciale vaarwegen.

Ontwikkeling van het risico

Het risico op het niet kunnen verhalen van de schade is beperkt. Zo'n 99% van de schades, waarvan de veroorzaker bekend is, wordt vergoed. Dit risico blijft vrijwel constant.

De onderhoudsachterstand op de provinciale vaarwegen wordt geleidelijk ingelopen, waardoor dit risico afneemt.

9. *Europese programma's*

In de provincie Drenthe zijn evenals in de provincies Fryslân en Groningen diverse programma's in uitvoering, zoals het EZ-Kompas-programma en Europese programma's als het LEADER-programma, INTERREG en het Plattelandsontwikkelingsplan (PLOP).

Ten aanzien van deze programma's lopen de provincies diverse risico's, zoals kasrisico's, overcommiteringsrisico's, uitvoeringsrisico's, risico's met betrekking tot het al dan niet subsidiabel zijn van bepaalde kosten, co-financieringsrisico's, financieringsrisico's en risico's met betrekking tot de gehanteerde gedragslijn van de Europese Commissie bij de eindafrekening.

In 2001 zijn de EU-programma's, doelstellingen 2 en 5b (samen met de provincie Groningen) en LEADER afgesloten. In 2002 zijn de verzoeken om eindafrekening ingediend bij de EC. Bij de uitvoering van de programma's zijn een aantal projecten, die tijdens de rit in problemen zijn gekomen, goedgekeurd en deels betaald. De betalingen aan de projecten zijn onder controle van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) uitgevoerd. Bij eindafrekening kan blijken dat Europa de betaling onrechtmatig vindt (of financieel-technische correcties doorvoert). Terugvordering is dan gepast, echter onduidelijk is in hoeverre dat succesvol blijkt. Het gaat om een totaalbedrag tot maximaal € 1,3 miljoen, zoals ook vorig jaar gemeld is. Voor 2003 is onduidelijk hoe Europa de specifieke projecten en de betalingen daaraan bestempeld. Vervolgens is de vraag hoe dat in het programmatotaal een negatieve invloed heeft. (Er worden saldo's afgerekend). Tot slot is het onduidelijk of de kassaldo's (door rentebaten) toereikend zijn om een eventuele tegenvaller op te vangen.

Voor programma's in de periode 2000-2006, voorzover gefinancierd uit Europese structuurfondsen, zijn de verantwoordelijkheden voor de uitvoering en het beheer vastgelegd in een decentralisatieconvenant tussen het SNN en het Rijk.

Ten slotte wordt opgemerkt dat een eventuele beëindiging van Europese programma's een toename van de druk op de provinciale financiën kan betekenen.

Beleid

Door projecten in samenwerking met het SNN uit te voeren, wordt de controle erop vergroot. In samenwerking met het SNN worden de projecten namelijk ieder half jaar gescreend op uitvoeringsvoortgang. Bovendien schrijven de subsidievoorwaarden voor wat er gedaan moet worden bij juridische problemen in de loop van het project. Dat wordt minutieus uitgevoerd, nadat overigens de toetsingsfase al gericht is op risico uitsluiting. Daarnaast wordt voor bepaalde projecten ook wel externe deskundigheid ingehuurd om de organisatie en administratie van deze projecten goed te regelen.

Ontwikkeling van het risico

Door de veranderende EU voorschriften kan het risico toenemen.

10. *Risico's in het kader van het Kompas*

In het boekjaar 2002 heeft de provincie zich bereid verklaard garant te staan voor een lening aan Astron van ruim € 2 miljoen. Het is nog onduidelijk of van de lening gebruik wordt gemaakt. Tevens is vanuit het SNN in het kader van het Kompas-programma in het verleden een garantie afgegeven voor Technomatch. Van die garantie is inmiddels gebruikgemaakt, tot een hoogte van € 3,36 miljoen. Overigens is de garantstelling verdeeld over de drie provincies Drenthe, Groningen en Fryslân. Die middelen worden bij voorrang teruggestort als vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW) de toegezegde middelen worden beschikbaar gesteld.

Bij de uitvoering van het Kompas-programma loopt het SNN ten principale risico, samenhangend met het al dan niet volledig verstrekken van met name Europese subsidies.

De provincie Drenthe is in het kader van de gemeenschappelijke regeling subsidiair risicodragend. Het financiële risico wordt voor een deel beperkt door afdekking met rentebaten van de programma's.

Beleid

Het monitoren van de projecten moet het risico van onjuiste of vertraagde uitvoering beperken.

11. *Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme (NNBT)*

De provincie heeft aan het NNBT een vooruitbetaalde subsidie beschikbaar gesteld. Het gaat hierbij om een bedrag van € 400.000,—. Dit bedrag zou in zes jaar worden verrekenend.

Ontwikkeling van het risico

Door verdere financiële problemen bij het NNBT en het afwijzen van nieuwe steun door de noordelijke provincies, is het NNBT in staat van faillissement geraakt. De verwachting is dat als gevolg hiervan er niet veel van de vooruitbetaalde subsidie over zal blijven. De € 400.000,— moet dan ook vrijwel zeker als volledig verloren worden beschouwd. In de nasleep zal waarschijnlijk ook de lening van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) waar de provincie garant voor staat door het ABP bij de provincie worden opgeëist. Het gaat hierbij om een garantstelling aan de vroegere provinciale VVV, die met de overgang naar de NNBT is meegegaan. Het restant van deze lening bedraagt € 350.000,—. Verder lopen er projecten bij het NNBT, waarvan betalingen nog niet zijn verricht door de provincie. De provincie is in onderhandeling onder welke condities die naar een nieuwe projectdrager kunnen worden overgebracht.

12. *Nazorg stortplaatsen*

Op grond van de wettelijke nazorgregeling in de Wet milieubeheer (Wm) wordt de provincie, na overdracht van de nu operationele stortplaatsen, verantwoordelijk voor de bestuurlijke, organisatorische en financiële aspecten van de nazorg van deze stortplaatsen. In verband hiermee wordt door de provincie, ondanks genomen en eventueel te nemen maatregelen, een aantal risico's gelopen. Met name als het doelvermogen niet wordt bereikt, bijvoorbeeld door tegenvallende rendementen, een snellere sluiting van de stortplaats dan voorzien of door wanbetaling, alsmede door niet-voorzienne omstandigheden nadat overdracht van de stortplaatsen aan de provincie heeft plaatsgevonden.

Momenteel zijn in de Wm voorwaarden voor sluiting van stortplaatsen gekoppeld aan de milieuhygiënische eindinspectie. Er kunnen geen financiële voorwaarden aan de overdracht gesteld worden. De wet biedt als zodanig onvoldoende expliciete zekerheden om te voorkomen dat bijvoorbeeld ten gevolge van een faillissement de nazorgkosten ten laste van de provincie komen.

De financiële afrekening op het moment van de overdracht van de stortplaatsen is cruciaal. Nadat de stortplaatsen zijn gesloten, kan geen verrekening met de exploitant meer plaatsvinden. Na de overdracht is de provincie verantwoordelijk en moeten eventuele niet-voorzienne tekorten (bijvoorbeeld als gevolg van lagere rendementen in de nazorgfase, onverwachte kostenstijgingen, optreden van calamiteiten) door de provincie worden opgevangen.

Beleid

De wettelijke nazorgregeling wordt momenteel geëvalueerd. De Evaluatiecommissie doet de aanbeveling aan de minister van VROM om de wet in die zin te wijzigen dat de overdracht van een stortplaats naar de provincie pas mogelijk wordt, nadat de exploitant aan al zijn financiële heffingsverplichtingen tegenover de provincie heeft voldaan. In de conceptreactie van de minister van VROM op de aanbevelingen van de Evaluatiecommissie wordt aangekondigd dat de wet in die zin zal worden aangepast. Zodra die aanpassing van de wet is doorgevoerd, is er een wettelijke regeling voor dit als eerst genoemde risico.

Ontwikkeling van het risico

Het risico blijft constant.

13. Uitvoering Meerjarenuitvoeringsprogramma verkeer en vervoer (MUP-VV)

Aan de uitvoering van het MUP-VV 2002-2005 is een aantal onzekerheden verbonden, zoals niet voorziene verontreiniging van (water)bodems, planschade ex artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), vertragingen als gevolg van planologische regelingen, onteigeningsprocedures, de haalbaarheid van financiële dekkingsplannen en het verleggen van kabels en leidingen.

Planschade

Met name bij de grotere nieuwbouwprojecten, zoals de aanleg van rondwegen, moeten wij het risico van planschade ex artikel 49 van de WRO niet geheel uitsluiten. Van belang is dat dit risico al tijdens de bestemmingsplanprocedure wordt geïnventariseerd. Overigens kunnen ook jaren na de realisering van de werken nog claims bij de desbetreffende gemeente komen.

Draagvlak planontwikkeling

Kenmerk voor het huidig provinciaal beleid is het streven naar een verkeers- en vervoersvisie per corridor of gebied en een daarop gericht integraal maatregelenpakket. Met name het draagvlak voor de conclusies en aanbevelingen van de verschillende corridorstudies bepaalt de haalbaarheid van meerjarenuitvoeringsconvenanten.

Financiële dekkingsplannen

Per project is aangegeven welke overheden en instanties door de provincie als financieel medeverantwoordelijke partner worden gezien. Het dekkingsplan moet als een risico worden gezien, ingeval over de financieringsopzet nog geen overeenstemming is bereikt. In die gevallen waar een project in eerste aanleg een provinciale verantwoordelijkheid betreft, zal de provincie zelf moeten zorgdragen voor een financieel vangnet voor het eventueel mislukken van de nagestreefde financieringsopzet. Dat vangnet zal in beginsel worden gevonden binnen de provinciale budgetten.

Onteigening

Veelal verwerven wij gronden langs minnelijke weg. In een aantal situaties moeten wij echter verwerven via de onteigeningsprocedure. Deze procedures zijn tijdrovend, dus vertragend en kostenverhogend.

Bodemsaneringen

In incidentele gevallen zal tijdens de uitvoering van het werk verontreiniging van het grondwater of van de bodem worden aangetroffen. Bodemsaneringen kunnen aanzienlijk kostenverhogend werken en zullen vaak tot grote vertragingen van het project leiden. Bij wegconstructies moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid van het moeten afvoeren en verwerken van teerhoudend asfalt.

Geluidhinder

De wetgeving in het kader van de geluidhinder is en wordt verscherpt. Dit heeft onder meer tot gevolg dat meer dan in de afgelopen jaren het geval was, in voorkomende gevallen een geluidsonderzoek moet

worden uitgevoerd naar de effecten van de maatregelen op bepaalde afstanden van de maatregel. Bij te hoge geluidsbelasting zullen maatregelen als fluisterasfalt of maatregelen aan woningen moeten worden getroffen. Het zal duidelijk zijn dat deze maatregelen de kosten aanzienlijk kunnen verhogen.

Kabels en leidingen

Het moeten verleggen van kabels en leidingen kan in sommige gevallen aanzienlijk kostenverhogend werken en vertragingen opleveren.

Aanbesteding

Op het moment van aanbesteden heersende marktsituatie kan een risico vormen. Een mee- of tegenvallende aanbesteding kan wel 30% verschil bedragen.

Beleid

Om bovenstaande risico's te beperken, die permanent kunnen spelen bij een goede voortgang en een sluitende financiering, wordt in de projectuitvoering juist hierop scherp gelet. Het gaat hierbij om zorgvuldigheid in planning, besluitvormingsprocedures en dergelijke.

Ontwikkeling van het risico

Risico blijft constant.

14. Belastbaarheid secundaire arbeidsvoorwaarden

Voor het vergoeden van telefoonkosten, ISDN-aansluitingen en het verstrekken van mobiele telefoons aan medewerkers bestaat een risico dat de Belastingdienst een claim oplegt voor het privé deel dat de werknemers hiervan kan genieten.

Beleid

Het opstellen van gebruikersovereenkomsten waarbij de werknemer verklaart dat de beschikbaar gestelde voorzieningen alleen zakelijk worden gebruikt. Bij het opzeggen van het dienstverband door werknemer zullen de voorzieningen moeten worden ingeleverd. Hiermee wordt het risico op een claim beperkt.

Daarnaast heeft de Belastingdienst een onderzoek verricht naar de dienstkleding van de provincie voor de jaren 1999 tot en met 2002. Dienstkleding moet voldoen aan een aantal vereisten ten aanzien van herkenbaarheid kleding provincie Drenthe (emblemen). De provincie heeft hieraan niet voldaan, waardoor er een claim kan komen van maximaal € 40.000,— (exclusief heffingsrente).

Beleid

Er zullen intern voorstellen gedaan worden voor het nemen van maatregelen ter voorkoming van boetes in de toekomst.

Verder speelt er nog een probleem met de dienstauto's. De belastingdienst accepteert niet dat er om praktische redenen af en toe dienstauto's voor privégebruik worden ingezet. Er kan een claim komen op basis van de regels omtrent het woon/werkverkeer.

Ten slotte kan de provincie aansprakelijk worden gesteld voor ketenaansprakelijkheid. Het gaat hierbij om ondernemersactiviteiten of om inleenpersoneel, waarbij loonheffing en BTW verhaald kan worden op de provincie indien de opdrachtnemer dit zelf niet heeft afgedragen en er geen verhaal meer op hem mogelijk is.

Beleid

Hiervoor is nog geen beleid ontwikkeld. Dit zal worden opgepakt.

Ontwikkelingen van de risico's

Het risico op hogere boetes neemt toe. De Belastingdienst heeft een aantal opmerkingen gemaakt, waarop ze blijft controleren en beboeten als het niet goed gaat. Verder vergroten de versoering en strengere regelgeving ook het risico.

15. Motorrijtuigenbelasting (MRB)

De registratie van gegevens voor de MRB wordt uitgevoerd door het Centraal Bureau Motorrijtuigenbelasting (CBM) en is daarmee een verantwoordelijkheid van het Rijk. Het CBM int de provinciale opcenten en draagt deze aan de provincies af. De provincies hebben geen controlemogelijkheden op deze afdrachten en zijn daarmee informatieafhankelijk van het CBM. De kwaliteit van de informatie over de ontvangen opcenten per provincie is derhalve niet geheel gewaarborgd en daardoor blijft onzekerheid bestaan over de juistheid en de volledigheid van de ontvangen opcenten.

Beleid

Er is geprobeerd om ook toegang tot de gegevens van het CBM te krijgen, maar dat is tot dusverre afgewezen.

Ontwikkeling van het risico

Blijft constant.

16. Groningen Airport Eelde

De provincie Drenthe loopt een risico met betrekking tot de baanverlenging van Groningen Airport Eelde. Het Rijk levert een bijdrage van € 18,62 miljoen. Hiermee zijn de kosten gedekt. Alleen de meerkosten door vertragingen in verband met bezwaarprocedures komen ten laste van de regio zelf.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de provincie of de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken die onverwachts en substantieel zijn. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. In dit verband gaan wij achtereenvolgens in op de volgende zaken die volgens ons als de componenten van de weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe kunnen worden beschouwd, te weten:

- onbenutte belastingcapaciteit;
- algemene reserves;
- stille reserves.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit van de provincie Drenthe bestaat uit het verschil tussen de opbrengst bij het maximaal aantal te heffen opcenten en de opbrengst bij het werkelijke tarief. In de onderstaande tabel is weergegeven hoeveel de belastingcapaciteit per jaar bedraagt vanaf 2004. Daarbij is voor het werkelijke tarief uitgegaan van het voorgestelde tarief per 1 april 2004 namelijk 69,0 (zie Nota van aanbidding). Voor het maximumtarief is 94,5 gehanteerd (opgave Ministerie van Financiën).

	2004	2005	2006	2007
Opbrengst bij ongewijzigd beleid	29.548	30.802	32.109	33.141
Opbrengst bij tariefsverhoging tot maximum	37.333	42.156	43.945	45.356
Vershil	7.785	11.353	11.835	12.215

Bedragen in € x 1.000

Algemene reserves

De algemene reserves van de provincie Drenthe bestaan uit de saldireserve, de reserve voor algemene doeleinden en de reserve flexibel beleid. Voor het afdekken van de risico's die wij lopen zijn echter alleen de saldireserve en de reserve voor algemene doeleinden van belang. De omvang van deze reserves heeft vanaf 2000 vergeleken met het normbedrag dat wij als provincie hebben afgesproken (€ 2,6 miljoen niveau 2002) steeds een ruim hoger niveau, zoals uit het onderstaande overzicht blijkt.

	Stand per einde				
	1999	2000	2001	2002	2003*
Saldireserve		5.933	11.054	4.785	8.025
Reserve voor algemene doeleinden	11.143	14.540	14.622	13.271	13.536
Reserve flexibel beleid		6.613	8.346	9.337	3.808
Totaal algemene reserves	11.143	27.086	34.022	27.393	25.369

Bedragen in € x 1.000

* Geraamd

Stille reserves

Met stille reserves worden de meerwaarden bedoeld van activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd maar direct verkoopbaar zijn indien dit gewenst zou zijn. Volgens het BBV wordt in de paragraaf weerstandsvermogen ingegaan op de stille reserves. Bij de provincie Drenthe is sprake van een aantal stille reserves. Wij tekenen hierbij overigens aan dat wij behalve activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd ook activa hebben die niet direct verkoopbaar zijn indien gewenst, terwijl de boekwaarde groter is dan nul. Te denken is met name aan de grond-, weg- en waterbouwkundige werken die per 31 december 2002 op de balans staan voor € 28,9 miljoen. Met deze kanttekening willen wij een te rooskleurig beeld dat wellicht zou kunnen ontstaan door alleen op de stille reserves in te gaan, nuanceren. De materiele vaste activa als geheel laten wij verder buiten beschouwing bij de beoordeling op mogelijke stille reserves. De stille reserves zijn volgens ons, voorzover te achterhalen, aanwezig als aandelen in een aantal instellingen. Het gaat daarbij met name om de belangen in de Bank voor Nederlandsche Gemeenten, de Nederlandse Waterschapsbank en in Essent. In het onderstaande overzicht is een ruwe schatting gemaakt van de omvang de stille reserves met betrekking tot de genoemde aandelen. Aangenomen hierbij is dat verkoop op een bepaalde manier mogelijk is tegen de rentabiliteitswaarde. De omvang van de stille reserve is vervolgens berekend als het verschil tussen de rentabiliteitswaarde (discontering tegen 5%) op basis van het (verwachte) dividend 2002 en de boekwaarde.

Omschrijving stille reserve	Boekwaarde per 31 december 2002	(verwacht) Dividend 2002	Rentabiliteits- waarde	Omvang stille reserve
Bank Nederlandsche Gemeenten	17	125	2.500	2.483
Nederlandse Waterschapsbank	4	20	400	396
Essent	633	2.483	49.660	49.027
Totaal				51.906

Bedragen in € x 1.000)

Met de kanttekening en aannames zoals hierboven uiteengezet bedragen de stille reserves van de provincie Drenthe per 31 december 2002 € 51,9 miljoen.

Beleid weerstandsvermogen

Is de weerstandscapaciteit van voldoende omvang in relatie tot de risico's die we lopen? Deze vraag is buitengewoon lastig te beantwoorden. Toch achten wij een oordeel hierover noodzakelijk. Wij hebben daartoe gekozen voor de volgende benadering. Feit is dat het normbedrag dat wij hiervoor nu hanteren voor de omvang van de reserve voor algemene doeleinden (€ 12,6 miljoen, niveau 2002) adequaat is, althans het tegendeel is niet gebleken. Wij menen daarom dat het normbedrag zoals wij dit tot en met vorig jaar hebben gehanteerd in overeenstemming is met het risicoprofiel over deze jaren.

In de opsomming van de risico's in deze paragraaf hebben wij een beoordeling te geven van de toe- of afname van de diverse risico's. Daarbij hebben wij kunnen constateren dat sommige risico's naar ons oordeel dalen, terwijl andere gelijk blijven of stijgen. Als geheel hebben wij de indruk dat het risicoprofiel ongeveer constant blijft.

Wij verbinden hieraan de conclusie dat het normbedrag voor de reserve voor algemene doeleinden, bestemd voor het opvangen van deze risico's, nog steeds voldoet. De omvang van de reserve voor algemene doeleinden ligt momenteel iets boven het normbedrag. De saldireserve (omvang ruim € 8 miljoen) hoeft daarom voor het opvangen van de risico's niet te worden toegevoegd aan de reserve voor algemene doeleinden en kan dus anders worden bestemd.

Paragraaf 2.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Een paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is volgens het BBV vanaf de begroting 2004 een verplicht onderdeel van de begroting. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting is gemoeid. In de paragraaf die hieraan wordt gewijd, worden de beleidslijnen met betrekking tot beheersmatige aspecten daarvan weergegeven.

Daarbij worden onder kapitaalgoederen verstaan alle in eigendom van de provincie zijnde goederen met een meerjarig nut. Deze kapitaalgoederen kunnen als volgt worden gerubriceerd:

- wegen;
- kanalen
- gebouwen.

Wegenbeheer

Voor het onderhoud van de provinciale wegen is in 1996 een raamcontract wegenbeheer 1996-2004 opgesteld. Dit contract geeft de beschikbare budgetten, de te leveren prestaties en de bevoegdheden en regels in de mandatering.

In verband met verlopen van de contractperiode zal dit jaar een nieuw raamcontract worden vastgesteld.

Naast het raamcontract wordt elk jaar de specifieke jaartranche aan het college van GS voorgelegd. Hierin worden de actuele gegevens voor het uitvoeringsjaar vermeld die onder meer zijn gebaseerd op een jaarlijkse inspectie van de wegen. Bij deze inspecties wordt de zogenoemde CROW-methode (CROW = Stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw) gehanteerd om zo objectief mogelijk de verhandingen van het wegennet in kaart te brengen. De jaartranches passen in het financieel meerjarencader van het raamcontract.

Met de vaststelling van het raamcontract zijn ook de onderhoudsnormen voor genoemde periode vastgesteld. Met de vaststelling van deze normen wordt gegarandeerd dat aan het eind van genoemde periode het provinciaal wegennet in een redelijke conditie zal verkeren.

Voor elk onderdeel wordt beschikt over een beheersprogramma waarin al het cyclische onderhoud wordt gepland en financieel vertaald.

Voor de dekking van de uit het onderhoud voortvloeiende kosten is een reserve wegenbeheer ingesteld. De werkelijke onderhoudsuitgaven worden ten laste van deze reserve gebracht. Door deze systematiek komen in de provinciale begroting geen pieken en dalen voor, maar worden de schokken in de onderhoudsuitgaven opgevangen binnen de reserve.

Het beschikbare budget voor onderhoud in de provinciale begroting wordt berekend op basis van een normbedrag (norm per 1 januari 2003: € 10.232.757,—). Dit bedrag wordt jaarlijks met een percentage verhoogd (inflatiecorrectie).

Voor de kosten van onderhoud van de wegen zijn in de begroting 2004 en volgende jaren, inclusief de toegerekende apparaatskosten, de volgende bedragen opgenomen:

	2004	2005	2006	2006
Programma beheer en onderhoud	10.632.542	11.006.374	11.388.954	11.780.486
Saldo voorziening wegenbeheer per 1 januari 2004	1.483.328			

Bedragen in €

Kanalen

Wat is vermeld ten aanzien van de wegen is in algemene zijn ook van toepassing op de bij de provincie in beheer en onderhoud zijnde kanalen. Voor het beheer en onderhoud van de provinciale kanalen zijn eind 1993 een tweetal raamcontracten vastgesteld die voorzien in een behoorlijk beheer en onderhoud van:

- de vaarweg Meppel - De Punt met een totale lengte van 64 km en waarin zijn opgenomen het Noord-Willemskanaal, de Drentsche Hoofdvaart en het Meppelerdiep;
- de overige vaarwegen met een totale lengte van 90 km en waarin zijn opgenomen alle vaarwegen die in het beheer en onderhoud zijn van de provincie Drenthe en die niet vallen onder de vaarweg Meppel - De Punt.

Vaarweg Meppel - De Punt

In de jaarcontracten worden de budgetten die beschikbaar zijn voor het dagelijks onderhoud aangegeven. Hierbij zijn de budgetten verdeeld over een algemeen deel, twee kanaaltrajecten en de gemalen. De te verwachten uitgaven zijn gebaseerd op monitoringscijfers en worden uitgedrukt in kosten per km vaarweg infrastructuur in beheer.

Voor de kosten van (groot) onderhoud zal nog dit jaar een meerjarenanalyse worden opgesteld (MAVAMP 2003-2023). Deze analyse is een uitwerking van de meerjarenprogramma's voor de oeverconstructies, de kunstwerken (bruggen, sluizen, gemalen), de bodems en de gebouwen.

Voor de grootonderhoudsprojecten wordt jaarlijks een planning gemaakt.

Met hetzelfde doel als bij de wegen is een reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt ingesteld. Het beschikbare budget voor onderhoud bestaat naast een jaarlijks geïndexeerd normbedrag (norm aandeel provincie Drenthe per 1-1-2003: € 285.982,—) voornamelijk uit bijdragen van derden (Rijk en waterschappen). Hierbij wordt opgemerkt dat de vergoeding van het Rijk voor groot onderhoud (voor 2003 geraamd op € 1.185.605,—) met ingang van 2024 komt te vervallen (zie hiervoor de desbetreffende passage uit de Nota van aanbidding begroting 2004).

Voor de kosten van onderhoud van de vaarweg Meppel - De Punt zijn in de begroting 2004 en volgende jaren, inclusief de toegerekende apparaatskosten, de volgende bedragen opgenomen:

	2004	2005	2006	2006
Programma beheer en onderhoud	3.355.003	3.423.507	3.493.419	3.564.770
Saldo voorziening vaarweg Meppel - De Punt per 1 januari 2004	5.543.743			

Bedragen in €

Overige (Zuid-Drentse) vaarwegen

Ook in de jaarcontracten van de overige vaarwegen worden de budgetten die beschikbaar zijn voor het dagelijks onderhoud weergegeven en zijn de budgetten verdeeld over een algemeen deel, twee kanaal-trajecten en de gemalen. Monitoringscijfers leiden tot de begrote uitgaven en worden uitgedrukt in kosten per km vaarweg infrastructuur in beheer.

Voor de grootonderhoudsprojecten wordt jaarlijks een planning gemaakt.

Het voor het onderhoud beschikbaar budget bestaat naast een jaarlijks geïndexeerd normbedrag (norm aandeel provincie Drenthe per 1 januari 2003: € 2.203.214,—) uit bijdragen die van derden (met name waterschappen) worden ontvangen.

Voor de kosten van onderhoud van de overige vaarwegen zijn in de begroting 2004 en volgende jaren, inclusief de toegerekende apparaatskosten, de volgende bedragen opgenomen:

	2004	2005	2006	2007
Programma beheer en onderhoud	3.176.456	3.247.822	3.320.802	3.395.433
Saldo voorziening overige vaarwegen per 1 januari 2004	5.286.521			

Bedragen in €

Gebouwen

Naast de in de managementcontracten wegen en kanalen begrepen steunpunten en dienstwoningen kent de provincie Drenthe nog een tweetal gebouwen waarvan zij het onderhoud heeft. Dit betreft:

- het provinciehuis;
- het Drents Museum.

Provinciehuis

Om op een zo planmatige wijze het onderhoud aan het provinciehuis uit te voeren en de financiële middelen daarvoor beschikbaar te hebben is door een gespecialiseerd bureau in 2000 een onderhoudsplan opgesteld. Daarbij is gebruik gemaakt van standaard geaccepteerde prijs- en kwaliteitsnormen die gelden in de bouw. Het plan geeft inzicht in de staat van onderhoud, de te verwachten toekomstige onderhoudsbehoefte (voor een termijn van tien jaar) en de daarvoor benodigde financiële middelen. Er is daarbij rekening gehouden met onder meer het feit dat het provinciehuis geen onderhoudsvriendelijk gebouw is, omdat er veel hout- en ijzerconstructies zijn toegepast. Voorts is in het meerjarenonderhoudsplan rekening gehouden met het onderhoud aan het buitenterrein.

Voor de uitvoering van het onderhoudsplan is in de meerjarenbegroting 2004 en volgende jaren rekening gehouden met een structurele uitgaaf van € 494.697,—. Van dit bedrag wordt jaarlijks € 351.930,— gestort in de voorziening groot onderhoud provinciehuis.

	2004	2005	2006	2007
Apparaatskosten	494.697	497.552	500.465	503.435
Saldo voorziening groot onderhoud provinciehuis per 1 januari 2004	430.880			

Bedragen in €

Drents Museum

In 2002 heeft een daartoe gespecialiseerd bureau een rapport uitgebracht over het onderhoud van het Drents Museum. Op grond van de uitkomsten van het daarbij behorende 10-jarig onderhoudsplan, alsmede een uitgewerkte heldere taakafbakening van verantwoordelijkheden tussen huurder en verhuurder, is het budget vastgesteld dat nodig is om de kwaliteit van het onderhoud van de gebouwen op een goed niveau te houden.

Voor de uitvoering van het onderhoudsplan is in de meerjarenbegroting 2004 en volgende jaren rekening gehouden met een structurele uitgaaf van € 188.199,—. Van dit bedrag wordt jaarlijks € 121.899,— gestort in de voorziening groot onderhoud Drents Museum.

	2004	2005	2006	2007
Apparaatskosten	188.199	189.525	190.878	192.257
Saldo voorziening groot onderhoud Drents Museum per 1 januari 2004	0			

Bedragen in €

Paragraaf 2.4. Financiering

De vroegere treasuryparagraaf verdwijnt volgens het BBV. De inhoud van deze paragraaf wordt volgens het BBV opgenomen in de (nieuwe) paragraaf financiering. Een aantal elementen wordt aan de (oude) treasuryparagraaf toegevoegd. In deze paragraaf financiering komt aan de orde.

- Algemene ontwikkelingen en rentevisie
- Ontwikkelingen bij de provincie Drenthe
- Uitzettingen: risicoprofiel en rendement
- Diverse financiële risico's
- Aangetrokken middelen: mutaties leningenportefeuille
- Publieke taak en treasurystatuut
- Meerjarige financieringspositie

Algemene ontwikkelingen en rentevisie

Zowel in de VS als in het eurogebied is in april 2003 sprake van krimp van de economie. De conjunctuur is zwak en de inflatie daalt. In sommige landen in de eurozone was in mei 2003 zelfs sprake van dalende consumentenprijzen.

De internationale conjunctuur trekt volgens visie van de Bank Nederlandse Gemeenten (Economisch beeld d.d. 16 juni 2003) langzaam aan. Het herstel begint naar verwachting vanuit de VS, waar de consumptie wordt gestimuleerd door lastenverlichting. In het eurogebied, inclusief Nederland, zijn de vooruitzichten somber. De consumptie groeit traag onder meer door de oplopende werkloosheid. Door

het Stabiliteit- en groeipact hebben de overheden weinig mogelijkheden om de economie te stimuleren. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft daartoe wel een mogelijkheid door middel van een ruim monetair beleid.

In Nederland zijn de verwachtingen omtrent de groei van de consumptie in het bijzonder somber door de stijgende pensioenlasten en door de aangekondigde bezuinigingen en lastenverzwaringen door het tweede kabinet Balkenende.

Ten aanzien van de verwachte ontwikkelingen met betrekking tot de rente verwachten wij in de loop van 2003 nog een daling van de korte rente als gevolg van het monetaire beleid van de ECB. In 2004 zou de korte rente weer licht kunnen stijgen. Als uitgangspunt voor de begroting hanteren wij een korte rente van 3%. In de grafiek is de renteontwikkeling van de afgelopen 12 maanden weergegeven.

Voor de lange termijn houden wij in 2004 rekening met een rente van 4,5%. Deze rentevoet is voor de lange termijn in de begroting 2004 verwerkt.

Ontwikkelingen bij de provincie Drenthe

In 2004 verwachten wij geen bijzondere ontwikkelingen ten aanzien van transacties op de geld- en kapitaalmarkt. In de jaren daarna zullen met name de voorzieningen dalen. Wij zullen in overeenstemming met het treasurybeleid bij de financiering in eerste instantie de overtollige liquide middelen inzetten, waardoor de liquiditeitsoverschotten zullen dalen.

Uitzettingen: risicoprofiel en rendement

In verband met het risicoprofiel worden twee analyses opgesteld, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

De kasgeldlimiet, bedoeld om de hoeveelheid kort aangetrokken leningen te begrenzen zal naar verwachting ruim worden onderschreden, zoals uit het navolgende overzicht blijkt.

Omvang totale begroting per 1 januari (grondslag)	157.702.001
1. Toegestane kasgeldlimiet	
- in procenten van de grondslag	7,0
- in bedrag	11.039.140
2. Omvang vlottende korte schulden	-
- opgenomen gelden <1 jaar	-
- schuld in rekening courant	-
- gestorte gelden door derden <1 jaar	-
- overige geldleningen, niet vaste schuld	-
3. Vlottende middelen	42.003.500
- contant geld in kas	3.500
- tegoed in rekening courant	10.000.000
- overige uitstaande gelden <1 jaar	32.000.000
4. Toets kasgeld limiet	
- totaal vlottende schuld (= (2) - (3))	- 42.003.500
- toegestane kasgeldlimiet (= (1))	11.039.140
Ruimte (+) of overschrijding (-) (= (1) - (4))	53.042.640

De renterisiconorm, bedoeld om een spreiding van het renterisico te bereiken, wordt naar verwachting in 2004 niet overschreden. In het navolgende schema is de renterisiconorm berekend.

	2004
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld 1a-1b	0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld	0
3b. Nieuw verstrekte lange leningen	4.050.000
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld 3a-3b	-4.050.000
5. Betaalde aflossingen	567.000
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	- 4.050.000
7. Renterisico op vaste schuld 2 + 6	- 4.050.000
8. Stand van de vaste schuld per 1 januari	5.014.271
9. Normpercentage volgens ministeriele regeling	20
10. Renterisiconorm (= $8 \cdot 9 / 100$)	1.002.854
7. Renterisico op vaste schuld	-4.050.000
11. Ruimte (+) of overschrijding (-) (10-7)	5.052.854
Nieuw verstrekte lange leningen per 1/1/2004: 4.050.000	

Op onze uitzettingen ramen wij een rendement in 2004 van 3%. In overeenstemming met het treasury-statuut staat het streven naar voldoende liquiditeiten bij de treasuryfunctie voorop, waardoor relatief kort uitgezet wordt. Dat levert bij de huidige rentestructuur een relatief laag rendement op. Overigens zullen wij, ondersteund door de ontwikkelde liquiditeitsprognoses, er naar streven de periodes gedurende welke middelen worden uitgezet te verlengen indien hierdoor een beter rendement mogelijk is. Het langer uitzetten van middelen heeft tevens als voordeel dat dit minder bewerkelijk is.

Diverse financiële risico's

Koersrisico

Koersrisico wordt gelopen bij uitzettingen in de vorm van vastrentende waarden zoals bijvoorbeeld vast en variabel rentende obligaties en onderhandse leningen indien voor afloop van de looptijd deze vastrentende waarden worden verzilverd.

Op dit moment wordt deelgenomen aan een tweetal rentefondsen die worden beheerd door een vermogensbeheerder. Doel van deze rentefondsen is om met een aantal investeerders tot een collectieve belegging van vermogen te komen. Door een grote spreiding van de aangetrokken vastrentende waarden kan het koersrisico bij onttrekking tot een minimum worden beperkt.

Wij overwegen zelf over te gaan tot het aantrekken van vastrentende waarden. Wij zullen dan trachten vastrentende waarden te verkrijgen met een zodanige looptijd dat bij noodzakelijk vroegtijdig verzilveren, koersrisico tot een minimum wordt beperkt.

Kredietrisico

Kredietrisico wordt gelopen bij het uitzetten van gelden. Wij nemen in overeenstemming met het treasury statuut maatregelen om dit risico te beperken.

Aangetrokken middelen: mutaties leningenportefeuille

De verwachte mutaties gedurende 2004 in de leningenportefeuille zijn weergegeven in het onderstaande overzicht.

	Bedrag in €	Gemiddelde rente	Invloed op gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2004	5.014.000	4,91	0
Nieuwe leningen	0	0	0
Reguliere aflossingen	567.000	5,83	- 0,10
Vervroegde aflossingen	0	0	0
Renteaanpassingen (oud percentage)	0	0	0
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	0	0	0
Stand per 31 december 2002	4.447.000	4,81	0

Publieke taak en treasury statuut

Uitzetten en aantrekken van middelen, alsmede het eventueel verlenen van garanties doen wij uitsluitend met het oog op de uitvoering van onze publieke taak.

Wij zullen in 2004 het treasury statuut herzien. Aanleiding hiervoor is dat het treasury statuut in sommige opzichten strengere eisen stelt aan met name het uitzettingenbeleid dan voorgeschreven is door de Wet financiering decentrale overheden. Dit beperkt de uitzettingsmogelijkheden. Nagegaan zal worden in hoeverre uitbreiding van de uitzettingsmogelijkheden de perspectieven op een hoger rendement vergroten. Tevens zal worden nagegaan in hoeverre deze strengere eisen nog rationeel zijn.

Meerjarige financieringspositie

Om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen van de meerjarige financieringspositie hebben wij een meerjarige investerings- en financieringsstaat opgesteld. Wij veronderstellen daarbij dat de liquiditeitseffecten uit de exploitatie neutraal zijn. De meerjarige investerings- en financieringsstaat is in het navolgende weergegeven.

	2004	2005	2006	2007
	Per 1 januari 2004	Per 1 januari 2005	Per 1 januari 2006	Per 1 januari 2007
Investerings				
A1 Materiële activa (maatschappelijk nut)	34.586.195	34.333.979	33.984.112	33.365.938
A2 Materiële activa (economisch nut)	10.934.212	10.132.898	9.166.065	8.146.824
B Financiële activa				
1. Deelnemingen (economische nut)	852.925	852.925	852.925	852.925
2. Bijdragen aan activa in eigendom van derden (maatschappelijk nut)	1.492.499	2.176.698	2.790.984	3.331.434
Subtotaal	47.865.831	47.496.500	46.794.086	45.697.121
3. Verstrekte langlopende geldleningen	38.105.156	41.135.513	44.162.079	47.163.645
Totaal	85.970.987	88.632.013	90.956.165	92.860.766
Financieringsmiddelen				
A. Reserves/voorzieningen				
1. Algemene reserves	25.368.494	23.875.864	22.229.681	20.594.275
2. Bestemmingsreserves	45.109.969	47.498.809	51.594.098	55.252.191
3. Voorzieningen	2.983.676	3.941.939	5.031.939	6.121.939
4. Voorzieningen (middelen van derden)	26.465.546	18.274.953	13.279.812	10.727.389
Subtotaal	99.927.685	93.591.565	92.135.530	92.695.794
B Opgenomen langlopende geldleningen	5.014.271	4.447.046	3.879.821	3.312.596
Totaal	104.941.956	98.038.611	96.015.351	96.008.390
Overschot aan financieringsmiddelen	18.970.969	9.406.598	5.059.186	3.147.624

Uit dit overzicht valt af te leiden dat het overschot aan financieringsmiddelen naar verwachting daalt. Hoewel hiervoor meerdere oorzaken zijn aan te wijzen zijn de belangrijkste de uit- of terugbetaling van de middelen in het kader van de stads- en dorpsvernieuwing en van de gebundelde doeluitkering (zie voorzieningen, middelen van derden).

Paragraaf 2.5. Bedrijfsvoering

Artikel 14 van het BBV is de basis voor de bedrijfsvoeringsparagraaf, zoals deze voorzien is voor de Begroting 2004 voor de staten in het onderdeel Paragrafen. De hier gepresenteerde teksten zijn een eerste invulling van voorstel 7 van de notitie Dualisering provinciale begroting (statenstuk 2003-54). De bedrijfsvoeringsparagraaf als onderdeel van de begroting voor de staten blijft beperkt tot die onderwerpen die mogelijk voor de staten relevant zijn. Onderwerpen die meer behoren tot de aansturing van het provinciale apparaat worden in dit verband niet behandeld.

Organisatieontwikkeling

Organisatieontwikkeling is een voortdurend proces van permanent streven om het beter te doen. Iets dat bovendien vooral in het dagelijks werk zelf en door iedere medewerker op alle niveaus vormgegeven moet worden. Met als resultaat, dat de producten beter worden, de processen soepeler verlopen en de medewerkers optimaal en met plezier kunnen presteren.

Voor de komende jaren is de ambitie voor de organisatie in haar externe presentatie als volgt geformuleerd: onze ambtelijke organisatie verricht werkzaamheden voor het bestuur waarmee zij actief bijdraagt aan de ontwikkeling van Drenthe. Het streefdoel is dat de kwaliteit en toegevoegde waarde van onze bijdrage door burgers, bedrijven, instellingen en medeoverheden wordt erkend.

Intern: om dit doel te bereiken krijgen medewerkers de mogelijkheid hun creativiteit en professionaliteit optimaal in te zetten. Hun professionele en persoonlijke ontwikkeling is hierbij van belang.

Als algemeen streefbeeld voor de komende vijf jaar stellen wij ons een organisatie voor die er om bekend staat dat zij:

- het bestuur zeer goed bedient en zich transparant verantwoordt;
- actief en zorgvuldig relaties onderhoudt, waarover klanten en partners tevreden zijn;
- hoge professionele standaarden heeft (o.m. voor integriteit en externe gerichtheid), blijkend uit (gecertificeerde) processen en het niveau van competenties en kennis van medewerkers;
- een ondernemende en innovatieve samenwerkingspartner is;
- de toegankelijkheid van informatie en diensten voor burgers en partners optimaal verzorgt;
- flexibel en efficiënt werkt in verhouding tot andere overheden, blijkend uit benchmarks;
- landelijk als werkgever een koploper is waar medewerkers graag werken.

Het is daarbij van belang, verbeterdoelen gezamenlijk te formuleren en te prioriteren en resultaatgericht en in samenhang met elkaar uit te voeren.

Concerncontrolling

De concerncontrolling zal in de komende jaren nadrukkelijk in het teken staan van de verbetering van de sturing en beheersing van de organisatie. Het uiteindelijke doel van concerncontrolling is de ondersteuning van het bestuur en het management om doelstellingen van het bestuur te bereiken. De provinciale doelstellingen zijn in de begroting van 2003 voor het eerst integraal beschreven. Een verdere stap zal zijn om deze doelstellingen concreet meetbaar en toetsbaar te maken. Dit zal gebeuren door het formuleren van meetbare indicatoren. Daarbij speelt de verdere invoering van de brede beleidsmonitoring, het komen tot conclusies over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid, een belangrijke rol.

De komende periode zal een start gemaakt worden met het professionaliseren van het risicomanagement. Deze ontwikkeling van deze activiteiten zal zeer nauw samenhangen met de, samen met de nieuwe accountant en de introductie van de Provinciale Rekenkamer in welke vorm dan ook.

Personeel en organisatie

Algemeen

In de laatste CAO's zijn veel vernieuwingen gerealiseerd die nu hun doorwerking krijgen. De doelstellingen voor het arbeidsvoorwaardenbeleid voor de komende periode zijn daarom noodzakelijk minder ambitieus. Het lager stellen van de ambitie heeft vooral te maken met het afspreken en invoeren van dat vernieuwende beleid. Als vernieuwend kunnen worden aangeduid de invoering van: het functiewaarderingssysteem Fuwaprov, competentie management en het nieuwe belonings- en beoordelingssysteem.

Collegeprogramma 2003-2007

Er is een aantal onzekere factoren die grote invloed hebben op de ontwikkeling van de uitkering uit het Provinciefonds, enerzijds de doorwerking van de te verwachten rijksbezuinigingen, anderzijds bestaat de tendens tot verdere decentralisatie van rijkstaken naar provincies. Decentralisatie van rijkstaken daargelaten dient groei van de organisatie vermeden te worden. Gelet op de mogelijke vermindering van de uitkering uit het Provinciefonds en nieuwe, gedecentraliseerde taken bij de provincie is als speerpunt in het collegeprogramma benoemd: vergroting van de flexibele inzet van het personeel.

Arbeidsomstandigheden

Verwacht wordt dat in 2004 geen nieuwe grote knelpunten behoeven te worden aangepakt en dat alles gericht kan zijn op het onderhoud, de continuering en instandhouding van hetgeen is gerealiseerd in het kader van het streven naar optimale arbeidsomstandigheden voor de medewerkers van de provincie Drenthe.

Juridische kwaliteitszorg

In het jaar 2003 zijn alle product- en stafgroepen doorgelicht op juridische kwaliteitszorg en is een eindrapportage vastgesteld van het project met algemene aandachts- en verbeterpunten voor het concern. In 2004 geven wij verder vorm aan het inbedden van juridische kwaliteitszorg in de producten en processen van de organisatie.

Facilitaire zaken

De huidige telefooncentrale is technisch en economisch afgeschreven. Bovendien vergt een optimale telefonische bereikbaarheid meer technische voorzieningen dan de huidige telefooncentrale kan bieden. Wij doen onderzoek naar de wijze waarop de telefooncentrale vervangen kan worden. Wij verwachten in 2004 de huidige telefooncentrale te kunnen vervangen.

In 2003 zal besloten worden op welke wijze we komen tot een systeem van toegangsregistratie waarmee de aan- en afwezigheid van alle interne medewerkers en externe medewerkers/gasten wordt geregistreerd. Ook worden voorstellen gedaan om door middel van camerabewaking en door organisatorische aanpassingen de veiligheid te vergroten op het parkeerterrein, rijwielstalling en dergelijke. Een aantal inbraken in 2003 heeft de veiligheid in en om het provinciehuis extra prioriteit gegeven.

Informatiebeleid en -advies (inclusief innovatieve projecten)

In 2002 hebben we een visie ontwikkeld over de plaats van het digitale document en de digitale kaart in de organisatie en voor de burger. Steeds meer wordt informatie in digitale vorm beschikbaar gesteld via Internet. Op dit punt hebben wij al diverse proefprojecten uitgevoerd. Het nieuwe stateninformatiesysteem is reeds geheel gedigitaliseerd en ook hebben wij veel kaartmateriaal via onze websites beschikbaar gesteld. In 2003 hebben wij dergelijke toepassingen onder één veilige infrastructuur gebracht via het gemeenschappelijk netwerk van provincies, gemeenten en waterschappen: Gemnet. Deze infrastructuur is voorbereid op nieuwe toepassingen als de Risicokaart.

Communicatie

Twee gebeurtenissen zijn in 2003 van invloed geweest op het communicatiebeleid voor 2004. In maart 2003 zijn de statenverkiezingen gehouden en vervolgens is ook het dualisme in werking getreden. Een nieuwe collegeperiode betekent een nieuw collegeprogramma. Een afgeleide daarvan is de communicatiestrategie voor de jaren 2003 tot begin 2007. Als leidraad hierbij geldt dat burgers, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en andere overheden recht hebben op eerlijke, toegankelijke en volledige informatie. Actieve openbaarmaking van aanvaard en voorgenomen beleid is het uitgangspunt. Internet speelt hierin een belangrijke rol. Waar mogelijk wordt beleid interactief ontwikkeld. Het draagvlak voor beleidsmaatregelen is immers groter wanneer dit beleid in samenspraak met belanghebbenden wordt opgesteld. De invoering van het dualisme brengt met zich mee dat bij de ontwikkeling en uitvoering van communicatiebeleid moet worden gestreefd naar samenhang tussen uitingen van PS en GS.

Overzicht personeelssterkte

Organisatie-eenheid/afdeling (zoals opgenomen in de kostenverdeelstaat)	Sterkte bij de begroting van het vorige begrotingsjaar 2003	Sterkte bij de huidige begroting berekende kosten 2004
Hulpkostenplaatsen		
Concerndirectie	2,0	2,0
Statengriffie		3,0
Onderzoeksbureau		4,1
Facilitaire groep	52,4	51,7
Stafgroep kabinet	8,6	10,6
Stafgroep bestuurs-, juridische en concernzaken	29,2	23,9
Stafgroep financiën en control	19,3	19,8
Stafgroep personeel en organisatie	16,2	16,9
Stafgroep automatisering	21,8	20,5
Stafgroep communicatie	12,7	12,5
Totaal hulpkostenplaatsen	162,2	165,0
Hoofdkostenplaatsen		
Productgroep economie	26,8	25,9
Productgroep verkeer en vervoer	26,7	29,2
Productgroep civiele techniek	39,6	39,2
Productgroep cultuur en welzijn	30,9	32,7
Productgroep wegen en kanalen	63,3	60,0
Productgroep landelijk gebied	39,8	36,7
Productgroep ruimte en water	66,5	52,9
Productgroep bodem	33,9	37,2
Productgroep milieubeheer	44,5	44,1
Gedeputeerde staten	5,0	5,0
Commissaris van de koningin	1,0	1,0
Kompas	2,5	2,4
SNN/NHI	1,5	0,4
Stichting "Het Drentse Landschap"	11,2	12,1
Flexpool	6,0	6,0
Totaal kostenplaatsen	399,2	384,8
Totaal hulp- en hoofdkostenplaatsen	561,4	549,8
Personeel niet (meer) in dienst van de provincie		
Provinciale staten	44,0	51,0
Oud leden gedeputeerde staten	17,0	17,0
55+-regeling	27,0	15,3
Personeel niet in functieboek/ voormalig personeel	11,3	21,1
Totaal pers. niet (meer) in dienst van de provincie	99,3	104,4
Totaal generaal	660,7	654,2

N.B.

De stijging van het aantal personeelsleden is gedeeltelijk het gevolg van het oplossen van personele knelpunten en gedeeltelijk het gevolg van het (tijdelijk) bovenformatief plaatsen van personeelsleden. Het hier gepresenteerde overzicht wijkt op ondergeschikte onderdelen af van de kostenverdeelstaat, omdat daarin voor de berekeningen de kostenplaats "Kern van Drenthe" nog meegenomen is.

Kostenverdeelstaat, structuren en geldstromen

Kostensoorten	Totaal	Kostenplaatsen	Interne producten	Toerekening aan externe producten
Lasten				
Salarissen en sociale lasten	31.410.840	31.410.840	0	
Duurzaam roerende goederen	70.889	0	70.889	
Overige goederen en diensten	7.694.668	1.900.269	5.794.399	
Belastingen	61.533	0	61.533	
Inkomenoverdrachten	10.808	0	10.808	
Vorming reserves	0	0	0	
Afschrijvingen	1.160.156	0	1.160.156	
Toegerekende rente	418.545	0	418.545	
Baten				
Huren en pachten	-3.630	0	-3.630	
Overige goederen en diensten	-527.524	-183.878	-343.646	
Onttrekkingen reserves	0	0	0	
		-33.127.231		
Toegerekende apparaatskosten			12.930.143	20.197.088
			-20.099.197	
Doorbelasting overhead				20.099.197
Totaal	40.296.285	0	0	40.296.285

Paragraaf 2.6. Verbonden partijen

Algemeen

In het BBV wordt onder verbonden partijen verstaan een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Een bestuurlijk belang betekent dat de provincie op enigerlei wijze zeggenschap heeft, hetzij omdat de provincie een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze mee kan stemmen. Een financieel belang houdt in dat de provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement. Voorts heeft de provincie een financieel belang indien financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de provincie.

Het begrip verbonden partijen houdt dus in dat participaties in NV's, BV's, VOF's, commanditaire vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen hieronder vallen. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de provincie een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt. Een stichting of vereniging die jaarlijks subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen zitten met een juridische afdwingbaarheid door derden is geen verbonden partij. Een eventuele morele verplichting tot betaling in geval van problemen kan het wel verstandig maken de stichting of vereniging in de paragraaf weerstandsvermogen op te nemen. Indien de provincie een aanzienlijk bestuurlijk, maar geen financieel belang heeft dan kan dit belang in het desbetreffende programma genoemd worden. Naast de hiervoor genoemde participaties maken ook deelnemingen, waarbij de provincie aandelen heeft in een NV of BV, deel uit van de verbonden partijen.

In het BBV wordt over de verbonden partijen voorgeschreven dat in de begroting in een aparte paragraaf ten minste aandacht moet worden geschonken aan:

- a. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- b. de beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.

Met andere woorden: Wat willen we met deze partijen? Hoe past de uitvoering van de taken binnen onze provinciale programma's? Hoe dragen zij bij aan het uitvoeren van het door de provincie gewenste beleid?

Voor de staten is informatie over de verbonden partijen om twee redenen van belang:

1. de partijen voeren taken uit die in het verlengde van de provinciale doelstellingen liggen (bijvoorbeeld SNN en IPO);
2. er is sprake van financiële en budgettaire consequenties.

Nota bestuursfuncties

In oktober 2001 is de Nota bestuursfuncties uit 1992 herijkt. In de nota wordt vooral ingegaan op de bestuurlijke functies die door gedeputeerde staten of leden van provinciale staten (of in hun opdracht door provinciale ambtenaren of op hun verzoek of aanbeveling door derden) kunnen worden vervuld bij de verschillende rechtsvormen, zoals vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen.

De nota geeft een opsomming van de belangrijkste verbonden partijen in onze provincie, te weten:

Deelnemingen

- Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM)
- Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)
- Groningen Airport Eelde (GAE)
- Europark Coevorden/Emlichheim Entwicklungsgesellschaft mbH

Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij

De vennootschap heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de verbetering van de sociaal-economische structuur en de werkgelegenheid in de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. In het kapitaal van de NV NOM kan uitsluitend worden deelgenomen door in Nederland gevestigde publiekrechtelijke lichamen. Hieruit mag de conclusie worden getrokken dat de vennootschap is opgericht om een publiek belang te behartigen.

De commissarissen worden benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders op aanbeveling van onder meer de colleges van GS van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. Er is dus geen sprake van een benoemingsrecht. De statuten gaan echter uit van een lid van het college van GS zodat het recht van aanbeveling in dit geval inhoudelijk weinig verschilt met een benoemingsrecht.

Het belang van de vennootschap verdraagt zich op dit moment met het provinciaal belang, zodat ook hierin geen belemmering wordt gevonden voor de voordracht van een lid van GS in de Raad van Commissarissen (RvC).

Waterleidingmaatschappij Drenthe

Het betreft hier een vennootschap die de zorg voor en de instandhouding van de (drink)watervoorziening in haar verzorgingsgebied tot doel heeft. Alleen de provincie Drenthe en de gemeenten in deze provincie kunnen aandeelhouder zijn. De WMD is een structuurvennootschap waarbij één commissaris wordt benoemd door GS; drie door de gemeenten en de overige door de RvC. Deze commissarissen zijn dus commissarissen van overheidswege. Schorsing en ontslag geschiedt volgens de wet door degene die met de benoeming is belast. De commissaris van overheidswege die door GS is benoemd wordt dus ook door GS geschorst en ontslagen.

De WMD is een vennootschap die vooral een publiek belang moet dienen. Evenals met andere nutsbedrijven het geval is geweest, ontwikkelt ook de WMD zich steeds meer in de richting van een bedrijf dat, niet alleen zelf maar ook via dochterondernemingen, marktgericht werkt.

Groningen Airport Eelde

Het doel van de vennootschap is de uitoefening van het luchthavenbedrijf, waaronder met name de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling en de exploitatie van het luchthaventerrein. Op dit moment zijn er geen private aandeelhouders. De statuten sluiten de mogelijkheid daartoe echter niet uit.

Bij GAE is minder sprake van een openbaar taak karakter. Het instandhouden van de luchthaven is van grote betekenis voor de infrastructuur. Uit het doel van de vennootschap, zoals in de statuten omschreven, komt dit aspect niet of nauwelijks naar voren.

De provincie heeft een aanmerkelijk financieel belang in GAE. De uitoefening van de rechten als aandeelhouder en verstrekker van financiële middelen kan voldoende mogelijkheden bieden voor beïnvloeding en toezicht. Het commissariaat behoeft dan ook niet noodzakelijkerwijs te worden vervuld door een bestuurder maar kan worden vervuld door een derde.

Europark Coevorden/Emlichheim Entwicklungsgesellschaft mbH

Het doel van de vennootschap is de ontwikkeling en vermarkting van het grensoverschrijdend industriegebied Europark Coevorden/Emlichheim ten behoeve van de regionale structuurverbetering in het grensgebied.

Aandeelhouders zijn Nederlandse en Duitse overheden, de NOM en de Niedersächsische Gesellschaft für Landesentwicklung und Wohnungsbau mbH. Voorlopig houdt de vennootschap zich bezig met de ontwikkeltaak. Vanuit die invalshoek heeft de vennootschap een openbaar taak karakter. Het is de bedoeling dat de vennootschap zich gaat ontwikkelen tot een meer marktgerichte onderneming, een exploitatiemaatschappij die economische risico's loopt.

Provinciale staten hebben op 20 maart 2002 ten aanzien van de provinciale betrokkenheid bij het Europark het volgende besloten (statenstuk 927):

- het college van GS zal zich - mede gelet op de afspraken in de Nota bestuursfuncties - terugtrekken uit de RvC en gebruikmaken van het recht een commissaris aan te wijzen buiten de kring van het college;
- de provincie zal gelet op de omvorming van het Europark naar een risicodagende onderneming alleen indirect (door middel van een lening aan de NOM) bijdragen aan het stamkapitaal van het Europark.

Beide besluiten zijn inmiddels uitgevoerd. GS hebben een ondernemer aangewezen om namens haar in de RvC zitting te nemen, maar zonder last of ruggespraak. De NOM heeft met behulp van de lening van de provincie een aandeel in het stamkapitaal van het Europark genomen.

Op grond van bovenstaande kan worden vastgesteld dat er geen sprake meer is van een verbonden partij.

Gemeenschappelijke regelingen

In Drenthe is een aantal bestuursfuncties met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen. Aan de volgende regelingen nemen bestuurders en ambtenaren deel:

- Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)
- IPO met als onderdeel het Interprovinciaal Werkgeversverband (IWV)
- Interprovinciale ziektekostenregeling (IZR)
- Bestuursacademie Noord-Nederland (BANN)

Samenwerkingsverband Noord-Nederland

Het SNN betreft een samenwerking tussen de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen. De oprichting van het samenwerkingsverband had plaats in 1992. Sedert de oprichting van het SNN is de Gemeenschappelijke regeling diverse malen gewijzigd. De meest recente wijziging had plaats in 2003. Bij die gelegenheid werd de Interprovinciale Statencommissie (Ipsc) opgeheven.

Het AB bestaat uit drie commissarissen en twee gedeputeerden per deelnemende provincie alsmede een lid van iedere fractie per deelnemende provincie. Daarnaast is er een drietal commissies, die tot taak hebben beraad te hebben en de coördinatie te verzorgen op een drietal beleidsterreinen (economische kerngebieden/versterking marktsector, stedelijke centra en landelijk gebied).

De hoofddoelstelling van het samenwerkingsverband is de samenwerking en het overleg tussen de deelnemende provinciale besturen te verbreden en te intensiveren. Verdere doelstellingen zijn coördinatie van beleid en het opstellen van gezamenlijke standpunten in richting rijksoverheid en Europese Unie en het gemeenschappelijk optreden daarbij.

Het AB stelt jaarlijks, gehoord de staten van de deelnemende provincies, een uitvoeringsprogramma (Jaarprogramma Kompas voor het Noorden) vast. Het doel van een jaarprogramma is op basis van de

uitvoering in voorgaande perioden en op basis van de ruimtelijke en de economische situatie in het Noorden te komen tot inhoudelijke en/of financiële beleidsbijstellingen. Een jaarprogramma biedt aan de staten van de deelnemende provincies de mogelijkheid voor een politieke bijsturing. Een jaarprogramma vormt voor de staatssecretaris van economische zaken de basis voor het beschikbaar stellen van een jaarbudget.

De kosten worden door de deelnemende provincies gezamenlijk gedragen en in gelijke delen. Dit betekent ook, dat de risico's door de deelnemende provincies (in gelijke delen) worden gedragen. Het kan hierbij ook gaan om risico's, die samenhangen met de uitvoering van projecten. Over het algemeen worden hierover nadere afspraken gemaakt waarbij het risico expliciet wordt toebedeeld aan een deelnemende provincie.

In het collegeprogramma wordt aangegeven, dat Kompas een bouwsteen is voor het POP II. Tevens wordt gesteld, dat het college zich wil inzetten voor regionaal economisch beleid en een vervolg op het Kompas voor de periode na 2006.

Wat de samenwerking zelf betreft is het college van mening, dat de samenwerking met de beide andere noordelijke provincies moet worden voortgezet. De provincie Fryslân is deze mening ook toegedaan, maar wil de mogelijkheid van een verdeling vooraf van de middelen bekijken. De provincie Groningen gaat het verst door te stellen, dat zij zich wil inzetten voor een intensivering van de noordelijke samenwerking.

Interprovinciaal Overleg

De vereniging IPO heeft als doelen:

1. het behartigen van de belangen van provincies;
2. het bieden van een platform voor uitwisseling van kennis en ervaring;
3. het stimuleren en entameren van vernieuwingsprocessen binnen de provincies.

Iedere provincie heeft het recht voor één zetel in het bestuur een bindende voordracht te doen. De voordracht wordt gemaakt door het college van GS. Daarnaast zijn vijf Drentse statenleden lid van de algemene vergadering.

Naast het bestuur en de algemene vergadering zijn er ook nog commissies, te weten commissies van advies en bestuurscommissies. De adviescommissies bestaan in beginsel uit twaalf leden. Ieder college van GS benoemt uit zijn midden een lid van een adviescommissie.

Het IWW is een bestuurscommissie van het IPO. De taken die zij behartigd liggen op het terrein van arbeidsvoorwaarden. De commissie bestaat uit dertien leden; een voorzitter en één lid per provincie.

Het uitgangspunt van het IPO is dat een slagvaardige en gezaghebbende organisatie, die is geworteld in de twaalf provincies, een basisvoorwaarde is om de (inter)provinciale ambities te realiseren. De provincie Drenthe bevordert de goede positionering van de provincie via deze interprovinciale samenwerking. Slagvaardigheid wordt bewerkstelligd door het actief volgen van ontwikkelingen en tijdig inspelen hierop.

Drenthe vindt dat het IPO klein en slagvaardig dient te blijven, met daarbij een betrokken inzet van de provincie. Drenthe wil deze inzet leveren aangezien zij zorgt voor een goede positionering in de bestuurlijke organisatie van Nederland.

Interprovinciale ziektekostenregeling

Het belang dat deze gemeenschappelijke regeling behartigt, is het belang van de provincies bij het geven van onderling gelijke aanspraken op vergoedingen van kosten van geneeskundige verzorging ten laste

van de bij de provincies betrokken personen en het gezamenlijk dragen van de kosten die het voldoen aan die aanspraken met zich meebrengen.

PS van elke provincie wijzen uit de colleges van GS een mogelijk lid van het AB aan. Direct na hun aanwijzing bepalen de aangewezenen in onderlinge overeenstemming welke zes van hen het AB zullen zijn. De vier overigen zijn dan plaatsvervangend lid van het AB. Ook de aanvaarding van de functie van plaatsvervangend lid behoeft de goedkeuring van GS van de betrokken provincie. Deze functie is uit hoofde van het ambt en dus is verantwoording verschuldigd aan GS en PS.

Het DB bestaat uit de voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter en twee andere leden. Het AB wijst van de andere leden een lid aan uit de provinciale leden en een lid uit de ambtenarenleden. Uit de provincie Drenthe zijn geen leden aangewezen.

Bestuursacademie Noord-Nederland

De Gemeenschappelijke regeling heeft tot taak de behartiging van het bestuursdienstonderwijs in Noord-Nederland. De staten van elke deelnemende provincie, de raden van de deelnemende gemeenten en de bevoegde organen van de deelnemende waterschappen benoemen uit hun midden één lid van het AB. De staten van de deelnemende provincies kunnen ook de secretaris van hun provincie benoemen tot lid van het AB.

Het AB benoemt uit zijn midden de leden voor het DB. In het DB wordt een lid benoemd vanuit een van de drie deelnemende provincies.

De directeur-secretaris is benoemd tot lid van het AB. Deze bestuursfunctie wordt vervuld uit hoofde van het ambt. Voor het gevoerde bestuur inzake de BANN zijn GS verantwoording schuldig aan PS. De provincie Drenthe is op dit moment niet vertegenwoordigd in het DB. Op 3 oktober 2001 hebben PS besloten uit de gemeenschappelijke regeling BANN te treden. Op termijn heeft dit gevolgen voor het lidmaatschap van het AB.

Stichtingen en andere privaatrechtelijke rechtspersonen

In de volgende stichtingsbesturen is door het provinciaal bestuur een bestuurder benoemd:

- Stichting Leerstoel Regionale/Noordelijke Economie
- Stichting Drentse Bedrijvenlocaties
- Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (LMA)
- Stichting Drents Plateau (voorheen Erfgoedhuis van Drenthe)

Stichting Leerstoel Regionale/Noordelijke Economie

De stichting is opgericht ter uitvoering van een besluit van PS. De stichting heeft vooral tot doel het (doen) verrichten van onderzoek en het geven van onderwijs op het terrein van de regionale economie in het algemeen en de economie van Noord-Nederland. Er is sprake van de behartiging van een publiek belang.

In de statuten is aangegeven dat het bestuur van de stichting bestaat uit ten minste vier leden. De benoeming van de bestuursleden geschiedt als volgt. Drie bestuursleden worden benoemd door de colleges van GS van de provincies Drenthe, Fryslân en Groningen, te weten door iedere provincie één bestuurslid. Eén bestuurslid wordt benoemd door het Bestuur van de Faculteit der Economische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen.

Omdat met het besturen van de stichting een openbaar belang wordt behartigd, is het lid van GS dat is benoemd als bestuurslid van de stichting voor het gevoerde bestuur in de stichting verantwoording schuldig aan PS.

De provincie heeft een subsidierelatie met de stichting.

Stichting Drentse Bedrijvenlocaties

De stichting heeft tot doel het stimuleren van de economische activiteiten, werkgelegenheid en bedrijvigheid in de provincie Drenthe. De stichting is opgericht ter uitvoering van een besluit van PS. De stichting is dus opgericht ter behartiging van een openbaar belang. Op grond van de statuten heeft de provincie het recht een bestuurslid te benoemen. Het bestuurslidmaatschap eindigt onder meer door verlies van de kwaliteit of de hoedanigheid waarop hij werd benoemd.

Het lid van het college is uit hoofde van zijn ambt bestuurslid van de stichting. Aangezien hij als bestuurslid een openbaar belang behartigt, bestaat er een verantwoordingsplicht aan PS voor het door hem gevoerde bestuur binnen de stichting. Behalve het feit dat de provincie bijdraagt in de kosten van de stichting is er verder geen belangenverstrengeling.

Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen

Het doel van de Stichting LMA is om alle meldingen te registreren van binnenlandse transporten van gevaarlijk afval, bedrijfsafval en scheepsafval. De Stichting LMA stelt deze gegevens beschikbaar aan de overheid ten behoeve van de handhaving.

Het bestuur van de Stichting LMA wordt benoemd en ontslagen door de Raad van Toezicht (RvT). Bestuurders kunnen slechts natuurlijke personen zijn. Verder worden in de statuten geen eisen gesteld aan het bestuurslidmaatschap. In het bestuur is onder meer een gedeputeerde van de provincie Drenthe benoemd, namelijk de heer Joh. Dijks. Daarnaast zit mevrouw A. Edelenbosch als gedeputeerde van Drenthe in de RvT.

Stichting Drents Plateau (voorheen Erfgoedhuis van Drenthe)

De Stichting Drents Plateau (voorheen Erfgoedhuis van Drenthe) is opgericht om de activiteiten te bundelen op het gebied van behoud van culturele waarden, met name op het gebied van landschaps-, dorps- en stadsschoon, monumenten, archeologie, musea, regionale geschiedenis, cultuurtoerisme en (moderne) architectuur. De provincie Drenthe is naast de Vereniging van Drentse Gemeenten, de Stichting Het Drentse Welstandstoezicht medeoprichter van de stichting.

De organen van de stichting zijn de Raad van Bestuur (de directie), de RvT en de Raad van Ondersteuning (RvO). De directie (statutair bestaande uit een of meerdere personen) bestuurt de stichting. De RvT heeft als taak het toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken. Alle leden van de RvT worden benoemd en ontslagen door GS, gehoord het advies van de RvO.

Drents Plateau wordt door de provincie ingeschakeld om te adviseren over de cultuurhistorisch en architectonische waarden in het ruimtelijke kwaliteitsbeleid. Dit gebeurt in de Commissie Afstemming Ruimtelijke Plannen (CARP) maar ook bij het Provinciaal omgevingsplan (POP). Voor dit laatste kan worden gedacht aan de ontwikkeling van cultuurhistorische waardekaarten.

Daarnaast vraagt de provincie op grond van de Monumentenwet Drents Plateau om adviezen.

Correspondentie met het Rijk gebeurt rechtstreeks door de provincie. De Monumentenwet zal met betrekking tot de archeologie waarschijnlijk in 2004 worden aangepast aan het Verdrag van Malta.

Nederland is het enige Europese land dat dit verdrag nog niet heeft geratificeerd.

Drents Plateau is als organisatie nog volop in ontwikkeling. Momenteel wordt nog gewerkt aan een vorm van mandatering van de provinciale subsidieregelingen.

II. Financiële begroting

II.1. Overzicht baten en lasten

	2002	2003*	2004
Totaal Programma financiering			
Lasten	16.384.558	20.911.776	8.964.632
Baten	105.607.593	109.962.886	92.340.071
Saldo	-89.223.035	-89.051.110	-83.375.439
Totaal Programma provinciale staten			
Lasten	1.661.748	1.900.031	2.249.152
Baten	0	0	0
Saldo	1.661.748	1.900.031	2.249.152
Totaal Programma bestuurlijke aangelegenheden			
Lasten	4.356.709	5.508.975	4.950.466
Baten	24.898	10.000	10.000
Saldo	4.331.811	5.498.975	4.940.466
Programma interprovinciale samenwerking			
Lasten	1.259.788	1.145.417	1.230.106
Baten	144.443	202.858	207.924
Saldo	1.115.345	942.559	1.022.182
Programma openbare orde en veiligheid			
Lasten	595.503	689.974	421.240
Baten	0	450	450
Saldo	595.503	689.524	420.790
Programma verkeer			
Lasten	19.232.765	12.999.107	11.119.173
Baten	8.460.209	4.172.728	3.430.050
Saldo	10.772.556	8.826.379	7.689.123
Programma beheer en onderhoud			
Lasten	19.989.303	17.917.283	17.437.835
Baten	5.971.937	4.303.536	4.389.507
Saldo	14.017.366	13.613.747	13.048.328
Programma vervoer			
Lasten	19.351.474	17.698.801	17.587.203
Baten	17.839.971	16.302.509	16.302.509
Saldo	1.511.503	1.396.292	1.284.694

* Tot en met 4e wijziging.

	2002	2003*	2004
Programma waterhuishouding			
Lasten	3.383.044	2.787.224	3.016.264
Baten	894.772	779.550	779.550
Saldo	2.488.272	2.007.674	2.236.714
Programma milieu algemeen			
Lasten	1.886.625	2.252.624	2.174.018
Baten	73.106	0	0
Saldo	1.813.519	2.252.624	2.174.018
Programma bodembeleid			
Lasten	9.752.955	9.244.547	10.089.037
Baten	6.825.172	6.331.104	6.103.754
Saldo	2.927.783	2.913.443	3.985.283
Programma vergunningverlening en handhaving			
Lasten	3.350.021	4.574.676	3.506.976
Baten	804.970	1.006.259	45.378
Saldo	2.545.051	3.568.417	3.461.598
Programma landelijk gebied			
Lasten	1.332.007	1.343.190	1.338.709
Baten	196.753	266.099	140.677
Saldo	1.135.254	1.077.091	1.198.032
Programma natuur			
Lasten	7.370.261	6.694.878	6.225.082
Baten	1.173.573	1.419.457	1.110.524
Saldo	6.196.688	5.275.421	5.114.558
Programma plattelandsbeleid			
Lasten	6.112.150	4.502.638	5.490.797
Baten	2.125.148	1.134.451	1.134.451
Saldo	3.987.002	3.368.187	4.356.346
Programma economie			
Lasten	5.057.308	4.170.020	3.057.271
Baten	3.761.764	1.319.224	2.419.224
Saldo	1.295.544	2.850.796	638.047
Programma toerisme en recreatie			
Lasten	1.565.242	2.193.767	756.938
Baten	36.500	0	0
Saldo	1.528.742	2.193.767	756.938
Programma landbouw			
Lasten	529.681	644.276	280.101
Baten	281.564	22.562	22.562
Saldo	248.117	621.714	257.539

* Tot en met 4e wijziging.

	2002	2003*	2004
Programma welzijn			
Lasten	14.959.699	15.643.677	15.432.998
Baten	5.293.389	4.688.295	4.794.500
Saldo	9.666.310	10.955.382	10.638.498
Programma sport en onderwijs			
Lasten	960.715	916.219	819.586
Baten	113.455	113.455	113.455
Saldo	847.260	802.764	706.131
Programma cultuur			
Lasten	7.608.844	8.773.020	8.066.736
Baten	1.117.144	1.136.176	1.142.142
Saldo	6.491.700	7.636.844	6.924.594
Programma zorg			
Lasten	2.239.151	2.173.771	1.532.201
Baten	0	47.178	47.178
Saldo	2.239.151	2.126.593	1.485.023
Programma jeugdzorg			
Lasten	19.307.168	18.697.944	18.572.445
Baten	18.897.530	17.984.983	17.984.983
Saldo	409.638	712.961	587.462
Programma ruimtelijke ordening			
Lasten	3.553.759	4.209.378	3.420.957
Baten	0	0	0
Saldo	3.553.759	4.209.378	3.420.957
Programma volkshuisvesting/stedelijke vernieuwing			
Lasten	4.511.268	6.059.448	3.476.393
Baten	4.342.184	2.448.901	2.268.901
Saldo	169.084	3.610.547	1.207.492
* Tot en met 4e wijziging.			
Totaal lasten	176.311.746	173.652.661	151.216.316
Totaal baten	183.986.075	173.652.661	154.787.790
Resultaat rekening	7.674.329		
Saldo voor bestemming			-3.571.474
Onttrekkingen reserves			-2.914.211
Toevoegingen reserves			6.485.685
Saldo na bestemming			0

II.2. Verklaring aanmerkelijke verschillen

Verklaring verschillen baten en lasten dienstjaren 2002 (rekening 2002), 2003 (begroting 2003 tot en met de 4e wijziging) en 2004 (ontwerpbegroting 2004)

De bedragen tussen de hiervoor genoemde dienstjaren geven in sommige gevallen aanmerkelijke verschillen te zien. Naast het feit dat de bedragen voor 2002 en 2003 incidentele en dus in 2004 niet meer geraamde baten en lasten bevatten, zijn hiervoor een aantal andere oorzaken voor aan te wijzen. De oorzaken hiervan zijn dezelfde zoals die zijn opgenomen in de toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van de meerjarenraming 2004-2007 ten opzichte van de meerjaren-raming van het vorig dienstjaar (2003-2006). Verwezen wordt daarom naar de daarin genoemde punten a tot en met e.

II.3. Incidentele baten en lasten

In de ontwerpbegroting 2004 zijn incidentele lasten opgenomen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Bij dit overzicht wordt het volgende opgemerkt.

1. Onder incidentele lasten worden in dit geval verstaan de in de jaren 2004, 2005 en 2006 geraamde (netto-)uitgaven.
2. In het overzicht zijn begrepen de incidentele lasten waartoe reeds eerder door de staten is besloten en de incidentele lasten zoals die in de ontwerpbegroting 2004 door het college van gedeputeerde staten worden voorgesteld.
3. In het overzicht zijn niet meegenomen de eenmalige lasten die worden gedekt door eenmalige baten. Dit kan zowel zijn een eenmalige bijdrage van het Rijk of een eenmalige bijdrage van een reserve of een voorziening.
4. Eenmalige toevoegingen aan reserves wegens het op peil houden van de "bestedingskracht" van deze reserve.

Met inachtneming van het vorenstaande ziet dit overzicht er als volgt uit.

Programma	Omschrijving	Bedrag	Bedrag	Bedrag
		2004	2005	2006
Verkeer	Opheffen knelpunten infrastructuur/EHS	500.000		
Waterhuishouding	Regiefunctie waterhuishouding	60.000	60.000	
Vergunningverlening en handhaving milieubeheer	Uitvoering nota energiebeleid	227.000		
Vergunningverlening en handhaving milieubeheer	Uitvoering afvalpreventie en energiebesparing provinciehuis	275.289		
Natuur	Bijdrage Innatura	6.870	6.870	
Natuur	Bijdrage in project Plan tot behoud van de grutto	4.500	4.500	
Natuur	Bijdrage Faunabeheer Drenthe i.o.	44.517	44.517	
Plattelandsbeleid	Bijdragen in plattelandsprojecten	750.000	400.000	150.000
Economie	Bijdrage Stichting Drentse Bedrijfslocaties	63.500	24.500	
Economie	Bijdrage Noordelijke Arbeidsmarktschets	8.925	8.925	
Welzijn	Stimuleringsregeling vrijwilligerswerk	70.000		
Sport en onderwijs	Bijdrage in GION-onderzoek Drentse monitor	9.075	9.075	
Sport en onderwijs	Stimulering topamateursportevenementen	23.000		
Sport en onderwijs	Instandhouden steunpunt Open Universiteit Emmen	4.500	15.900	10.900
Cultuur	Actieplan cultuurbereik 2001-2004	297.000		
Ruimtelijke ordening	Bijdragen gemeenten digitalisering bestemmingsplannen	36.200		
Ruimtelijke ordening	Bijdrage in Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel	45.000		
Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Apparaatskosten in de loop van het jaar ontstaan (sanering semi-statistische archieven)	255.000		
Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Apparaatskosten in de loop van het jaar ontstaan (bedrijfsinterne milieuzorg)	30.000	10.000	

Incidentele (netto)baten, anders dan genoemd onder punt 3, zijn in de ontwerpbegroting 2004 niet opgenomen.

II.4. Financiële positie en toelichting

Overzicht 4.1. Nieuw beleid per programma

Bestaand en nieuw beleid in relatie tot de financiële positie

In de Nota van aanbidding bij deze begroting wordt een overzicht en een onderbouwing gegeven van de belangrijkste financiële ontwikkelingen en effecten. Tevens wordt een overzicht gegeven van de meerjarige begrotingsruimte en wordt een aantal voorstellen gedaan ten laste van deze ruimte. In het onderstaande overzicht is de Nota van aanbidding cijfermatig samengevat, waarbij de wijzigingen ten opzichte van het bestaande beleid zijn weergegeven.

Begroting 2004 (bedragen x € 1.000)	2004	2005	2006	2007
Ruimte 4e wijziging van de begroting 2003	586	1.805	1.075	-297
Uitkering Provinciefonds	2.382	3.503	4.714	7.029
Opcenten motorrijtuigenbelasting	561	567	572	570
BTW-compensatiefonds, niet compensabele BTW	-146	-136	-159	-158
Rekenkamer (functie)	-383	-383	-383	
Beperking toevoegingen aan reserves en voorzieningen	2.118	2.102	2.174	2.273
Gevolgen Fuwaprov	-40	-81	-121	-161
Dividend Essent	1.100	1.100		
Begrotingsruimte voor voorstellen	6.561	8.478	7.872	8.873
Voorstellen	-2.233	-1.276	-4.259	-4.113
Resterende begrotingsruimte na voorstellen	4.328	7.202	3.613	4.760

De begrotingsruimte voor voorstellen is dus aanzienlijk toegenomen. De twee belangrijkste oorzaken hiervoor zijn gelegen in de hogere raming van de uitkering uit het Provinciefonds ten opzichte van de Voorjaarsnota 2003 en de beperking toevoegingen aan reserves en voorzieningen.

Ten aanzien van de uitkering uit het Provinciefonds geldt dat de bezuinigingen door het Rijk minder negatief uitpakken dan wij hadden ingeschat bij de Voorjaarsnota.

De beperking toevoegingen aan reserves en voorzieningen vloeit voort uit het BBV. Toevoegen van rente is niet meer toegestaan. Wel mogen bedragen aan reserves worden toegevoegd wegens op peil houden, wat in deze begroting ook is toegepast. Het verschil tussen de toevoegingen van rente en de toevoegingen wegens op peil houden levert een voordeel in de exploitatie zoals aangegeven in de bovenstaande tabel. Overigens komt dit voordeel geheel ten laste van de ontwikkeling van de reservepositie.

De voorstellen ten laste van de begrotingsruimte zijn in de Nota van aanbidding nader toegelicht. In het navolgende overzicht zijn deze voorstellen samengevat weergegeven.

Nr. Onderwerp	Bedrag 2004	Bedrag 2005	Bedrag 2006	Bedrag 2007	Programma
1. Knelpunten infrastructuur/ecologische hoofdstructuur	500.000	-	-	-	verkeer
2. Versterking regiefunctie waterhuishouding	60.000	60.000	-	-	waterhuishouding
3. Informatiedesk standaarden Water	6.050	6.300	6.600	6.900	waterhuishouding
4. Bodem- en grondwaterbescherming	200.000	200.000	200.000	200.000	bodembeleid
5. Moderniseren natuurinformatie	125.000	125.000	125.000	125.000	landelijk gebied
6. Storting in Plattelandsstructuurfonds	750.000	400.000	150.000	-	plattelandsbeleid
7. Waarderingssubsidie Steenuilenwerkgroep Drenthe	700	710	730	740	natuur
8. Ophoging bijdrage provinciaal werkgelegenheidsregister	25.210	26.000	26.750	7.500	economie
9. Noordelijk Productiefonds	-	200.000	200.000	200.000	cultuur
10. Culturele gemeente van Drenthe	90.000	90.000	90.000	90.000	cultuur
11. Beleidsondersteuning en -monitoring ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	15.000	15.000	15.000	15.000	ruimtelijke ordening
12. Actualisering Regiovisie Groningen-Assen	3.300.000	3.300.000			ruimtelijke ordening
13. Digitalisering bestemmingsplannen	36.200	-	-	-	ruimtelijke ordening
14. Verhoging budget accountantskosten	52.000	53.000	54.000	55.000	interne organisatie
15. ICT-beheer	76.000	77.500	79.100	80.700	interne organisatie
16. Sanering semi-statische archieven	255.000	-	-	-	interne organisatie
17. Dienstkleding Facilitaire Groep	12.113	12.113	12.113	12.113	interne organisatie
18. Bedrijfsinterne milieuzorg	30.000	10.000	-	-	interne organisatie
Totaal	2.233.273	1.275.623	4.259.293	4.112.953	

Overzicht 4.2. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

In het BBV is bepaald dat de arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume een onderdeel van de uiteenzetting over de financiële positie in de begroting zijn. In het navolgende geven wij een beschrijving van deze verplichtingen en geven wij een raming weer van de contante waarde van deze verplichtingen per 1 januari 2004. Daarbij hebben wij rekening gehouden met een inflatie van 2% en een disconteringsvoet van 3%. Wij onderscheiden de volgende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Premie Interprovinciale ziektekostenregeling (IZR)

Voor (gedeeltelijk) gepensioneerde werknemers hebben wij een bedrag van € 403.864,— opgenomen in de begroting voor het werkgeversaandeel in de premie IZR. Uitgaande van een gemiddelde leeftijd van deze werknemers van ± 62 jaar dient er rekening mee te worden gehouden dat gedurende ongeveer 12 jaar de verplichting tot afdracht van IZR-premie zal blijven. De contante waarde van deze verplichting per 1 januari 2004 bedraagt op grond van de genoemde uitgangspunten € 3,8 miljoen.

Vakantiegeld

In de maand mei wordt het vakantiegeld over de afgelopen 12 maanden betaald. Aan het eind van het jaar ontstaat er daardoor een verplichting van 7 maanden vakantiegeld. Het bedrag van de verplichting per 1 januari 2004 bedraagt € 1,1 miljoen.

Wachtgeld

In de begroting worden de wachtgelduitkeringen structureel opgenomen. Rekening houdend met de diverse einddata is de contante waarde van deze verplichting met inachtneming van de genoemde uitgangspunten per 1 januari 2004 € 1,12 miljoen.

Overzicht 4.3. Investerings naar nut

Het nieuwe BBV bepaalt dat bij de raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid afzonderlijk aandacht moet worden besteed aan de investeringen, waarbij een onderscheid wordt gemaakt in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Daarbij wordt onder investeringen met een economisch nut verstaan alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn. De enige uitzondering hierop vormen de investeringen in kunstvoorwerpen van cultuurhistorische waarde.

Het verloop van de boekwaarden van de investeringen ziet er op begrotingsbasis als volgt uit:

Jaar/boekwaarde	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
Investerings met een economisch nut	10.934.212	10.132.898	9.166.065	8.146.824
Investerings met een maatschappelijk nut	34.586.195	34.333.979	33.984.112	3.365.938
Totaal	45.520.407	44.466.877	43.150.177	41.512.762

Bedragen in €

Het verschil tussen de boekwaarde op 1 januari 2004 en 1 januari 2005 ad € 1.053.530,— heeft de volgende specificatie.

Geraamde nieuwe vervangingsinvesteringen met economisch nut:

- apparaatskosten	€ 611.119,—	
- overige	= —————,—	
Subtotaal		€ 611.119,—

Geraamde nieuwe investeringen met een maatschappelijk nut

- wegen (netto)	€ —,—	
- overige	- 1.922.100,—	
	= —————,—	
Subtotaal		- 1.922.100,—

Totaal		€ 2.533.219,—
Afschrijvingen 2004		- 3.586.750,—
Vermindering boekwaarde		€ 1.053.530,—

Overzicht 4.4. Financiering

In de meerjarenbegroting 2004 tot en met 2007 zijn de boekwaarden van de in onderstaande activa als volgt geraamd:

Jaar/activa	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
1a. Materiële activa met maatschappelijk nut	34.586.195	34.333.979	33.984.112	33.365.938
1b. Materiële activa met economisch nut	10.934.212	10.132.898	9.166.065	8.146.824
2a. Financiële activa (deelnemingen)	852.925	852.925	852.925	852.925
2b. Financiële activa (bijdragen activa in eigendom derden)	1.492.499	2.176.698	2.790.984	3.331.434
2c. Financiële activa (verstrekke langlopende geldleningen)	38.105.156	41.135.513	44.162.079	47.163.645
Totaal	85.970.987	88.632.013	90.956.165	92.860.766

Bedragen in €

Voor de financiering van deze activa zijn de volgende geraamde middelen beschikbaar:

Jaar/financieringsmiddelen	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
1a. Algemene reserve	25.368.494	23.875.864	22.229.681	20.594.275
1b. Bestemmingsreserves	45.109.969	47.498.809	51.594.098	55.252.191
1c. Voorzieningen (eigen middelen)	2.938.676	3.941.939	5.031.939	6.121.939
1d. Voorzieningen (middelen van derden)	26.465.546	18.274.953	13.279.812	10.727.389
2. Opgenomen langlopende geldleningen)	5.014.271	4.447.046	3.879.821	3.312.596
Totaal	104.941.956	98.038.611	96.015.351	96.008.390

Bedragen in €

Zoals uit de voorgaande overzichten valt af te lezen wordt de komende jaren een overschot aan financieringsmiddelen verwacht. Samengevat bedragen deze overschotten naar verwachting:

2004: € 18.970.969,—

2005: € 9.406.598,—

2006: € 5.059.186,—

2007: € 3.147.624,—

Overzicht 4.5. Stand en verloop van reserves

In het nieuwe BBV wordt onder andere voorgeschreven dat aandacht wordt besteed aan de stand en het verloop van de reserves en de stand en het verloop van de voorzieningen. In dit onderdeel wordt ingegaan op de stand en het verloop van de reserves waarbij deze worden onderscheiden in:

a. algemene reserves

b. bestemmingsreserves

Daarbij wordt onder een bestemmingsreserve verstaan een reserve waaraan de staten een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Nr.	Naam reserve	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
		1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
1. Algemene reserves					
1.01.	Saldireserve	8.024.519	6.185.010	4.000.000	2.000.000
1.02.	Reserve voor algemene doeleinden	13.536.252	13.806.977	14.268.126	14.553.489
1.03.	Reserve flexibel beleid	3.807.723	3.883.877	3.961.555	4.040.786
		25.368.494	23.875.864	22.229.681	20.594.275
2. Bestemmingsreserves					
2.01.	Reserve infrastructuur	10.962.124	11.691.880	12.525.718	13.476.232
2.02.	Reserve investeringen verkeer en vervoer	6.492.734	9.392.093	11.779.935	14.215.534
2.03.	Reserve wegenbeheer	1.572.328	1.603.775	1.635.850	1.668.567
2.04.	Reserve beheer Vaarweg Meppel - De Punt	5.876.367	5.993.895	6.713.773	6.848.048
2.05.	Reserve beheer overige vaarwegen	5.603.712	5.715.786	6.030.102	6.350.704
2.06.	Reserve exploitatie provinciale zandwinplaatsen	194.670	198.564	202.535	206.586
2.07.	Reserve grondwaterheffing	1.261.724	1.286.958	1.312.697	1.338.951
2.08.	Reserve uitoefenen bestuursdwang	-	-	-	-
2.09.	Reserve Nationaal Milieubeleidsplan	810.586	826.798	843.334	860.201
2.10.	Reserve monitoring voormalige stortplaatsen	400.000	-	-	-
2.11.	Reserve voorfinanciering bodemsanering	668.287	681.653	695.286	709.192
2.12.	Reserve vrijwillige bodemsaneringen	-	-	-	-
2.13.	Reserve ontgrondingenheffing	73.717	75.191	76.695	78.229
2.14.	Reserve plattelandsstructuur	771.840	537.277	298.022	53.983
2.15.	Reserve uitvoering 2e fase relatienota en natuur-ontwikkelingsbeleid	579.230	-	-	-
2.16.	Reserve uitvoering SOL Drenthe	209.193	213.376	217.644	221.997
2.17.	Reserve aankoop natuurterreinen	191.044	194.865	198.762	202.737
2.18.	Reserve versterking economisch structuur	1.256.872	1.282.009	1.307.650	1.333.802
2.19.	Reserve witte plekken	36.579	37.311	38.057	38.818
2.20.	Reserve Drentse IPR-middelen (oud)	333.607	340.280	347.085	347.085
2.21.	Reserve werkgelegenheid	194.702	194.702	194.702	194.702
2.22.	Reserve regionale ontwikkeling Oostermoer-gemeenten	39.665	39.664	39.664	39.664
2.23.	Reserve regionale motorsportcentra	-	-	-	-
2.24.	Reserve festivals	82.236	-	-	-
2.25.	Reserve bejaardenoorden	-	-	-	-
2.26.	Reserve kosten flankerend beleid	833.000	400.000	208.000	-
2.27.	Reserve organisatieontwikkeling	-	-	-	-
2.28.	Reserve millennium/euro	-	-	-	-
2.29.	Reserve grote projecten	316.752	316.752	323.087	329.549
2.30.	Risicoreserve BTW-compensatiefonds	6.349.000	6.475.980	6.605.500	6.737.610
		45.109.969	47.498.809	51.594.098	55.252.191

Hierbij wordt opgemerkt dat de afname van de algemene reserves met name wordt veroorzaakt door het feit dat er van is uitgegaan dat de saldireserve geleidelijk zal worden besteed.

De toename van de bestemmingsreserves heeft als voornaamste oorzaak het besluit van de staten van 11 september 2000 waarbij werd ingestemd met het voorstel om jaarlijks middelen te reserveren om in de periode tot 2010 f 148 miljoen te kunnen investeren in verkeer en vervoer.

Overzicht 4.6. Stand en verloop van voorzieningen

Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven verplicht het nieuwe BBV dat aandacht wordt besteed aan de stand en het verloop van de reserves en de stand en het verloop van de voorzieningen. In dit onderdeel wordt ingegaan op de stand en het verloop van de voorzieningen waarbij deze worden onderscheiden in:

- voorzieningen;
- voorzieningen (middelen van derden).

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs zijn te schatten;
- bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt maar die hun oorsprong vinden in het begrotingsjaar of in een voorafgaande begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Onder het begrip Voorzieningen worden thans ook gerekend de van derden verkregen middelen die specifiek besteed moet worden. In het navolgende overzicht zijn deze voorzieningen apart weergegeven.

Nr.	Naam voorziening	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
		1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007
3. Voorzieningen					
3.01.	Voorziening Spaarregeling compensatieverlof	1.100.000	1.000.000	800.000	600.000
3.02.	Voorziening risico's uitvoering Europese Unie-programma's	-	-	-	-
3.03.	Voorziening groot onderhoud provinciehuis	361.939	361.939	361.939	361.939
3.04.	Voorziening bijdrage in Emslandlinie (A31)	-	-	-	-
3.05.	Voorziening kapitaallasten kunstwerken	1.290.000	2.580.000	3.870.000	5.160.000
3.06.	Voorziening wachtgeld sociaal-cultureel werk	231.737	-	-	-
3.07.	Voorziening groot onderhoud museum	-	-	-	-
	2.983.676	3.941.939	5.031.939	6.121.939	
4. Voorzieningen (middelen van derden)					
4.01.	Voorziening spaarhypotheken	1.242.000	1.297.890	1.356.295	1.417.328
4.02.	Voorziening voorwaardenscheppend beleid	292.273	292.273	292.273	292.273
4.03.	Voorziening jeugdhulpverlening	1.265.619	1.265.619	1.265.619	1.265.619
4.04.	Voorziening bodemsaneringen	3.513.589	3.671.700	3.836.927	4.009.588
4.05.	Voorziening Grondkosten VINEX-locaties	1.254.800	300.000	-	-
4.06.	Voorziening stads- en dorpsvernieuwing	3.029.656	1.200.000	-	-
4.07.	Voorziening stedelijke vernieuwing	-	-	1.200.000	1.254.000
4.08.	Voorziening verkeers- en vervoersprojecten (gebundelde doeluitkering (GDU))	11.187.335	7.000.000	3.000.000	75.000
4.09.	Voorziening openbaar vervoer	1.727.321	1.805.050	1.886.277	1.971.160
4.10.	Voorziening stimulering gebiedsgericht beleid	2.510.532	1.000.000	-	-
4.11.	Voorziening saneringsmaatregelen industrielaawaai	-	-	-	-
4.12.	Voorziening LEADER-programma's	-	-	-	-
4.13.	Voorziening beeldende kunst	58.315	58.315	58.315	58.315
4.14.	Voorziening noordelijk archeologisch depot	384.106	384.106	384.106	384.106
	26.465.546	18.274.953	13.279.812	10.727.389	

De toename van de voorzieningen genoemd onder 3 heeft als voornaamste reden de reserveringen van middelen voor de dekking van kapitaallasten van kunstwerken waartoe de staten bij de vaststelling van de Voorjaarsnota 2002 besloten. Zoals daarin is aangegeven, zal in de komende (tientallen) jaren moeten worden overgegaan tot het vervangen van viaducten, vaste en beweegbare bruggen en sluizen.

De vermindering van de voorzieningen middelen van derden heeft als voornaamste oorzaak dat de van het Rijk in het kader de GDU verkregen middelen in de komende jaren snel zullen inkrimpen.

II.5. Toelichting op belangrijke ontwikkelingen

De meerjarenraming en de toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen ten opzicht van de meerjarenraming van het vorig begrotingsjaar

Het BBV provincies en gemeenten bepaalt dat de meerjarenraming een raming bevat van de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, waaronder de baten en de lasten van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. Voorts is een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen ten opzichte van de meerjarenraming van het vorig begrotingsjaar vereist.

Gesteld kan worden dat de meerjarenraming van de provincie Drenthe al een groot aantal jaren aan bovengenoemde vereisten voldoet. De in de meerjarenraming 2004-2007 genoemde bedragen zijn de bedragen, zoals deze zijn vermeld in de meerjarenraming 2003-2006 tot en met de door de staten vastgestelde 4e wijziging van de begroting 2003. Hierop zijn de volgende uitzonderingen van toepassing. Deze uitzonderingen vormen ook grotendeels de toelichting op belangrijkste ontwikkelingen die zich ten opzichte van de meerjarenraming van het vorig begrotingsjaar.

- a. Voor aanvang van de opstelling van de nieuwe meerjarenraming vindt er een actualisatie plaats van de te verwachten ureninzet van het personeel. Dit leidt er toe dat de posten Apparaatskosten ten opzichte van de voorgaande meerjarenraming soms aanzienlijke verschillen geven te zien.
- b. Elk jaar worden de boekwaarden van de financieel nog niet afgesloten investeringen geactualiseerd. Samen met de in de Voorjaarsnota vastgestelde uitgangspunten c.q. aannames voor de te hanteren rentepercentages leidt dit tot geactualiseerde kapitaallasten van deze investeringen.
- c. Gelet op de omvang van het bedrag is in de meerjarenraming 2004-2005 wel meegenomen de gevolgen van de rentecorrectie zoals die is verwerkt in de 5e wijziging van de begroting 2003.
- d. Een andere belangrijke ontwikkeling ten opzichte van de voorgaande meerjarenraming is het feit dat als gevolg van de invoering van het BBV provincies en gemeenten geen rente meer is toegevoegd aan de reserves en voorzieningen wanneer dit niet wettelijk meer verplicht is. Wel worden in de meerjarenraming 2004-2007 aan de meeste reserves nog bedragen toegevoegd, maar deze toevoegingen betreffen alleen die bedragen die door de staten uitdrukkelijk zijn vastgesteld of die bedoeld zijn om de inflatie op te vangen. Hiervoor is aan de desbetreffende reserves een bedrag gelijk aan 2% van de verwachte boekwaarde op 1 januari 2004 toegevoegd.
- e. In de meerjarenraming 2004-2007 zijn de geactualiseerde bedragen opgenomen voor wat betreft de uitkering uit het Provinciefonds en de opbrengst van de opcenten MRB. Helaas konden wij bij de berekening van de uitkering uit het Provinciefonds nog niet volledig baseren op de zogenaamde juni-circulaire (in de laatste jaren meicirculaire), omdat deze op het moment van de vaststelling van de meerjarenraming 2004-2007 nog niet in ons bezit was.

Ten slotte zijn in de nieuwe meerjarenraming verwerkt:

- de financiële gevolgen van de instelling van een provinciale rekenkamer;
- de financiële gevolgen van het nieuwe functiewaarderingstraject Fuwaprov;
- de verhoging van de dividenduitkering van Essent (jaren 2004 en 2005);
- de incidentele en structurele financiële gevolgen van het voorgestelde nieuwe beleid c.q. van de voorgestelde intensivering van het bestaande beleid.

Met inachtneming van deze uitgangspunten leidt dit tot de navolgende meerjarenbegroting 2004-2007.

II.6. Meerjarenraming

	2004	2005	2006	2007
Totaal Programma financiering				
Lasten	8.964.632	11.483.870	7.812.870	8.926.272
Baten	92.340.071	94.239.722	96.610.446	99.857.705
Saldo	-83.375.439	-82.755.852	-88.797.576	-90.931.433
Totaal Programma provinciale staten				
Lasten	2.249.152	2.290.656	2.337.656	2.380.416
Baten	0	0	0	0
Saldo	2.249.152	2.290.656	2.337.656	2.380.416
Totaal Programma bestuurlijke aangelegenheden				
Lasten	4.950.466	5.036.179	5.152.135	5.231.153
Baten	10.000	10.000	10.000	10.000
Saldo	4.940.466	5.026.179	5.142.135	5.221.153
Programma interprovinciale samenwerking				
Lasten	1.230.106	1.253.269	1.278.715	1.303.083
Baten	207.924	213.142	218.516	224.051
Saldo	1.022.182	1.040.127	1.060.199	1.079.032
Programma openbare orde en veiligheid				
Lasten	421.240	426.612	433.056	439.850
Baten	450	450	450	450
Saldo	420.790	426.162	432.606	439.400
Programma verkeer				
Lasten	11.119.173	10.846.749	11.171.024	11.363.970
Baten	3.430.050	3.430.050	3.430.050	3.430.050
Saldo	7.689.123	7.416.699	7.740.974	7.933.920
Programma beheer en onderhoud				
Lasten	17.437.835	17.952.083	18.478.223	19.016.320
Baten	4.389.507	4.477.213	4.566.408	4.386.586
Saldo	13.048.328	13.474.870	13.911.815	14.629.734
Programma vervoer				
Lasten	17.587.203	17.544.315	17.538.786	17.531.497
Baten	16.302.509	16.268.475	16.268.475	16.268.475
Saldo	1.284.694	1.275.840	1.270.311	1.263.022

	2004	2005	2006	2007
Programma waterhuishouding				
Lasten	3.016.264	3.061.169	3.051.454	3.099.392
Baten	779.550	779.550	779.550	779.550
Saldo	2.236.714	2.281.619	2.271.904	2.319.842
Programma milieu algemeen				
Lasten	2.174.018	1.705.358	1.743.835	1.783.197
Baten	0	0	0	0
Saldo	2.174.018	1.705.358	1.743.835	1.783.197
Programma bodembeleid				
Lasten	10.089.037	8.505.346	8.584.931	8.656.644
Baten	6.103.754	4.853.754	4.853.754	4.853.754
Saldo	3.985.283	3.651.592	3.731.177	3.802.890
Programma vergunningverlening en handhaving				
Lasten	3.506.976	3.568.245	3.641.206	3.705.774
Baten	45.378	45.378	45.378	45.378
Saldo	3.461.598	3.522.867	3.595.828	3.660.396
Programma landelijk gebied				
Lasten	1.338.709	1.362.066	1.388.965	1.413.714
Baten	140.677	140.677	140.677	140.677
Saldo	1.198.032	1.221.389	1.248.288	1.273.037
Programma natuur				
Lasten	6.225.082	5.736.542	5.856.940	6.039.669
Baten	1.110.524	1.116.346	1.122.227	1.128.169
Saldo	5.114.558	4.620.196	4.734.713	4.911.500
Programma plattelandsbeleid				
Lasten	5.490.797	4.834.354	4.631.878	4.523.829
Baten	1.134.451	1.134.451	1.134.451	1.134.451
Saldo	4.356.346	3.699.903	3.497.427	3.389.378
Programma economie				
Lasten	3.057.271	3.056.875	3.069.257	3.110.573
Baten	2.419.224	2.419.224	1.319.224	1.319.224
Saldo	638.047	637.651	1.750.033	1.791.349
Programma toerisme en recreatie				
Lasten	756.938	770.659	785.535	803.554
Baten	0	0	0	0
Saldo	756.938	770.659	785.535	803.554

	2004	2005	2006	2007
Programma landbouw				
Lasten	280.101	291.327	264.380	267.663
Baten	22.562	30.706	0	0
Saldo	257.539	260.621	264.380	267.663
Programma welzijn				
Lasten	15.432.998	15.318.431	15.650.458	16.058.886
Baten	4.794.500	4.714.882	4.844.889	4.973.929
Saldo	10.638.498	10.603.549	10.805.569	11.084.957
Programma sport en onderwijs				
Lasten	819.586	821.414	821.404	824.233
Baten	113.455	113.455	113.455	113.455
Saldo	706.131	707.959	707.949	710.778
Programma cultuur				
Lasten	8.066.736	7.764.760	7.946.248	8.107.741
Baten	1.142.142	863.662	880.892	898.640
Saldo	6.924.594	6.901.098	7.065.356	7.209.101
Programma zorg				
Lasten	1.532.201	1.513.806	1.546.195	1.571.901
Baten	47.178	1.800	1.800	1.800
Saldo	1.485.023	1.512.006	1.544.395	1.570.101
Programma jeugdzorg				
Lasten	18.572.445	18.579.133	18.587.291	18.594.423
Baten	17.984.983	17.984.983	17.984.983	17.984.983
Saldo	587.462	594.150	602.308	609.440
Programma ruimtelijke ordening				
Lasten	3.420.957	3.389.174	6.749.585	6.802.436
Baten	0	0	0	0
Saldo	3.420.957	3.389.174	6.749.585	6.802.436
Programma volkshuisvesting/stedelijke vernieuwing				
Lasten	3.476.393	2.573.976	2.580.334	2.585.918
Baten	2.268.901	2.268.901	2.268.901	2.268.901
Saldo	1.207.492	305.075	311.433	317.017
Totaal lasten programma's	151.216.316	149.686.368	151.102.361	154.142.108
Totaal baten programma's	154.787.790	155.106.821	156.594.526	159.820.228
Saldo voor bestemming	-3.571.474	-5.420.453	-5.492.165	-5.678.120
Onttrekkingen reserves	-2.914.211	-938.644	-935.647	-941.923
Toevoegingen reserves	6.485.685	6.359.097	6.427.812	6.620.043
Saldo na bestemming	0	0	0	0

Afkortingenwijzer

ADB	Anti Discriminatie Bureau
AID	Algemene Inspectiedienst
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BANS	Bestuursakkoord Nieuwe Stijl
BER	Beleids-effectrapportage
Bever	beleidsvernieuwing bodemsanering
BIO	Beheers-, inrichtings- en ontwikkelingsplan
BMP	Bedrijfsmilieuplan
BOKD	Brede Overleggroep Kleine Dorpen
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CBZ	College bouw ziekenhuisvoorzieningen
CGBR	Commissie voor Gemeentelijke Bestemmingsregelingen
CPB	Centraal Planbureau
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderhoud in de Grond, Water en Wegenbouw
CvdK	Commissaris van de Koningin
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
CWZ	Cultuur, Welzijn en Zorg, Ministerie van
DB	dagelijks bestuur
DBL	Drentse Bedrijfslokaties, Stichting
EHS	ecologische hoofdstructuur
EMW	Essent Milieu Wijster
EU	Europese Unie
EZ	Economische Zaken, Ministerie van
FvO	Federatie van Ouderverenigingen
GAE	Groningen Airport Eelde
GDU	gebundelde doeluitkering
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGOR	gewent grond- en oppervlaktewaterregiem
ggz	geestelijke gezondheidszorg
GHOR	geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
GS	gedeputeerde staten
HD	Hogeschool Drenthe
HWO	Handboek wegontwerp
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IPO	Interprovinciaal Overleg
KBO	Katholieke Bond van Ouderen
KITS	kwaliteitsinvesteringen in de toeristische sector 2000, Subsidieregeling
KLPD	Korps Landelijk Politiediensten
KMAR	Koninklijke Marechaussee

KSD	Katholiek Steunpunt Drenthe
KvK	Kamer van Koophandel
LAP	Landelijk afvalbeheerplan
LED	Liberalisering Energiemarkt Drenthe
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Ministerie van
LOREP	Landelijke Organisatie Regionale Patiënten Consumenten Platforms
LvD	Leren voor Duurzaamheid
m.e.r.	Milieueffectrapportage
MER	Milieueffectrapport
MF	Milieufederatie
MIT	Meerjarenprogramma infrastructuur en transport
MJP-WBB	Meerjarenprogramma Wet bodembescherming
MTG	maximaal toelaatbare geluidbelasting
MUP-VV	Meerjarenuitvoeringsprogramma verkeer en vervoer
NHI	Nieuwe Hanze Interregio
NIBRA	Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding
NIZW	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
NLTO	Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie
NMP	Nationaal Milieubeleidsplan
NNBT	Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme
NPCF	Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie
NVD	netwerk veilig Drenthe
NVVP	Nationaal verkeers- en vervoersplan
OM	Openbaar Ministerie
OOD	Overlegorgaan Oppervlaktedelfstoffen
OSNN	Olympisch Steunpunt Noord-Nederland
OVB	Onderwijs Voorrangs Bureau
PBc	Provinciale Bibliotheekcentrale
PCO	Provinciale Commissie voor het Omgevingsbeleid
PCSW	Provinciale Commissie voor Stedelijke Vernieuwing en Wonen
PCW	Provinciale Commissie Wonen
PGSJ	Provinciale Gereformeerde stichting voor Samenlevingsopbouw en Jeugdwerk
PMV	Provinciale milieuverordening
POP	Provinciaal omgevingsplan
PPS	publiek-private samenwerking
PS	provinciale staten
PVVP	Provinciaal verkeers- en vervoersplan
RBD	rijksbijdrage stads- en streekvervoer
RDMZ	Rijksdienst voor de Monumentenzorg
RIMH	Regionale Inspectie voor de Milieuhygiëne
RIS	risico-informatiesysteem
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC-NOORD	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Noord
RPC	Rijksplanologische Commissie
RPCP	Regionaal Patiënten Consumenten Platform
SABD	Schooladvies- en Begeleidingsdienst
SGB	Subsidieregeling gebiedsgericht beleid
SJD	Stichting Jeugdhulpverlening Drenthe
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland

SOL	Subsidieverordening onderhoud landschapselementen Drenthe
SOMAJ	Samenwerkende Organisaties voor Maatschappelijk Aktiveringswerk en Jeugdwerk
TEN	Trans Europees Netwerk
VDG	Vereniging van Drentse Gemeenten
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Ministerie van
VV	Verkeer en Vervoer
VVBD	Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe
VW	Verkeer en Waterstaat, Ministerie van
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Ministerie van
WAB	Werkcommissie Afwijking Bestemmingsplannen
WHVBZ	Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden
Wm	Wet milieubeheer
WMD	Waterleidingmaatschappij Drenthe
WOJD	Werkmaatschappij Ontwikkeling Jeugdzorg Drenthe
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening

